

Brüssel, 22.6.2022
COM(2022) 304 final

2022/0195 (COD)

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS

looduse taastamise kohta

(EMPs kohaldatav tekst)

{SEC(2022) 256 final} - {SWD(2022) 167 final} - {SWD(2022) 168 final}

SELETUSKIRI

ETTEPANEKU TAUST

Ettepaneku põhjused ja eesmärgid

Euroopa Liidu ja rahvusvahelistele jõupingutustele vaatamata jätkub elurikkuse vähenemine ja ökosüsteemide seisundi halvenemine murettekitava kiirusega, ohustades inimesi, majandust ja kliimat. See on hästi dokumenteeritud, eelkõige valitsustevahelise kliimamuutuste paneeli¹ ning valitsustevahelise bioloogilist mitmekesisust ja ökosüsteemi teenuseid käsitleva teaduslik-poliitilise foorumi² aruannetes, Aichi bioloogilise mitmekesisuse eesmärkide eduaruandes³ ning Dasgupta ülevaates elurikkuse majanduslikest aspektide kohta⁴. Heas seisundis ökosüsteemid on toidu, toiduga kindlustatuse ja puhta vee allikad ning süsiniku sidujad ning pakuvad kaitset kliimamuutustest tingitud looduskatastroofide eest. Need on väga olulised meie pikaajalise püsijäämise, heaolu, jõukuse ja julgeoleku tagamiseks, sest panevad aluse Euroopa vastupanuvõimele.

Ökosüsteemide taastamine koos jõupingutustega vähendada looduslike liikidega kauplemist ja nende tarbimist aitab samuti ennetada võimalikke tulevasi zoonootilise potentsiaaliga nakkushaigusi ja suurendada neile vastupanu võimet, mis vähendab seega haiguspuhangute ja pandeemiate ohtu, ning aitab toetada ELi ja üleilmseid jõupingutusi kohaldada terviseühtsuse põhimõtet, milles tunnustatakse olemuslikku seost inimeste tervise, loomatervise ning heas seisundis ja vastupanuvõimelise looduse vahel.

Valitsustevahelise kliimamuutuste paneeli 2022. aasta aruandes juhiti eelkõige tähelepanu sellele, et maailmal ja Euroopal on lühiajaline ja kiiresti kaduv võimalus tagada elujõuline tulevik, sest äärmuslike ilmastiku- ja kliimanähtuste kasvul on pöördumatu mõju, millega looduslikud ja inimeste loodud süsteemid ei suuda enam kohaneda. Kliimamuutuste leevendamiseks kutsutakse aruandes üles rakendama kiireloomulisi meetmeid kahjustatud ökosüsteemide taastamiseks, eelkõige kahjustatud märgalade ja jõgede ning metsade ja agroökosüsteemide taastamise teel.

Hiljutised geopoliitilised muutused on veelgi esile toonud vajaduse tagada toiduga kindlustatus ja toidusüsteemide toimekindlus. Toormehindade tõusu ja ülemaailmse toiduga kindlustatuse probleemide tõttu on vaja tegeleda sellise haavatavusega nagu sõltuvus impordist ning kiirendada üleminekut kestlikele ja toimekindlatele toidusüsteemidele⁵. Tõendid näitavad, et agroökosüsteemide taastamisel on pikas perspektiivis positiivne mõju toidutootlikkusele ning et looduse taastamine kindlustab ELi pikaajalise kestlikkuse ja vastupanuvõime.

¹ Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC): Special report on the impacts of global warming of 1.5°C, mida saab vaadata aadressil <https://www.ipcc.ch/sr15/>, ja Valitsustevahelise kliimamuutuste paneeli (IPCC) kuues hindamisaruanne [Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability | Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability \(ipcc.ch\)](https://www.ipcc.ch/2022/04/28/2022-impacts-adaptation-vulnerability/).

² Valitsustevahelise bioloogilist mitmekesisust ja ökosüsteemi teenuseid käsitleva teaduslik-poliitilise foorumi 2019. aasta üleilmne elurikkuse ja ökosüsteemi teenuste hindamisaruanne, mida saab vaadata aadressil <https://doi.org/10.5281/zenodo.5657041>.

³ Bioloogilise mitmekesisuse konventsioon, mida saab vaadata aadressil <https://www.cbd.int/convention/text/>.

⁴ Professor Sir Partha Dasgupta, Final report of the independent review on The Economics of Biodiversity, 2. veebruar 2021, mida saab vaadata aadressil <https://www.gov.uk/government/publications/final-report-the-economics-of-biodiversity-the-dasgupta-review>.

⁵ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Toiduga kindlustatuse tagamine ja toidusüsteemide toimekindlamaks muutmine“ (COM(2022) 133 final).

Euroopa tuleviku konverentsi lõpparuandes,⁶ mis avaldati 9. mail 2022, palusid kodanikud oma ettepanekutes põllumajanduse, toidutootmise, elurikkuse ja ökosüsteemide ning saaste kohta eelkõige „luua, taastada, paremini hallata ja laiendada kaitsealasid elurikkuse kaitseks“, „kaitsta putukaid, eelkõige omamaisid ja tolmeldavaid putukaid, sealhulgas invasiivsete võõrliikide eest kaitsmise ja kehtivate õigusaktide parema täitmise tagamise kaudu“ ning „kehtestada kõigis ELi liikmesriikides siduvad riiklikud eesmärgid alade taasmetsastamiseks kohalike puu- ja taimeliikidega, võttes arvesse riikide erinevat olukorda ja eripärasid“. Teabe, teadlikkuse, dialoogi ja elulaadiga seotud ettepanekutes palusid kodanikud eelkõige „käsitleda hariduse pakkumisel toidutootmist ja elurikkuse kaitset, sealhulgas töötlemata toidu eeliseid töödeldud toidu ees, ning propageerida kooliaedu ja toetada rahaliselt linnaaiaprojekte ja vertikaalset põllumajandust“, samuti „kaaluda elurikkuse muutmist koolides kohustuslikuks aineks ning suurendada teadlikkust elurikkusest, kasutades meediakampaaniaid ja konkursse kogu ELis“⁷. Seega on vaja otsusekindlaid meetmeid, et saavutada ELi kliima- ja elurikkuse-eesmärgid 2030. ja 2050. aastaks ning tagada toidusüsteemide toimekindlus.

Seega on vaja otsusekindlaid meetmeid, et saavutada ELi kliima- ja elurikkuse-eesmärgid 2030. ja 2050. aastaks ning tagada toidusüsteemide toimekindlus. Euroopa roheline kokkulepega⁸ on võetud looduse kaitsmise ja taastamise kohustus. Selles märgitakse, et komisjon määrab kindlaks meetmed, sealhulgas õiguslikud meetmed, et aidata liikmesriikidel parandada kahjustatud ja süsinikurikkaid ökosüsteeme ning taastada nende hea ökoloogiline seisund. Rohelises kokkuleppes toonitati ka seda, et kõik ELi meetmed ja kogu poliitika peaksid koos olema suunatud sellele, et aidata liidul saavutada edukas ja õiglane üleminek kestlikule tulevikule.

ELi elurikkuse strateegias aastani 2030⁹ seati eesmärgid looduse edasiseks kaitsmiseks ELis. Selles toodi siiski esile, et üksnes kaitsmisest ei piisa: elurikkuse vähenemise kasvule pööramiseks on vaja teha suuremaid jõupingutusi, mis taastaksid looduse hea seisundi kogu ELis nii kaitsealadel kui ka neist väljaspool. Seepärast kohustus komisjon esitama ettepaneku õiguslikult siduvate eesmärkide kohta, et ELis taastada kahjustatud ökosüsteemid (eelkõige need, mis kõige paremini sobivad süsiniku sidumiseks ja säilitamiseks) ning ära hoida ja vähendada looduskatastroofide mõju.

EL ei ole seni suutnud elurikkuse vähenemist peatada. Vastavalt ühele hiljutisele uuringule,¹⁰ mis tehti ELi 2020. aastani ulatuva elurikkuse strateegia¹¹ hindamise raames, ei ole EL aastatel 2011–2020 suutnud peatada elurikkuse vähenemist. Strateegiaga ei saavutatud

⁶ Euroopa tuleviku konverents toimus 2021. aasta aprillist 2022. aasta maini. See oli ainulaadne kodanike juhitud aruteludemokraatia üritus, mis toimus üleeuroopalisel tasandil ja hõlmas tuhandeid Euroopa kodanikke, samuti poliitilisi osalejaid, sotsiaalpartnereid, kodanikuühiskonna esindajaid ja peamisi sidusrühmi.

⁷ Conference on the Future of Europe – Report on the Final Outcome (Euroopa tuleviku konverents – aruanne konverentsi lõpptulemuste kohta), mai 2022, 2. ettepanek, lk 44 ja 6. ettepanek, lk 48.

⁸ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa roheline kokkulepe“ (COM(2019) 640 final).

⁹ https://ec.europa.eu/environment/strategy/biodiversity-strategy-2030_et#the-business-case-for-biodiversity.

¹⁰ Trinomics B.V. (2021) Support to the evaluation of the EU Biodiversity Strategy to 2020, and follow-up: Final study report (Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2022). Kokkuvõtet peamiste asjakohaste järelduste kohta vt mõjuhindangu IX lisast. Komisjoni aruanne ELi 2020. aastani ulatuva elurikkuse strateegia hindamise kohta, tähtaeg 2022. aasta aprillis.

¹¹ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Meie elukindlustus, meie looduskapital: ELi bioloogilise mitmekesisuse strateegia aastani 2020“ (KOM(2011) 244 lõplik).

vabatahtlikku eesmärki taastada 2020. aastaks vähemalt 15 % kahjustatud ökosüsteemidest (kooskõlas bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni Aichi eesmärgiga 15¹²). Elurikkuse ja ökosüsteemide väljavaated on sünged ja näitavad, et praegune lähenemisviis ei toimi.

Euroopa Parlament ja nõukogu on samuti nõudnud ökosüsteemide taastamise jõupingutuste suurendamist, nagu on väljendatud nõukogu 2019. aasta detsembri järeldustes¹³ ja Euroopa Parlamendi 2020. aasta jaanuari resolutsioonis¹⁴. Parlamendi resolutsioonis kutsuti komisjoni üles „loobuma vabatahtlikest kohustustest ning tegema ettepaneku ulatusliku ja kaasava strateegia kohta, milles seatakse ELile ja selle liikmesriikidele õiguslikult (ja seega ka jõustatavad) siduvad eesmärgid“. Euroopa Parlament väljendas oma 9. juuni 2021. aasta resolutsioonis¹⁵ suurt heameelt komisjoni võetud kohustuse üle koostada seadusandlik ettepanek looduse taastamise, sealhulgas siduvate taastamisesmärkide kohta.

Ka rahvusvahelisel tasandil on ökosüsteemide taastamine olulisel kohal. Nii bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni 2050. aasta visioonis,¹⁶ ÜRO kõrbestumise tõkestamise konventsioonis,¹⁷ kestliku arengu tegevuskavas aastani 2030 („kestliku arengu eesmärkides“)¹⁸ kui ka ÜRO ökosüsteemide taastamise aastakümnes¹⁹ kutsutakse üles kaitsma ja taastama ökosüsteeme. Taastamine on vajalik ka selleks, et EL saaks täita ÜRO kliimamuutuste raamkonventsioonist ja Pariisi kliimakokkuleppest²⁰ tulenevaid kohustusi. Sellised ökosüsteemid nagu turbaalad, märgalad, ookeanid ja metsad võivad heas seisundis siduda ja säilitada suure koguse süsinikku ning aidata suurel määral kaasa kliimamuutuste leevendamisele.

Looduse taastamist käsitleva määruse ettepanekus on esitatud üldeesmärk: aidata ökosüsteemide taastamise kaudu kaasa elurikka ja vastupanuvõimelise looduse pidevale, pikaajalisele ja kestlikule taastumisele ELi maismaa- ja merealadel, panustada liidu

¹² *Bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni strateegiline kava aastateks 2011–2020* sisaldas 20 Aichi bioloogilise mitmekesisuse eesmärki. Aichi eesmärgis 15 on märgitud: „2020. aastaks on ökosüsteemi vastupanuvõime ja elurikkuse panus süsinikuvarudesse kasvanud tänu nende kaitsele ja taastamisele, sealhulgas vähemalt 15 % kahjustatud ökosüsteemide taastamisele, aidates seeläbi kaasa kliimamuutuste leevendamisele ja nendega kohanemisele ning kõrbestumisega võitlemisele“. Saab vaadata aadressil <https://www.cbd.int/sp/targets/rationale/target-15/>.

¹³ Nõukogu 19. detsembri 2019. aasta järeldused (15272/19) „Preparation of the post-2020 global biodiversity framework Convention on Biological Diversity (CBD)“.

¹⁴ Euroopa Parlamendi 16. jaanuari 2020. aasta resolutsioon bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni osaliste konverentsi 15. istungjärgu (COP15) kohta (2019/2824(RSP)).

¹⁵ Euroopa Parlamendi 9. juuni 2021. aasta resolutsioon ELi elurikkuse strateegia kohta aastani 2030 – toome looduse oma ellu tagasi (2020/2273(INI)).

¹⁶ 2020. aasta järgse üleilmse elurikkuse raamistiku esimene kavand, saab vaadata aadressil <https://www.cbd.int/doc/c/914a/eca3/24ad42235033f031badf61b1/wg2020-03-03-en.pdf>.

¹⁷ Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni konventsiooni, mis käsitleb kõrbestumise tõkestamist suure põua ja/või kõrbestumise all kannatavates riikides, eelkõige Aafrikas, saab vaadata aadressil https://www.unccd.int/sites/default/files/relevant-links/2017-01/UNCCD_Convention_ENG_0.pdf.

¹⁸ Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Peaassamblee 25. septembril 2015 vastu võetud resolutsiooni „Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development“, saab vaadata aadressil https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E.

¹⁹ Peaassamblee 1. märtsil 2019 vastu võetud resolutsioon ökosüsteemide taastamise aastakümne (2021–2030) kohta, mida saab vaadata aadressil <https://www.decadeonrestoration.org/about-un-decade>.

²⁰ Pariisi kliimakokkulepe, mida saab vaadata aadressil https://unfccc.int/sites/default/files/english_paris_agreement.pdf.

kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise eesmärkide saavutamisse ning täita oma rahvusvahelisi kohustusi.

Selle eesmärgi saavutamiseks kehtestatakse ettepanekuga mitu siduvat taastamisesmärki ja -kohustust paljude ökosüsteemide jaoks. Need meetmed peaksid 2030. aastaks hõlmama vähemalt 20 % ELi maismaa- ja merealadest ning 2050. aastaks kõiki taastamist vajavaid ökosüsteeme. Ettepanekut toetab ka rakendusraamistik eesmärkide elluviimiseks riiklike taastamiskavade koostamise ja täitmise kaudu.

Ettepaneku eesmärk on võimaldada ELil tegutseda kiiresti ja alustada ökosüsteemide taastamist, tuginedes juba mõõdetavatele ja jälgitavatele siduvatele eesmärkidele ja kohustustele. Sellega tagatakse, et liikmesriigid saavad viivitamata alustada taastamistööd. Hilisemates etappides on võimalik hõlmata rohkem ökosüsteeme, töötades edasiste eesmärkide seadmiseks välja ühised meetodid ja esitades need määruse muudatustes.

Ettepanek sillutab seega teed paljude ökosüsteemide taastamisele ja säilitamisele ELis 2050. aastaks ning mõõdetavate tulemuste saavutamisele 2030. ja 2040. aastaks. See võimaldab ELil aidata kaasa elurikkuse vähenemise peatamisele ja looduse hea seisundi taastamisele. Samuti võimaldab see ELil näidata looduse kaitsmisel kogu maailmale eeskuju, eelkõige 2022. aastal toimival bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni osaliste konverentsil.

- **Kooskõla poliitikavaldkonnas praegu kehtivate õigusnormidega**

Ettepaneku eesmärk on täiendada olemasolevat keskkonnapoliitikat. Ettepanek on kavandatud nii, et see toimiks tulemuslikult koos ELi keskkonnaalase õigusega. Samuti hoogustab see keskkonnaalaste õigusaktide paremat koordineerimist ja rakendamist.

Täpsemalt täiendab ettepanek järgmisi õigusakte:

linnudirektiivi²¹ ja elupaikade direktiivi,²² kuna kehtestatakse eesmärkide saavutamise tähtsajad ja kohustatakse liikmesriike taastama ökosüsteeme ka väljaspool Natura 2000 võrgustikku;

veepoliitika raamdirektiivi,²³ kuna määratakse kindlaks täiendavad taastamisnõuded jõevoolu tõkestamatuse ja lammide hea seisundi tagamiseks;

merestrategie raamdirektiivi²⁴ konkreetsete meetmete ja üksikasjalike eesmärkidega konkreetsete taastamist vajavate mereelupaikade kohta;

invasiivseid võõrliike käsitlevat määrust²⁵.

Samuti tehakse ettepaneku kohaselt üksikasjade tasandil tihedat koostööd ühise kalanduspoliitika raames ning tagatakse vajaduse korral sidusus ja vastastikune täiendavus.

²¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. novembri 2009. aasta direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.1.2010, lk 7–25).

²² Nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.7.1992, lk 7).

²³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2000. aasta direktiiv 2000/60/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse veepoliitika alane tegevusraamistik (EÜT L 327, 22.12.2000, lk 1–73).

²⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 2008. aasta direktiiv 2008/56/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse merekeskkonnapoliitika-alane tegevusraamistik (ELT L 164, 25.6.2008, lk 19–40).

²⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. oktoobri 2014. aasta määrus (EL) nr 1143/2014 looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide sissetoomise ja levimise ennetamise ja ohjamise kohta (ELT L 317, 4.11.2014, lk 35–55).

Ettepanek on otseselt seotud ELi uue metsastrateegiaga aastani 2030²⁶ ning toetab seda taastamismeetmetega, mis parandavad metsade elurikkust ja vastupanuvõimet tänu metsaelupaikadega seotud konkreetsetele eesmärkidele ja kohustustele.

Ühise põllumajanduspoliitika puhul tugineb ettepanek konkreetsetele eesmärkidele, nagu rohumaade elupaigad, mis kuuluvad direktiivi 92/43/EMÜ kohaldamisalasse, ja laiemalt kogu ELi agroökosüsteemid, põhinedes tõenditel elurikkuse näitajate paranemise kohta. Ettepanekul on selge seos ELi mullastrateegiaga, sest paljud maismaa-ökosüsteemid sõltuvad alusmuldadest ja mõjutavad neid. Muud mullaga seotud eesmärgid lõimitakse mulda käsitlevatesse tulevastesse õigusaktidesse.

Kavandatud eesmärk pöörata tolmeldajate arvukuse vähenemine kasvule aitab saavutada ka tolmeldajaid käsitleva ELi algatuse²⁷ eesmärgi. Ettepanekus esitatud eesmärgid linna rohealade suurendamise kohta mõjutavad otseselt rohelise taristu strateegiat²⁸.

Muude keskkonnastrateegiatega raames võetavad poliitikameetmed, nagu ringmajanduse tegevuskava puhtama ja konkurentsivõimelisema Euroopa saavutamiseks²⁹ ning õhu, vee ja pinnase nullsaaste tegevuskava,³⁰ aitavad leevendada survet ökosüsteemidele, vähendades saasteainete eri vorme. Sellised meetmed nagu nõukogu soovitus rohepööret ja kestlikku arengut toetava õppe kohta (mille nõukogu võtab vastu 16. juunil 2022),³¹ võivad aidata toetada keskkonnasäästlikkusega seotud teadmiste, oskuste ja hoiakute loomist, sealhulgas looduse taastamise toetamiseks.

Kooskõla muude liidu tegevuspõhimõtetega

Ökosüsteemide taastamine ja elurikkuse suurendamine on Euroopa rohelise kokkuleppe nurgakivi. Heas seisundis ökosüsteemide tagamine ja kliimamuutuste vastu võitlemine on omavahel lahutamatu seotud. Ülemaailmsel soojenemisel on otsene pikaajaline või pöördumatu mõju ökosüsteemidele, selle näiteks on ökosüsteemide kadumine. ELi kliimapoliitikas, näiteks Euroopa kliimamääruses³² ja paketi „Eesmärk 55“ esitatud ettepanekutes (eelkõige maakasutuse, maakasutuse muutuse ja metsanduse määrase ettepanekus³³), toonitatakse looduslike sidujate otsustavat tähtsust süsiniku sidumisel ja

²⁶ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Uus ELi metsastrateegia aastani 2030“ (COM(2021) 572 final).

²⁷ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Tolmeldajaid käsitlev ELi algatus“ (COM(2018) 395 final).

²⁸ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Roheline taristu – Euroopa looduskapitali suurendamine“ (COM(2013) 0249 final).

²⁹ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Uus ringmajanduse tegevuskava. Puhtama ja konkurentsivõimelisema Euroopa nimel“ (COM(2020) 98 final).

³⁰ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Heas seisundis planeet kõigi jaoks. ELi tegevuskava „Õhu, vee ja pinnase nullsaaste suunas““ (COM(2021) 400 final).

³¹ Põhineb komisjoni ettepanekul võtta vastu nõukogu soovitus keskkonnasäästlikkust toetava õppe kohta (COM(2022) 11 final).

³² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1119, millega kehtestatakse kliimaneutraalsuse saavutamise raamistik ning muudetakse määruseid (EÜ) nr 401/2009 ja (EL) 2018/1999.

³³ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) 2018/841 kohaldamisala osas, lihtsustades täitmiseeskirju, kehtestades liikmesriikidele 2030. aastaks eesmärgid ja võttes kohustuse saavutada ühiselt 2035. aastaks maakasutus-, metsandus- ja põllumajandussektoris kliimaneutraalsus, ning määrust (EL) 2018/1999 seire, aruandluse, edusammude jälgimise ja läbivaatamise parandamise osas (COM(2021) 554 final).

säilitamisel. Tulemuslikkuse tagavad ökosüsteemid (nagu märgalad ja metsad), mis on heas seisundis. Seetõttu võib eeldada, et kõnealune määrus aitab kliimapoliitikale märkimisväärselt kaasa.

Ökosüsteemide hea seisundi taastamine tähendab selliste looduspõhiste lahenduste pakkumist, mis aitavad leevendada kliimamuutusi ja saavutada nendega kohanemist käsitleva ELi strateegia eesmärged³⁴. Elurikkamad ja paremas seisundis ökosüsteemid on kliimamuutuste suhtes vastupanuvõimelisemad ning on tõhusad ka katastroofide mõju ärahoidmisel ja nende riskide vähendamisel. Euroopa kliimamääruse alusel võtavad liikmesriigid vastu riiklikud kohanemisstrateegiad, millega edendatakse looduspõhiseid lahendusi ja ökosüsteemipõhist kohanemist, ning rakendavad neid. Käesoleva ettepaneku kohased riiklikud taastamiskavad toimivad koostöös Euroopa kliimamääruse kohaste riiklike kohanemisstrateegiatega ja ELi elanikkonnakaitsealaste õigusaktidega³⁵. Need tugevdavad üksteist.

Põllumajandus, metsandus ja kalandus on kõik sektorid, mis sõltuvad heas seisundis ökosüsteemidest. Heas seisundis agroökosüsteemid pakuvad ohutut, kestlikku, täisväärtuslikku ja taskukohast toitu. Need muudavad põllumajanduse kliimamuutuste ja keskkonnariskide suhtes vastupanuvõimelisemaks ja aitavad samal ajal luua töökohti (näiteks mahepõllumajanduse, maaturismi ja vaba aja veetmise valdkonnas). Heas seisundis metsaökosüsteemidel on palju eeliseid. Näiteks annavad need puitu ja toitu, seovad ja säilitavad süsinikku, stabiliseerivad pinnast, puhastavad õhku ja vett ning vähendavad looduskatastroofide (näiteks metsa- või maastikupõlengute) ja kahjurite mõju. Mereökosüsteemide heas seisundis hoidmine aitab elurikkusele märkimisväärselt kaasa, pakkudes olulisi kalade kudemis- ja kasvualasid ning meredest ja ookeanidest pärit tervislikku toitu. Heas seisundis mereökosüsteemid leevendavad ka kliimamuutusi, vähendades looduskatastroofide mõju rannikualadel.

Mõni käesolevas ettepanekus esitatud eesmärkidest ja näitajatest on suunatud sellele, et tagada elurikkusega seotud meetmete ja muude ELi poliitikavaldkondadega seotud meetmete parem koostoimimine. Nende poliitikavaldkondade hulka kuuluvad uus ühine põllumajanduspoliitika (ÜPP)³⁶ (koos õigusnormidega keskkonna parandamiseks põllumajanduses, samuti rahastamisvõimalustega, mis on kättesaadavad ÜPP strateegiakavade raames aastateks 2023–2027), strateegia „Talust taldrikule“ õiglase, tervisliku ja keskkonnahoidliku toidusüsteemi edendamiseks³⁷ ning ühine kalanduspoliitika. Ettepanek on seotud ka ELi regionaalpoliitikaga, mille raames saab rahastada ökosüsteemide taastamist Euroopa Regionaalarengu Fondi³⁸ kaudu, ning programmiga „Euroopa horisont“,³⁹ millega

³⁴ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kliimamuutuste suhtes vastupanuvõimelise Euroopa kujundamine – ELi uus kliimamuutustega kohanemise strateegia“ (COM(2021) 82 final).

³⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta otsus nr 1313/2013/EL liidu kodanikukaitse mehhanismi kohta, mida on muudetud otsusega nr 2019/420.

³⁶ Vt ÜPP strateegiakavad, saab vaadata aadressil https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/cap-strategic-plans_en.

³⁷ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Strateegia „Talust taldrikule“ õiglase, tervisliku ja keskkonnahoidliku toidusüsteemi edendamiseks“ (COM(2020) 381 final).

³⁸ Vt Euroopa Regionaalarengu Fond, saab vaadata aadressil https://ec.europa.eu/regional_policy/et/funding/erdf/, ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1058, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi, saab vaadata aadressil <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:32021R1058>.

toetatakse investeringuid elurikkuse ja ökosüsteemidega seotud teadusuuringutesse ja innovatsiooni.

Samuti võib ettepanek aidata ELil näidata maailmale eeskujuna, mobiliseerida rahvusvahelist üldsust ja võtta meetmeid elurikkuse vähenemise peatamiseks kogu maailmas. Bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni osaliste konverentsil lepitakse eeldatavasti kokku uus üleilmse elurikkuse raamistik, mis hõlmab ulatuslikke taastamisesmärke. ELi elurikkuse strateegia aastani 2030 on kava, millega muudetakse elurikkuse taastamine ELis tegelikkuseks ja näidatakse ELi pühendumust üleilmsel tasandil. Ettepanek saadab ülemaailmsele kogukonnale tugeva signaali selle kohta, et EL suhtub oma kohustusse põhjalikkusega ja kehtestab õigusaktides ökosüsteemide taastamise eesmärgid, innustades teisi riike looduse taastamise ja elurikkuse kaitse valdkonnas võtma sarnaseid ulatuslikke meetmeid.

2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS

Õiguslik alus

Käesoleva ettepaneku õiguslik alus on Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 192 lõige 1, milles on sätestatud, kuidas tuleks rakendada aluslepingu artiklit 191. Aluslepingu artiklis 191 on sätestatud ELi keskkonnapoliitika eesmärgid:

- keskkonnakvaliteedi säilitamine, kaitsmine ja parandamine;
- inimeste tervise kaitsmine;
- loodusvarade mõistlik ja ratsionaalne kasutamine;
- meetmete edendamine rahvusvahelisel tasandil piirkondlike ja ülemaailmsete keskkonnaprobleemidega tegelemiseks, eelkõige kliimamuutustega võitlemiseks.

Subsidiaarsus (ainupädevusse mittekuuluva valdkonna puhul)

ELi tasandi meetmed on põhjendatud elurikkuse vähenemise ja ökosüsteemi seisundi halvenemise ulatuse ning piiriülese olemuse tõttu, selle mõju tõttu üldsusele ning majanduslike riskide tõttu. Elurikkuse ja ökosüsteemide olulisel määral taastamiseks on vaja kogu ELi hõlmavaid õigusnorme ja kohustusi. 2020. aastani ulatuva elurikkuse strateegia vähene edu näitab, et ELi ökosüsteemide taastamise eesmärkide saavutamiseks ei piisa liikmesriikide vabatahtlikest kohustustest.

Vaja on ulatuslikke koordineeritud meetmeid, et lahendada elurikkuse vähenemise ja seisundi halvenemise probleem ning saavutada mastaabisääst. Näiteks on tolmeldajate arvukuse taastamiseks väga oluline tegutseda ELi tasandil – see on kogu ELi hõlmav probleem, mida ei saa lahendada, kui sellega tegelevad vaid mõned liikmesriigid. ELi meetmed on vajalikud ka seetõttu, et paljud maismaa- ja mereliigid on väga liikuvad.

Ühe ökosüsteemi taastamine aitab ka naaber- või ühendatud ökosüsteeme ja nende elurikkust, sest paljud liigid vajavad edukaks eksisteerimiseks suures geograafilises ulatuses omavahel ühendatud ökosüsteemide võrgustikke. Samuti on ELi tasandil vaja võtta meetmeid selleks, et täiendada kehtivaid õiguslikke nõudeid ja aidata liidul saavutada oma eesmärgid ELi muude keskkonna- ja kliimaalaste õigusaktide raames.

³⁹ Vt elurikkuse uurimispoliitika, mida saab vaadata aadressil https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/research-area/environment/biodiversity/biodiversity-research-policy_en.

Proportsionaalsus

Ettepanek on kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega, sest ei lähe kaugemale sellest, mis on vajalik, et saavutada eesmärk suunata elurikkus ELis 2030. aastaks taastumisele.

Õiguslikult siduvate eesmärkide ja kohustuste kehtestamine ökosüsteemi taastamiseks ELi tasandil tagaks üldise eesmärgi saavutamiseks vajalike meetmete järjepidevuse kogu ELis. Komisjoni tehtav seire ja aruandlus edusammude kohta toob lisakasu ning soodustab ELi ja liikmesriikide tulemuslikumat ühistegevust.

Kokkuvõttes esitatakse ettepanekus üldeesmärk ning ökosüsteemipõhised eesmärgid ja kohustused, mis on kooskõlas eesmärkide ulatusega. Nende eesmärkide saavutamise tagamiseks ELis määratakse ettepanekus kindlaks rakendusmeetmed, hindamismeetodid ja läbivaatamine.

Vahendi valik

Pikaajalise eesmärgi saavutamiseks on vaja pigem seadusandlikku kui muud lähenemisviisi. Käesoleva ettepaneku eesmärke on kõige parem saavutada määrusega, mis tagab õigusaktide vahetu kohaldatavuse. Liikmesriigid peavad pikaajalise eesmärgi saavutamisele kaasa aitama, kehtestades riiklikud taastamiskavad, milles määratakse kindlaks ökosüsteemipõhiste eesmärkide ja kohustuste täitmiseks vajalikud taastamismeetmed. Kuna määrust ei ole vaja siseriiklikku õigusesse üle võtta, saab taastamismeetmete rakendamist alustada varem kui direktiivi korral.

Määruses kirjeldatakse täpsemalt ja üksikasjalikumalt meetmeid, mida liikmesriigid peavad võtma, ning seega kujundaks see liikmesriikide võetavad meetmed palju täpsemaks ning tooks kaasa suurema järjepidevuse ja sidususe kogu ELis. Erinevalt direktiividest ei osuta määrused mitte ainult liikmesriikide saavutatavale eesmärgile, vaid määravad täpsemalt kindlaks ka õiguslikud nõuded ja viisid selle eesmärgi saavutamiseks.

3. JÄRELHINDAMISE, SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

Praegu kehtivate õigusaktide järelhindamine või toimivuse kontroll

2020. aastani ulatava elurikkuse strateogia hindamisel leiti, et ökosüsteemide taastamise ebaõnnestumise põhjus on asjaolu, et püstitatud eesmärgid olid vabatahtlikud, mitte õiguslikult siduvad. Sellest tulenev pühendumuse ja poliitilise prioriteedi puudumine on peamised takistused rahaliste ja muude vahendite eraldamisel taastamistödeks.

Peale selle ei ole linnudirektiivis ega elupaikade direktiivis kindlaks määratud tähtaegu looduslike elupaikade ja liikide soodsa kaitsestaatuse säilitamise või taastamise jaoks. Direktiivides puuduvad ka konkreetsed nõuded väljaspool Natura 2000 võrgustikku asuvate ökosüsteemide taastamise kohta. Nende puuduste kõrvaldamiseks muudetakse käesoleva ettepanekuga kohustuslikuks teatavate liikide ja elupaikade selgete tähtaegadega taastamine nii Natura 2000 võrgustikus kui ka sellest väljaspool.

Komisjon jõudis oma 2020. aasta aruandes⁴⁰ järeldusele, et merestrateegia raamdirektiivi esimese rakendamistsükli üldise eesmärgi saavutamine on osutunud väga raskeks. Selle

⁴⁰ Ülevaade merekeskkonna seisundist Euroopa Liidus puhaste, heas seisundis ja tootlike ookeanide ja mere saavutamiseks, mis on lisatud komisjoni aruandele Euroopa Parlamendile ja nõukogule merestrateegia raamdirektiivi (direktiiv 2008/56/EÜ) rakendamise kohta (SWD(2020) 61 final).

põhjuseks on erimeetmete ja konkreetsete elupaikade või liikide piisavalt täpse seire puudumine, millele lisandub konkreetsete eesmärkide puudumine. Taastamisesmärkide määratlemine käesolevas määruses toetab merestrateegia raamdirektiivi eesmarke ja selle rakendamist.

Veepoliitika raamdirektiivi toimivuse kontrolli käigus jõuti järeldusele, et probleemid direktiivi rakendamisega on osaliselt tingitud sellest, et veekogu seisundit mõjutab ümbritsevatest elupaikadest tulev hajusaastus. Veepoliitika raamdirektiivis ei nõuta tingimata, et liikmesriigid kõrvaldaksid tõkked, mis võivad häirida jõe- või järvesüsteemi looduslikku ühendatust. Paljud maismaa-ökosüsteemid ning mitmed linnudirektiivi ja elupaikade direktiiviga kaitstud elupaigad ja liigid sõltuvad aga otseselt sellest, kas veeökosüsteemides on säilinud enam-vähem looduslähedane seisund. Käesolev ettepanek täiendab veepoliitika raamdirektiivi, selles esitatakse jõgede ja lammide taastamise eesmärgid ning muud erinõuded. Seejuures vastab käesolevas ettepanekus esitatud seisundi halvenemise ärahoidmise nõue direktiivi kehtivale nõudele võtta meetmeid kõigi veekogude seisundi halvenemise vältimiseks.

Konsulterimine sidusrühmadega

Kooskõlas parema õigusloome suunistega tugineb käesolev määrus ja sellele lisatud mõjuhinnang ulatuslikule konsultatsiooniprotsessile. Komisjon kogus arvamusi paljudelt sidusrühmadelt, eelkõige liikmesriikide esindajatelt, keskkonnaorganisatsioonidelt, teadusasutustelt, põllumajandus- ja metsandusliitudelt ning ettevõtjate esindajatelt. Konsultatsioone peeti avatud avaliku konsultatsiooni raames, viiel sidusrühmade seminaril ning kohtumistel sidusrühmade ja liikmesriikidega. Erinevad seisukohad andsid väärtuslikku teavet ja teadmisi, mis aitasid koostada mõjuhinnangut ja ettepanekut.

Esialgne mõjuhinnang

Kavandatava määruse esialgne mõjuhinnang avaldati 4. novembril 2020. Sidusrühmad ja üldsus said algatuse kohta tagasisidet anda kuni 2. detsembrini 2020. Saadi 132 vastust peamiselt valitsusvälistelt organisatsioonidelt, äriühendustelt ja -organisatsioonidelt, keskkonnaorganisatsioonidelt ning üldsuselt.

Avalik konsultatsioon

Komisjon korraldas 11. jaanuarist kuni 5. aprillini 2021 veebipõhise avaliku konsultatsiooni ja sai 111 842 vastust. Konsultatsiooni käigus koguti arvamusi komisjoni siduvate taastamisesmärkide ettepaneku koostamise peamiste aspektide ja lähenemisviisi kohta. Tulemused näitavad ülekaalukat toetust õiguslikult siduvatele taastamisesmärkidele: 97 % vastanutest pooldab ELi üldisi taastamisesmärke kõigi ökosüsteemide, 96 % konkreetse ökosüsteemi või elupaiga puhul. See näitab peaaegu täielikku toetust nii taastamise üldeesmärgile kui ka ELi ökosüsteemidele suunatud konkreetsetele eesmärkidele.

Sidusrühmade seminarid

2020. aasta lõpust kuni 2021. aasta septembrini korraldati viis eraldi seminari, kus osalesid liikmesriikide ja sidusrühmade esindajad. Arutati poliitikavariante ja koguti arvamusi võimalike taastamisesmärkide kohta ning selle kohta, kuidas neid eesmarke tuleks ellu viia. Seminaridel käsitleti võimalikku sotsiaalset, majanduslikku ja laiemat keskkonnamõju ning mõjuhinnangut toetava uuringu esialgseid järeldusi.

Eksperdi hinnangute kogumine ja kasutamine

Ettepanek põhineb uusimatel teaduslikel tõenditel. Käesolevale ettepanekule lisatud mõjuhinnangu aluseks on välisekspertide rühma koostatud uuring. Ekspertide rühm

konsulteeris uuringu eri etappides tihedalt komisjoniga. Komisjon kasutas käesoleva ettepaneku koostamiseks ka paljusid muid teabeallikaid, eelkõige ELi teadus- ja innovatsiooniprojektide tulemusi ning tunnustatud rahvusvahelisi aruandeid (näiteks need, millele on viidatud 1. jaos).

Euroopa Keskkonnaamet ja Teadusuuringute Ühiskeskus jagasid erialaseid teadmisi ning olid tihedalt kaasatud käesoleva õigusakti ettepaneku ja selle mõjuhindangu väljatöötamisse. Näiteks töötas amet välja teabe taastamisvajaduste kohta, tuginedes ametlikele andmetele, mille liikmesriigid esitasid elupaikade direktiivi artikli 17 alusel.

Mõjuhindang

Ettepaneku aluseks on mõjuhindang. Pärast õiguskontrollikomitee 16. juuli 2021. aasta negatiivses arvamuses tõstatatud küsimuste lahendamist esitati 28. oktoobril 2021 mõjuhindangu kohta positiivne arvamus (koos reservatsioonidega, mida võeti arvesse).

Mõjuhindangus kaaluti järgmisi poliitikavariante.

- (1) Lähtestsenaarium: selle poliitikavariandi puhul eeldatakse Euroopa rohelises kokkuleppes ja ELi elurikkuse strateegias aastani 2030 ning muudes asjakohastes olemasolevates strateegiates (välja arvatud õiguslikult siduvad taastamisesmärgid) esitatud poliitikameetmete realistlikku rakendamist.
- (2) Õiguslikult siduva üldeesmärgi kehtestamine ökosüsteemi taastamiseks: selle variandiga seatakse ökosüsteemide taastamise jaoks selgelt määratletud õiguslikult siduv üldeesmärk. See eesmärk on määratletud järgmiselt: 2050. aastaks taastatakse ja säilitatakse heas seisundis teatud osa ELi ökosüsteemidest. Samuti kehtestatakse selles õiguslikult siduvad vahe-eesmärgid aastateks 2030 ja 2040.
- (3) Õiguslikult siduvate ökosüsteemipõhiste eesmärkide kehtestamine: selle variandiga kehtestatakse eesmärgid ja kohustused mitme ökosüsteemi, elupaiga ja liigirühma kohta, mis tuleks taastada 2030., 2040. ja 2050. aastaks. Eesmärgid ja kohustused kehtestatakse iga ELi peamise ökosüsteemi tüübi kohta ning need oleksid vahetult kohaldatavad liikmesriikide tasandil.
- (4) Üldeesmärgiga hõlmatud õiguslikult siduvad ökosüsteemipõhised eesmärgid: see variant on kombinatsioon 3. variandi ökosüsteemipõhistest eesmärkidest ja variandist 2, mille üldeesmärk on aidata ökosüsteemide taastamise kaudu kaasa elurikka ja vastupanuvõimelise looduse pidevale, pikaajalisele ja kestlikule taastumisele liidu maismaa- ja merealadel ning tagada, et taastamismeetmed hõlmavad 2030. aastaks kokku vähemalt 20 % liidu maismaa- ja merealadest ning 2050. aastaks kõiki taastamist vajavaid ökosüsteeme. Sellega nähakse ette üldeesmärk, mille poole EL peaks püüdlema, koos liikmesriikide jaoks kindlaksmääratud ökosüsteemipõhiste eesmärkide ja kohustustega.

Varianti 4 peeti parimaks poliitikavariandiks, sest see on kõige tulemuslikum, tõhusam ja sidusam poliitikavalik. Üldeesmärk muudab konkreetsed eesmärgid paremini saavutatavaks. Kõnealuse variandi korral on kõige väiksem ka oht, et meetmeid ei võetagi. Peale selle vähendab see variant meetmete edasilükkamise riski kõigi ökosüsteemi liikide puhul ja näeb ette võimaluse korral võimalikult paljude meetmete võtmise praegu, mil see on veel võimalik. See vähendab tegevuse edasilükkamise riski, mis kahjustaks keskkonda, majandust ja ühiskonda.

Seetõttu võimaldab eelistatud variant ELil tegutseda kiiresti ja alustada ökosüsteemide taastamist, tuginedes juba mõõdetavatele ja jälgitavatele eesmärkidele. Tulevikus, kui ELi ökosüsteemide hea seisundi hindamiseks on välja töötatud ühised meetodid, võib määruse muutmiselega kehtestada nendel ühistel meetoditel põhinevaid lisaeesmärke.

See õigusakti ettepaneku eelistatud variant tagab, et EL saavutab oma ökosüsteemi taastamise eesmärgid kavandatud aja jooksul ja kulutõhusal viisil. Kasu kaalub üles iga peamise ökosüsteemitüübi kulud. Näiteks sisemaa ja rannikuäärsete märgalade puhul hinnatakse, et ainuüksi süsiniku säilitamisest saadav rahaline kasu ületab juba ökosüsteemi taastamise hinnangulised kulud. Kui võtta arvesse muude ökosüsteemiteenuste hinnanguid, on tulude ja kulude suhe veelgi parem. Kokkuvõttes on I lisas nimetatud turbaalade, lodude, metsade, nõmmede ja võserike, rohumaade, jõgede, järvede ja lammielupaikade ning rannikuäärsete märgalade taastamisest saadav kasu hinnanguliselt ligikaudu 1 860 miljardit eurot (hinnangulised kulud on 154 miljardit eurot).

Hinnangute kohaselt saavad kõnealusest variandist märkimisväärset kasu ka mere- ja linnaökosüsteemid, metsad, agroökosüsteemid ja tolmeldajate taastamise algatus. Näiteks hinnati põllumajanduskultuuride putuktolmeldamise väärtust ELis ligikaudu 5 miljardile eurole aastas. Sellele lisaks on veel palju muid eeliseid, sealhulgas looduslik kahjuritõrje ja elurikkuse üldine paranemine.

Keskonna-, sotsiaalse ja majandusliku mõju hindamise põhjal võib järeldada, et esialgu võib kõnealusel variandil olla mõnedele sidusrühmadele suurem mõju kui teistele. Seepärast nõutakse määruhes, et liikmesriigid tagaksid riiklikes taastamiskavades üldsuse osalemise ning määraksid kindlaks, kuidas arvestatakse kohalike kogukondade ja sidusrühmade vajadusi.

Vahendid, mida liikmesriigid oma taastamisesmärkide saavutamiseks taotleavad, võivad pärineda ELi allikatest, riiklikest rahastamisvahenditest ja erasektori allikatest. Mõju liikmesriikide eelarvele sõltub taastamisvajadustest ja sellega seotud taastamismeetmete rakendamisest. Neid kulusid saab vähendada, kui rahalisi vahendeid saadakse ELi või erasektori allikatest. Näiteks saab taastamiseks kasutada mitmesuguseid ELi vahendeid ning taksonoomiamäärus⁴¹ hõlbustab eeldatavasti erasektori vahendite laialdasemat kasutamist. Ressursse on vaja ka riiklike taastamiskavade väljatöötamiseks, sealhulgas konsultatsioonietappideks ja seireks.

Ettepaneku eesmärk on minimeerida aruandluse halduskoormus, kasutades täiel määral ära olemasolevat aruandekohustust ja digitaalsete protsesside võimalusi. Peale selle aitab tõhusust märkimisväärselt parandada ja kulusid vähendada, kui kasutatakse maksimaalselt ära uusi tehnoloogiaid, nagu kaugseire, Copernicuse programmi satelliitteenused ja -tooted, kohateabesüsteemid, kohapealsed andurid ja seadmed, andmeanalüüs ja -töötlus ning tehisintellekt. Need tehnoloogiad suurendavad mitme seire- ja aruandlusprotsessi kiirust, tulemuslikkust ja sidusust.

Ettepanek kaldub veidi kõrvale 4. variandist, sest mõnesid mullaga seotud võimalikke eesmärke võetakse hilisemas etapis arvesse eraldi õigusaktides, nagu on teatatud ELi mullastrateegias.

⁴¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuni 2020. aasta määrus (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.6.2020, lk 13).

Õigusnormide toimivus ja lihtsustamine

Arvestades komisjoni kohustust tagada parem õigusloome, koostati ettepanek kaasvalt, järgides täieliku läbipaistvuse ja sidusrühmade pideva osaluse põhimõtteid. Haldusmõju analüüsimisel lähtuti põhimõttest üks sisse, üks välja. Halduskulud jäävad eelkõige ELi ja liikmesriikide haldusametuste kanda. See hõlmaks ökosüsteemide seire, riiklike taastamiskavade väljatöötamise, taastamiseks valitud ökosüsteemide haldamise ja seire ning aruandluse kulusid. Mõjuhinnaangus hinnati selliste halduskulude suuruseks kuni 2050. aastani ligikaudu 14 miljardit eurot.

Põhiõigused

Ettepanekus arvestatakse põhiõigusi ja eelkõige järgitakse Euroopa Liidu põhiõiguste hartas tunnustatud põhimõtteid. Kooskõlas harta artiklis 37 sätestatud kestliku arengu põhimõttega aitab ettepanek tagada õigust kõrgetasemelisele keskkonnakaitsele ja keskkonna kvaliteedi parandamisele.

4. MÕJU EELARVELE

Ettepaneku rakendamiseks on vaja komisjoni personaliressursse, nagu on täpsustatud ettepanekule lisatud finantsselgituses. Komisjoni personalivajadused täidetakse eeldatavasti olemasolevate vahendite eraldamise käigus.

Rakendamine eeldab ka Euroopa Keskkonnaameti toetust, milleks on vaja lisavahendeid, nagu on märgitud finantsselgituses.

Käesolev ettepanek hõlmab artikleid, milles kirjeldatakse üksikasjalikult määruse rakendamiseks vajalikku edasist tööd, sealhulgas volituse andmist delegeeritud õigusaktide või rakendusaktide vastuvõtmiseks (näiteks riiklike taastamiskavade ühtse vormi väljatöötamine või lisade muutmine).

Käesolevale ettepanekule lisatud finantsselgituses on esitatud üksikasjalik mõju eelarvele ning vajalikud personali- ja haldusressursid.

5. MUU TEAVE

Rakenduskavad ning järelevalve, hindamise ja aruandluse kord

Nõuete järgimise ja rakendamise tagamist jälgitakse teabe põhjal:

- liikmesriikide esitatud teave tulemuste kohta ettepanekus esitatud eesmärkide ja kohustuste täitmisel;
- liikmesriikide riiklikes taastamiskavades kindlaksmääratud taastamismeetmete rakendamine;
- suundumused taastatud aladel.

Komisjon koostab eduaruanded, mis põhinevad liikmesriikidelt saadud teabel ja muudel komisjoni kogutud andmetel (näiteks Copernicuse programmi satelliitteenuste kaudu kogutud andmetel).

Määruse kohaldamine vaadatakse läbi 2035. aastaks, et tagada selle eesmärkide saavutamine ja kavandatav mõju.

Määrust muudetakse vajaduse korral, näiteks selleks, et kehtestada ökosüsteemide taastamise õiguslikult siduvaid lisaeesmärke, mis põhinevad uutel meetoditel selliste ökosüsteemide seisundi hindamiseks.

Ettepaneku sätete üksikasjalik selgitus

Üldeesmärki on kirjeldatud **artiklis 1**: aidata ökosüsteemide taastamise kaudu kaasa elurikka ja vastupanuvõimelise looduse pidevale, pikaajalisele ja kestlikule taastumisele ELi maismaa- ja merealadel. Sellega luuakse raamistik, mille alusel liikmesriigid kehtestavad taastamismeetmed, mis hõlmavad 2030. aastaks kokku vähemalt 20 % ELi maismaa- ja merealadest ning 2050. aastaks kõiki taastamist vajavaid ökosüsteeme. Kõnealune raamistik tugineb elurikkuse strateegias kindlaks määratud üldeesmärgile, mille kohaselt tuleb 2050. aastaks taastada kõik ökosüsteemid ja nende vastupanuvõime ning tagada nende piisav kaitstud ning vahe-eesmärgina saavutada 2030. aastaks Euroopa elurikkuse suunamine taastumisele. Tunnistatakse, et looduse taastamine aitab märkimisväärselt kaasa ELi kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise eesmärkide saavutamisele, looduskatastroofide mõju ärahoidmisele ja leevendamisele ning ELi rahvusvaheliste kohustuste täitmisele.

Artiklis 1 kirjeldatud raamistiku puhul kasutatava lähenemisviisi kohaselt alustatakse neist elupaikade direktiivi alusel kaitstavatest elupaigatüüpidest, mille hea seisundi kindlakstegemiseks on meetodid juba olemas. Seega saab selliste elupaikade taastamise eesmärgid kehtestada nende meetodite alusel.

Artiklis 4 on esitatud maismaa-, ranniku- ja mageveeökosüsteemide taastamise eesmärgid ning **artiklis 5** on esitatud mereökosüsteemide taastamise eesmärgid (mis lisaks elupaikade direktiiviga ettenähtud aladele hõlmavad ka muid merealaid). Need eesmärgid käsitlevad alade taastamist ja taasloomist ning liikide elupaikade taastamist. Taastamine on tihedalt seotud kaitse ja säilitamisega, mistõttu on artiklites 4 ja 5 sätestatud kohustus tagada, et ökosüsteemide seisund ei halvene enne ega pärast taastamist.

Elupaikade direktiiviga hõlmamata elupaigatüüpide või ökosüsteemide jaoks ei ole head seisundit veel määratletud. **Artiklites 6 kuni 10** on siiski esitatud edasised konkreetset eesmärgid ja kohustused, milleks on vaja täiendavaid taastamismeetmeid.

Artiklis 6 on esitatud eesmärgid elurikkuse summaarse vähenemise ärahoidmiseks ning rohealade arvu suurendamiseks linnades, väiksemates linnades ja eeslinnades. Neid eesmärke aitavad saavutada puudega kaetuse miinimumtaseme tagamine ja rohealade lõimimine uute ja olemasolevate hoonetega ning taristu arendamine. Rohealad ja puudega kaetus on linnade roheline taristu olulised elemendid, mis toovad linnades, väiksemates linnades ja eeslinnades elavatele inimestele kasu nii ökoloogilises, sotsiaalses kui ka majanduslikus mõttes.

Artiklis 7 on sätestatud jõesõjete kõrvaldamise kohustused. See aitab kaasa jõgede looduslikule piki- ja külgehendatusele ning ELi eesmärgile saavutada 25 000 km vabalt voolavaid jõgesid. Samuti aitab see taastada jõelasid ja lamme.

Artiklis 8 on sätestatud kohustus saavutada tolmeldajate arvukuse vähenemise asemel tolmeldajapopulatsioonide suurenemine, kuni jõutakse rahuldava tasemeni. See kohustus põhineb tolmeldajate seire meetodil, mis määratakse kindlaks edaspidi.

Agroökosüsteemide ja metsaökosüsteemide elurikkuse parandamiseks on **artiklites 9 ja 10** kehtestatud iga liikmesriigi jaoks kohustus saavutada kõnealuste ökosüsteemide elurikkuse seisukohast eriti oluliste näitajate paranemine.

Artiklites 6 kuni 10 esitatud taastamisesmärgid ja -kohustused täiendavad artiklites 4 ja 5 sätestatud eesmärgi, mistõttu on nendel mõju ka aladele, mis kuuluvad elupaikade direktiivi alusel kaitstavate elupaigatüüpide hulka.

Artiklites 11 ja 12 on kirjeldatud liikmesriikide riiklike taastamiskavade nõudeid. Taastamismeetmed tuleks kavandada strateegiliselt, nii et need aitaksid võimalikult tulemuslikult kaasa looduse taastumisele kogu ELis ning kliimamuutuste leevendamisele ja nendega kohanemisele. Oluline on, et liikmesriigid koostaksid oma riiklikud taastamiskavad parimate ja kõige uuemate olemasolevate teaduslike tõendite põhjal.

Artiklites 13, 14 ja 15 on sätestatud, et liikmesriigid peavad esitama oma riiklikud taastamiskavad komisjonile hindamiseks ja et nad peavad enne kavade vastuvõtmist vastama komisjoni tähelepanekutele. Samuti on siin kirjeldatud riiklike taastamiskavade läbivaatamise ja korrapärase muutmise protsessi.

Artiklid 17 ja 18 sisaldavad seire- ja aruandlusnõudeid.

Artiklis 19 on esitatud sätted määruse lisade muutmise kohta.

Artiklites 20 ja 21 on sätestatud tingimused, mille alusel komisjon võib vastu võtta delegeeritud õigusakte ja rakendusakte.

Artikliga 22 nähakse ette määruse läbivaatamine 31. detsembriks 2035.

Artiklis 23 nähakse ette määruse jõustumine ja kohaldamine.

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS

looduse taastamise kohta

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,
võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 192 lõiget 1,
võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,
olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,
võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust⁴²,
võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust,
toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt
ning arvestades järgmist:

- (1) Ökosüsteemide taastamise kohta on liidu tasandil vaja kehtestada õigusnormid, et tagada elurikka ja vastupanuvõimelise looduse taastumine kogu liidu territooriumil. Ökosüsteemide taastamine aitab kaasa ka liidu kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise eesmärkide täitmisele.
- (2) Euroopa rohelises kokkuleppes⁴³ on esitatud ulatuslik tegevuskava, et muuta liit õiglaseks ja jõukaks nüüdisaegse, ressursitõhusa ja konkurentsivõimelise majandusega ühiskonnaks, mille eesmärk on kaitsta, säilitada ja suurendada liidu looduskapitali ning kaitsta kodanike tervist ja heaolu keskkonnaga seotud riskide ja mõju eest. Euroopa rohelise kokkuleppe raames on komisjon vastu võtnud ELi elurikkuse strateegia aastani 2030⁴⁴.
- (3) Nõukogu otsusega 93/626/EMÜ⁴⁵ heaks kiidetud bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni osalistena on liit ja selle liikmesriigid võtnud enda kohustuseks pikaajalise strateegilise visiooni, mis 2010. aastal võeti vastu konventsiooni osaliste konverentsi otsusega X/2 bioloogilise mitmekesisuse strateegilise kava kohta ajavahemikuks 2011–2020⁴⁶ ning mida järgides saavutatakse 2050. aastaks

⁴² ELT C, lk .

⁴³ Komisjoni 11. detsembri 2019. aasta teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ning Regioonide Komiteele „Euroopa roheline kokkulepe“ (COM(2019) 640 final).

⁴⁴ Komisjoni 20. mai 2020. aasta teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi elurikkuse strateegia aastani 2030. Toome looduse oma ellu tagasi“ (COM(2020) 380 final).

⁴⁵ Nõukogu 25. oktoobri 1993. aasta otsus 93/626/EMÜ bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni sõlmimise kohta (EÜT L 309, 13.12.1993, lk 1).

⁴⁶ <https://www.cbd.int/decision/cop/?id=12268>.

bioloogilise mitmekesisuse väärtustamine, kaitsmine, taastamine ja arukas kasutamine, säilitades ökosüsteemiteenused, hoides planeedi head seisundit ja pakkudes kõigile inimestele vajalikke hüvesid.

- (4) [lisatakse bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni osaliste konverentsi 15. istungjärgul kokkulepitud uue üleilmse bioloogilise mitmekesisuse raamistiku taastamisesmärki]
- (5) ÜRO kestliku arengu eesmärkides⁴⁷ (eelkõige eesmärkides 14.2, 15.1, 15.2 ja 15.3) osutatakse vajadusele tagada maismaa-ökosüsteemide ja sisemaa mageveeökosüsteemide ning nende teenuste, eelkõige metsade, märgalade, mägede ja kuivalade kaitse, taastamine ja kestlik kasutamine.
- (6) ÜRO Peaassamblee kuulutas oma 1. märtsi 2019. aasta resolutsioonis⁴⁸ aastateks 2021–2030 välja ÜRO ökosüsteemide taastamise aastakümne, et toetada ja suurendada jõupingutusi ökosüsteemide seisundi halvenemise ärahoidmiseks, peatamiseks ja suundumuse ümberpööramiseks kogu maailmas ning suurendada teadlikkust ökosüsteemi taastamise olulisusest.
- (7) ELi elurikkuse strateegiaga aastani 2030 soovitakse 2030. aastaks tagada, et inimeste, planeedi, kliima ja majanduse hüvanguks on Euroopa elurikkus suunatud taastumisele. Selles on esitatud ELi looduse taastamise põhjalik kava, mis sisaldab mitut põhikohustust, sealhulgas kohustus esitada ettepanek ELi looduse taastamise õiguslikult siduvate eesmärkide kohta, et taastada kahjustatud ökosüsteemid (eelkõige need, mis kõige paremini sobivad süsiniku sidumiseks ja säilitamiseks) ning ära hoida ja vähendada looduskatastroofide mõju.
- (8) Euroopa Parlament väljendas oma 9. juuni 2021. aasta resolutsioonis⁴⁹ suurt heameelt, et seadusandliku ettepaneku koostamine koos looduse taastamise siduvate eesmärkidega on kohustuslik, samuti selle leidis parlament, et lisaks üldisele taastamisesmärgile tuleks kindlaks määrata ka ökosüsteemi-, elupaiga- ja liigikohased taastamisesmärgid, mis hõlmavad metsi, rohumaad, märg- ja turbaalasi, tolmeldajaid, vabalt voolavaid jõgesid, rannikualasi ja mereökosüsteeme.
- (9) Nõukogu tunnistas oma 23. oktoobri 2020. aasta järeldustes,⁵⁰ et bioloogilise mitmekesisuse vähenemise ja looduse praeguse seisundi edasise halvenemise ärahoidmine on väga oluline, kuid sellest ei piisa looduse tagasitoomiseks oma ellu. Nõukogu kinnitas veel kord, et looduse taastamisel on vaja seada suuremaid eesmärke, nagu on ette pandud ELi uues looduse taastamise kavas, mis sisaldab meetmeid elurikkuse kaitsmiseks ja taastamiseks väljaspool kaitsealasi. Nõukogu märkis ka seda, et ootab ettepanekut selliste looduse taastamise õiguslikult siduvate, mõjuhinnaangul põhinevate eesmärkide leidmiseks.
- (10) ELi elurikkuse strateegias aastani 2030 on kindlaks määratud kohustus kaitsta õiguslikult vähemalt 30 % liidu maast (sealhulgas maismaaveed) ja 30 % merest, millest vähemalt kolmandik peaks olema range kaitse all, sealhulgas kõik allesjäänud põlismetsad ja vanad metsad. Täiendavate kaitsealade määramise kohta on komisjon

⁴⁷ [United Nations Sustainable Development – 17 Goals to Transform Our World.](#)

⁴⁸ ÜRO 1. märtsi 2019. aasta resolutsioon 73/284 ökosüsteemide taastamise aastakümne (2021–2030) kohta.

⁴⁹ Euroopa Parlamendi 9. juuni 2021. aasta resolutsioon ELi elurikkuse strateegia kohta aastani 2030 – toome looduse oma ellu tagasi (2020/2273(INI)).

⁵⁰ Nõukogu järeldused „Elurikkuse kaitseks on vaja võtta kiireloomulisi meetmeid“ (12210/20).

liikmesriikide jaoks koostöös liikmesriikide ja sidusrühmadega välja töötanud kriteeriumid ja suunised⁵¹ (edaspidi „kriteeriumid ja suunised“), milles tuuakse esile, et ka taastatud alad peaksid kaitsealade puhul aitama saavutada liidu eesmärgi, kui need alad vastavad või pärast taastamise täielikku mõju eeldatavasti vastavad kaitsealade kriteeriumidele. Kriteeriumides ja suunistes tuuakse esile ka seda, et kaitsealad võivad aidata suuresti kaasa ELi elurikkuse strateegia 2030 taastamisesmärgide saavutamisele, luues tingimused taastamispuudluste eduks. See kehtib eelkõige nende alade kohta, mis võivad looduslikult taastuda, kui kaotatakse mõned inimtegevusest tulenevad survetegurid või piiratakse neid. Mõnel juhul piisab selliste alade (sealhulgas merekeskkonna) range kaitse alla võtmisest, et seal asuvad loodusväärtused taastuksid. Peale selle toonitatakse kriteeriumides ja suunistes, et kõigilt liikmesriikidelt oodatakse, et nad aitavad kaasa ELi aastani 2030 ulatuvas elurikkuse strateegias seatud liidu eesmärkide täitmisele proportsionaalselt kaitsealadel asuvate loodusväärtustega ja nende potentsiaaliga looduse taastamisel.

- (11) ELi elurikkuse strateegias aastani 2030 on seatud eesmärk tagada, et kaitsealade seisund või kaitsealade elupaikade ja liikide seisund ei halvene ning et vähemalt 30 % liikidest ja elupaikadest, mille kaitsestaatuse ei ole praegu soodne, kuuluvad 2030. aastaks soodsa kaitsestaatuse kategooriasse või näitavad selget positiivset suundumust sinna kuuluda. Suunistes,⁵² mille komisjon koostöös liikmesriikide ja sidusrühmadega välja töötas, et toetada nende eesmärkide saavutamist, tuuakse esile, et tõenäoliselt on vaja võtta meetmeid enamiku kõnealuste elupaikade ja liikide säilitamiseks ja taastamiseks, et 2030. aastaks peatada praegused negatiivsed suundumused või hoida praegust stabiilset või paranemisele suunduvat seisundit või hoida ära soodsa kaitsestaatusega elupaikade ja liikide vähenemine. Suunistes tuuakse esile ka seda, et taastamispuudluste tuleb kavandada, rakendada ja koordineerida eelkõige riigi või piirkondade tasandil ning et nende liikide ja elupaikade valimisel, mille seisundit 2030. aastaks tahetakse parandada ja mida prioriteediks seada, tuleb püüda saavutada koostoime muude liidu ja rahvusvaheliste eesmärkidega, eelkõige keskkonna- või kliimapolitiika eesmärkidega.
- (12) Komisjoni 2020. aasta aruandes looduse seisundi kohta⁵³ märgiti, et liit ei ole veel suutnud peatada selliste kaitsealade elupaigatüüpide ja liikide vähenemist, mille kaitsmine on liidu jaoks probleemne. Vähenemise põhjuseks on eelkõige ekstensiivsest põllumajandusest loobumine, intensiivsemad viljelustavad, veerežiimi muutmine, linnastumine ja saaste ning mitteametlik metsandustegevus ja liikide kasutamine. Peale selle kujutavad invasiivsed võõrliigid ja kliimamuutused endast suurt ja kasvavat ohtu liidu kohalikule taimestikule ja loomastikule.
- (13) On asjakohane määrata kindlaks ökosüsteemide taastamise üldeesmärk, et edendada majanduse ja ühiskonna ümberkujundamist, kvaliteetsete töökohtade loomist ja kestlikku majanduskasvu. Hea seisundi korral pakuvad nii elurikkad ökosüsteemid (nagu märgalad, mageveekogud, mets) kui ka agroökosüsteemid ning hõreda taimestikuga, mere-, ranniku- ja linnaökosüsteemid mitmesuguseid olulisi ökosüsteemiteenuseid ning kahjustatud ökosüsteemide hea seisundi taastamisest

⁵¹ Komisjoni talituste tödokument „Kaitsealade määramise kriteeriumid ja suunised“ (SWD(2022) 23 final).

⁵² Saab vaadata aadressil [Circabc \(europa.eu\)](https://circabc.europa.eu) [viide tuleb lisada]

⁵³ Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile, nõukogule ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele „Looduse seisund Euroopa Liidus. Aruanne linnudirektiivi ja elupaikade direktiiviga kaitstud liikide ja elupaigatüüpide kaitsestaatuse ja suundumuste kohta ajavahemikul 2013-2018“ (COM(2020) 635 final).

saadav kasu kõigil maismaa- ja merealadel kaalub selgelt üles taastamiskulud. Need teenused aitavad tuua mitmesugust sotsiaal-majanduslikku kasu, olenevalt majanduslikest, sotsiaalsetest, kultuurilistest, piirkondlikest ja kohalikest eripäradest.

- (14) ÜRO statistikakomisjon võttis 2021. aasta märtsis oma 52. istungjärgul vastu integreeritud keskkonnamajandusliku arvepidamise süsteemi ökosüsteemide jaoks (SEEA EA)⁵⁴. SEEA EA on lõimitud ja terviklik statistikaraamistik elupaikade ja maastike andmete korrastamiseks, ökosüsteemide ulatuse, seisundi ja teenuste hindamiseks, muutuste jälgimiseks ökosüsteemi varades ning selle teabe seostamiseks majandusliku ja muu inimtegevusega.
- (15) Ökosüsteemide elurikkuse tagamine ja kliimamuutuste vastu võitlemine on omavahel lahutamatu seotud. Kliimakriisiga võitlemisel on olulisel kohal loodus ja looduspõhised lahendused, sealhulgas looduslikud süsinikuvarud ja sidujad. Samal ajal kliimakriis juba põhjustab maismaa- ja mereökosüsteemi muutusi, milleks liit peab valmistuma, sest selle mõjud on järjest tugevamad, sagedasemad ja ulatuslikumad. Valitsustevahelise kliimamuutuste paneeli (IPCC) eriaruandes⁵⁵ ülemaailmse 1,5 °C võrra soojenemise mõju kohta juhiti tähelepanu sellele, et mõni mõju võib olla pikaajaline või pöördumatu. Valitsustevahelise kliimamuutuste paneeli kuuendas hindamisaruandes⁵⁶ on märgitud, et ökosüsteemide taastamine on äärmiselt oluline, sest see aitab võidelda kliimamuutuste vastu ja vähendada ohte toiduga kindlustatusele. Valitsustevaheline bioloogilist mitmekesisust ja ökosüsteemi teenuseid käsitlev teaduslik-poliitiline foorum (IPBES) leidis oma 2019. aasta elurikkuse ja ökosüsteemiteenuste ülemaailmses hindamisaruandes,⁵⁷ et kliimamuutused on looduses peamine muutuste põhjus, ning arvas, et nende mõju järgmistel aastakümnetel suureneb, ületades mõnel juhul mõju, mida avaldavad ökosüsteemi muutuste muud tegurid, näiteks muutused maismaa ja mere kasutamises.
- (16) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2021/1119⁵⁸ on esitatud siduv eesmärk saavutada liidus 2050. aastaks kliimanetraalsus ja pärast seda negatiivsed heitkogused, prioriteediks on seatud vähendada kiiresti ja prognoositavalt heidet ning samal ajal suurendada sidumist looduslikes sidujates. Ökosüsteemide taastamisega saab suuresti kaasa aidata looduslike sidujate säilitamisele, haldamisele ja sidumise suurendamisele ning elurikkuse suurendamisele ning samal ajal võidelda kliimamuutuste vastu. Määrusega (EL) 2021/1119 kohustatakse asjaomaseid liidu institutsioone ja liikmesriike tegema järjepidevaid edusamme, et suurendada

⁵⁴ https://seea.un.org/sites/seea.un.org/files/documents/EA/seea_ea_white_cover_final.pdf.

⁵⁵ Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC): Special Report on the impacts of global warming of 1.5°C and related global greenhouse gas emission pathways, in the context of strengthening the global response to the threat of climate change, sustainable development, and efforts to eradicate poverty [Masson-Delmotte, V., P. Zhai, H.-O. Pörtner, D. Roberts, J. Skea, P.R. Shukla, A. Pirani, W. Moufouma-Okia, C. Péan, R. Pidcock, S. Connors, J.B.R. Matthews, Y. Chen, X. Zhou, M.I. Gomis, E. Lonnoy, T. Maycock, M. Tignor, and T. Waterfield (toimetajad)], <https://www.ipcc.ch/sr15/>.

⁵⁶ [Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability | Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability \(ipcc.ch\)](#).

⁵⁷ IPBES (2019): Global assessment report on biodiversity and ecosystem services of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services. E. S. Brondizio, J. Settele, S. Díaz ja H. T. Ngo (toimetajad). IPBESi sekretariaat, Bonn, Saksamaa. 1148 lehekülge. <https://doi.org/10.5281/zenodo.3831673>.

⁵⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1119, millega kehtestatakse kliimanetraalsuse saavutamise raamistik ning muudetakse määruseid (EÜ) nr 401/2009 ja (EL) 2018/1999 (Euroopa kliimamäärus) (ELT L 243, 9.7.2021, lk 1).

kohanemisvõimet, tugevdada vastupanuvõimet ja vähendada vastuvõtlikkust kliimamuutustele. Samuti kohustatakse sellega liikmesriike lõimima kliimamuutustega kohanemise kõigisse poliitikavaldkondadesse ning edendama looduspõhiseid lahendusi⁵⁹ ja ökosüsteemipõhist kohanemist.

- (17) Komisjoni 2021. aasta teatises kliimamuutustega kohanemise kohta⁶⁰ on toonitatud vajadust edendada looduspõhiseid lahendusi ja tõdetud, et kulutõhusat kliimamuutustega kohanemist on võimalik saavutada, kaitstes ja taastades märg- ja turbaalasad ning ranniku- ja mereökosüsteeme, arendades linnade haljasalasad ning paigaldades haljaskatuseid ja -seinu ning edendades ja kestlikult majandades metsi ja põllumajandusmaid. Kui elurikkaid ökosüsteeme on rohkem, siis suureneb kliimamuutustele vastupanu võime ning katastroofiohu vähendamise ja selle mõju ärahoidmise vormid on tulemuslikumad.
- (18) Liidu kliimapoliitikat vaadatakse läbi, et järgida määruses (EL) 2021/1119 kavandatud suunda vähendada 2030. aastaks netoheidet vähemalt 55 % võrreldes 1990. aastaga. Eelkõige ettepanekuga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määruseid (EL) 2018/841 ja (EL) 2018/1999,⁶¹ tahetakse suurendada maasektori panust 2030. aasta üldise kliimaeesmärgi saavutamisse ning viia maakasutuse, maakasutuse muutuse ja metsanduse (LULUCF) sektori heite ja sidumise arvestuse eesmärgid vastavusse seotud poliitikaalgatustega elurikkuse valdkonnas. Kõnealusel ettepanekus tõstetakse esile vajadust kaitsta ja tõhustada süsinikdioksiidi looduspõhist sidumist, suurendada ökosüsteemide vastupanuvõimet kliimamuutustele, taastada kahjustatud maad ja ökosüsteeme ning taassoostada turbaalasad. Peale selle on ettepaneku eesmärk parandada kaitset ja taastamist vajava maa kasvuhoonegaaside heite ja nende sidumise seiret ja aruandlust. Seepärast on oluline, et kõigi maakateooriate, sealhulgas metsade, rohu- ja põllumaade ning märgalade ökosüsteemid oleksid heas seisundis, et nad saaksid tõhusalt siduda ja säilitada süsinikku.
- (19) Geopoliitilised muutused on veelgi enam esile toonud vajaduse tagada toidusüsteemide toimekindlus⁶². Tõendid näitavad, et agroökosüsteemide taastamisel on pikas perspektiivis positiivne mõju toidutootlikkusele ning et looduse taastamine kindlustab ELi pikaajalise kestlikkuse ja vastupanuvõime.

⁵⁹ Looduspõhised lahendused on loodusest inspireeritud ja looduse toetatavad lahendused, mis on kulutõhusad ning samal ajal keskkonnavalaselt, sotsiaalselt ja majanduslikult kasulikud ning aitavad suurendada vastupanuvõimet. Tänu kohalikele oludele kohandatud, ressursitõhusatele ja süsteemsetele meetmetele toovad sellised lahendused linnadesse ning maismaa- ja merealadele rohkem ja mitmekesisemat loodust, samuti looduslikke elemente ja protsesse. Seepärast peavad looduspõhised lahendused suurendama elurikkust ja toetama mitmesuguste ökosüsteemiteenuste osutamist.

⁶⁰ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele. „Kliimamuutuste suhtes vastupanuvõimelise Euroopa kujundamine – ELi uus kliimamuutustega kohanemise strateegia“ (COM/2021/82 final).

⁶¹ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) 2018/841 kohaldamisala osas, lihtsustades täitmiseeskirju, kehtestades liikmesriikidele 2030. aastaks eesmärgid ja võttes kohustuse saavutada ühiselt 2035. aastaks maakasutus-, metsandus- ja põllumajandussektoris kliimanetraalsus, ning määrust (EL) 2018/1999 seire, aruandluse, edusammude jälgimise ja läbivaatamise parandamise osas (COM/2021/554 final).

⁶² Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Toiduga kindlustatuse tagamine ja toidusüsteemide toimekindlamaks muutmise“ (COM(2022) 133 final).

- (20) Euroopa tuleviku konverentsi lõpparuandes kutsuvad kodanikud liitu üles kaitsma ja taastama elurikkust, maastikku ja ookeane, kõrvaldama reostust ning edendama keskkonna, kliimamuutuste, energiakasutuse ja kestlikkusega seotud teadmisi, teadlikkust, õpet ja dialooge⁶³.
- (21) Ökosüsteemide taastamine koos jõupingutustega vähendada looduslike liikidega kauplemist ja nende tarbimist aitab samuti ennetada võimalikke tulevasi zoonootilise potentsiaaliga nakkushaigusi ja suurendada neile vastupanu võimet, mis vähendab seega haiguspuhangute ja pandeemiate ohtu, ning aitab toetada ELi ja üleilmseid jõupingutusi kohaldada terviseühtsuse põhimõtet, milles tunnistatakse olemuslikku seost inimeste tervise, loomatervise ning heas seisundis ja vastupanuvõimelise looduse vahel.
- (22) Mullad on maismaa-ökosüsteemide lahutamatu osa. Komisjoni 2021. aasta teatises „ELi mullastrateegia 2030. aastaks“⁶⁴ on toodud esile vajadus taastada degradeerunud muld ja suurendada mulla elurikkust.
- (23) Nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ⁶⁵ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/147/EÜ⁶⁶ eesmärk on tagada Euroopa kõige väärtuslikumate ja ohustatumate liikide ja elupaikade ning nende ökosüsteemide pikaajaline kaitsmine, säilitamine ja püsijäämine. Nende kahe direktiivi eesmärkide saavutamise peamine vahend on 1992. aastal loodud Natura 2000, mis on maailma suurim kaitsealade koordineeritud võrgustik.
- (24) Direktiivi 92/43/EMÜ alusel kaitstavate elupaigatüüpide hea seisundi kindlaksmääramiseks ning selle direktiivi kohaldamisalasse kuuluvate liikide elupaikade piisava kvaliteedi ja kvantiteedi kindlaksmääramiseks on juba olemas raamistik ja suunised⁶⁷. Selle raamistiku ja nende suuniste alusel saab kehtestada nende elupaigatüüpide ja liikide elupaikade taastamise eesmärgid. Kuid sellisest taastamisest ei piisa, et pöörata elurikkuse vähenemine kasvule ja võimaldada kõigil ökosüsteemidel taastuda. Seepärast tuleks kehtestada konkreetsetel näitajatel põhinevad lisakohustused, et suurendada elurikkust laiemates ökosüsteemides.
- (25) Tuginedes direktiividele 92/43/EMÜ ja 2009/147/EÜ ning neis direktiivides kindlaks määratud eesmärkide saavutamise toetamiseks peaksid liikmesriigid kasutusele võtma taastamise meetmed, et tagada kaitsealuste elupaikade ja liikide, sealhulgas loodusliku linnustiku taastumine liidu aladel, muu hulgas ka sellistel aladel, mis ei kuulu Natura 2000 võrgustikku.

⁶³ Conference on the Future of Europe – Report on the Final Outcome (Euroopa tuleviku konverents – aruanne konverentsi lõpptulemuste kohta), mai 2022, 2. ettepanek (1, 4, 5), lk 44 ja 6. ettepanek (6), lk 48.

⁶⁴ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele. „ELi mullastrateegia 2030. aastaks. Heas seisundis muld inimeste, toidu, looduse ja kliima hüvanguks“ (COM/2021/699 final).

⁶⁵ Nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.7.1992, lk 7).

⁶⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. novembri 2009. aasta direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.1.2010, lk 7).

⁶⁷ Keskkonna peadirektoraat, 2017, „Reporting under Article 17 of the Habitats Directive: Explanatory notes and guidelines for the period 2013–2018“ ja keskkonna peadirektoraat, 2013, „Interpretation manual of European Union habitats Eur 28“.

- (26) Direktiivi 92/43/EMÜ eesmärk on säilitada ja taastada liidu tähtsusega looduslike elupaikade ning looduslike looma- ja taimeliikide soodne kaitsestaatus. Kuid seal ei ole määratud selle eesmärgi saavutamise tähtaega. Samuti ei ole direktiiviga 2009/147/EÜ määratud kindlaks liidu linnupopulatsioonide taastamise tähtaega.
- (27) Seepärast tuleks taastamismeetmete kehtestamiseks Natura 2000 aladel ja neist väljaspool kindlaks määrata tähtajad, et kogu liidus järk-järgult parandada kaitsealuste elupaigatüüpide seisundit ja neid taastada, kuni on saavutatud soodsat seisundit tähistav võrdluspindala, mis on vajalik liidus kõnealuste elupaigatüüpide soodsa kaitsestaatus saavutamiseks. Selleks et võimaldada liikmesriikidele vajalikku paindlikkust ulatuslike taastamismeetmete kasutuselevõtmisel, on asjakohane elupaigatüübid rühmitada vastavalt ökosüsteemile, kuhu need kuuluvad, ning kehtestada elupaigatüüpide rühmadele tähtajalised ja mõõdetavad pindalapõhised eesmärgid. See võimaldab liikmesriikidel rühma piires valida, millised elupaigad taastada kõigepealt.
- (28) Sarnased nõuded tuleks kehtestada direktiivi 92/43/EMÜ kohaldamisalasse kuuluvate liikide elupaikadele ja direktiivi 2009/147/EÜ kohaldamisalasse kuuluva loodusliku linnustiku elupaikadele, pöörates eriti suurt tähelepanu neist mõlema elupaiga omavahelisele ökoloogilisele ühendatusele, et liikide populatsioonid saaksid jõudsalt areneda.
- (29) Elupaigatüüpide taastamise meetmed peavad olema piisavad ning sobima võimalikult kiireks jõudmiseks hea seisundini ja soodsat seisundit tähistavate võrdluspindaladeni, et saavutada nende soodne kaitsestaatus. Oluline on kasutusele võtta sellised taastamismeetmed, mida vajatakse tähtajaliste ja mõõdetavate pindalapõhiste eesmärkide saavutamiseks. Samuti on liigi soodsa kaitsestaatus saavutamiseks vaja, et liigi elupaikade taastamise meetmed oleksid piisavad ja sobiks piisava kvaliteedi ja kvantiteedi võimalikult kiireks saavutamiseks.
- (30) Oluline on tagada, et käesoleva määruse alusel kehtestatud taastamismeetmed parandaksid ökosüsteemide seisundit konkreetselt ja mõõdetavalt nii üksikute taastamist vajavate alade tasandil kui ka riigi ja liidu tasandil.
- (31) Selleks et tagada taastamismeetmete tõhusus ja tulemuste mõõdetavus aja jooksul, on elupaikade taasloomisel ja nende ühendatuse parandamisel oluline, et kuni hea seisundi saavutamiseni pidevalt paraneks nende alade seisund, kus rakendatakse taastamismeetmeid direktiivi 92/43/EMÜ I lisa kohaldamisalasse kuuluvate elupaikade seisundi parandamiseks.
- (32) Samuti on oluline, et pidevalt paraneks nende alade seisund, kus rakendatakse taastamismeetmeid, et parandada direktiivi 92/43/EMÜ kohaldamisalasse kuuluvate liikide elupaikade ning direktiivi 2009/147/EÜ kohaldamisalasse kuuluva loodusliku linnustiku elupaikade kvaliteeti ja kvantiteeti – pidev paranemine aitab kaasa nende liikide elupaikade piisava kvantiteedi ja kvaliteedi saavutamisele.
- (33) Oluline on tagada direktiivi 92/43/EMÜ kohaldamisalasse kuuluvate heas seisundis elupaigatüüpidega alade järkjärguline suurendamine liikmesriikide kogu territooriumil ja kogu liidu territooriumil, kuni on saavutatud iga elupaigatüübi soodsat seisundit tähistav võrdluspindala ja liikmesriikides on vähemalt 90 % sellest alast heas seisundis, mis on vajalik liidus kõnealuste elupaigatüüpide soodsa kaitsestaatus saavutamiseks.
- (34) Oluline on tagada direktiivi 92/43/EMÜ kohaldamisalasse kuuluvate liikide elupaikade ning direktiivi 2009/147/EÜ kohaldamisalasse kuuluva loodusliku

linnustiku elupaikade kvaliteedi ja kvantiteedi järkjärguline suurendamine liikmesriikide kogu territooriumil ja lõpuks kogu liidu territooriumil, kuni sellest piisab nende liikide pikaajalise püsijäämise tagamiseks.

- (35) Oluline on see, et käesoleva määruse kohaldamisalasse kuuluvate elupaigatüüpidega alade seisund praeguse olukorraga võrreldes ei halveneks, võttes arvesse praeguseid taastamisvajadusi ja seda, et taastamisvajadusi püütakse edaspidi mitte suurendada. Asjakohane on siiski arvestada ka vääramatu jõu võimalusega, mis võib kaasa tuua nende elupaigatüüpidega alade seisundi halvenemise, samuti võib elupaikades tekkida selliseid vältimatuid muutusi, mis on otseselt tingitud kliimamuutustest või ülekaaluka avaliku huviga seotud kavast või projektist, mis määratakse kindlaks igal üksikjuhul eraldi ja mille jaoks ei ole vähem kahjustavaid alternatiivseid lahendusi, või sellisest kavast või projektist, mille kohta on antud nõusolek direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 lõike 4 alusel.
- (36) ELi elurikkuse strateegias aastani 2030 on toodud esile vajadus võtta jõulisemaid meetmeid kahjustatud mereökosüsteemide, sealhulgas süsinikurikaste ökosüsteemide ning kalade oluliste kudemis- ja kasvualade taastamiseks. Strateegias antakse teada ka sellest, et komisjon esitab kalavarude ja mereökosüsteemide kaitsmise kohta uue tegevuskava ettepaneku.
- (37) Direktiivi 92/43/EMÜ I lisa loetletud mereelupaigatüübid on määratletud laialt ja hõlmavad paljusid ökoloogiliselt erinevaid alatüüpe, millel on erinev taastumispotentsiaal, mistõttu on liikmesriikidel nende elupaigatüüpide tasandil raske kehtestada sobivaid taastamismeetmeid. Mereelupaikade tüüpe tuleks seetõttu veelgi täpsustada, kasutades Euroopa Liidu loodusteabe süsteemi (EUNIS) mereelupaikade klassifikatsiooni asjakohaseid tasemeid. Iga sellise elupaigatüübi soodsa kaitsestaatuse saavutamiseks peaksid liikmesriigid kehtestama soodsat seisundit tähistavad võrdluspindalad, kui neid võrdluspindalaid ei ole muudes liidu õigusaktides juba käsitletud.
- (38) Kui ranniku- ja mereelupaikade kaitsmiseks on vaja reguleerida püügitegevust või vesiviljelust, siis kohaldatakse ühist kalanduspoliitikat. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 1380/2013⁶⁸ on ühise kalanduspoliitika eesmärgina ette nähtud rakendada kalavarude majandamisel eelkõige ökosüsteemipõhist lähenemisviisi, et viia püügitegevuse negatiivne mõju mereökosüsteemile miinimumini. Samuti on selles määruses osutatud, et sellise poliitikaga püütakse tagada, et vesiviljeluses ja püügitegevuses välditakse merekeskkonna seisundi halvenemist.
- (39) Elurikka ja vastupanuvõimelise looduse pideva, pikaajalise ja kestliku taastumise eesmärgi saavutamiseks peaksid liikmesriigid täielikult ära kasutama ühise kalanduspoliitika pakutavaid võimalusi. Liidu ainupädevuse raames on liikmesriikidel mere bioloogiliste ressursside kaitse valdkonnas võimalik kasutusele võtta mittediskrimineerivaid meetmeid kalavarude kaitsmiseks ja majandamiseks ning mereökosüsteemide kaitsestaatuse säilitamiseks või parandamiseks 12 meremiili piires. Lisaks sellele on otsese majandamishuviga liikmesriikidel võimalik kokku

⁶⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1380/2013 ühise kalanduspoliitika kohta, millega muudetakse nõukogu määruseid (EÜ) nr 1954/2003 ja (EÜ) nr 1224/2009 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 2371/2002 ja (EÜ) nr 639/2004 ning nõukogu otsus 2004/585/EÜ (ELT L 354, 28.12.2013, lk 22).

leppida ühiste soovitude esitamises selliste kaitsemeetmete kohta, mida on vaja liidu keskkonnaalastest õigusnormidest tulenevate kohustuste täitmiseks. Neid meetmeid hinnatakse ja võetakse kasutusele vastavalt ühise kalanduspoliitika raames kehtestatud nõuetele ja tegevuskorrale.

- (40) Direktiiviga 2008/56/EÜ kohustatakse liikmesriike tegema koostööd kahepoolset ning piirkonna ja allpiirkonna koostöömehhanismide raames (sealhulgas piirkondlikud merekonventsioonid⁶⁹), kalandusmeetmete puhul aga ühisest kalanduspoliitikast lähtudes moodustatud piirkondlike rühmade raames.
- (41) Oluline on kehtestada taastamismeetmed ka selliste mereliikide elupaikade jaoks nagu haid ja raid, mis kuuluvad metsloomade rändliikide kaitse konventsiooni kohaldamisalasse, sest neil on ökosüsteemis oluline funktsioon, kuid ei kuulu direktiivi 92/43/EMÜ kohaldamisalasse.
- (42) Selleks et toetada maismaa-, magevee-, ranniku- ja mereelupaikade taastamist ja nende seisundi halvenemise ärahoidmist, on liikmesriikidel võimalus määrata täiendavad alad „kaitsealadeks“ või „rangelt kaitstud aladeks“, rakendada muid tulemuslikke pindalapõhiseid kaitsemeetmeid ning edendada eramaa kaitse meetmeid.
- (43) Linnaökosüsteemid moodustavad ligikaudu 22 % liidu maismaapinnast ja sellel alal elab enamik liidu kodanikest. Linna rohealad hõlmavad linna metsatukki, parke ja aedu, linnafarme, puisteid, niite ja hekke ning on elurikkuse seisukohast olulised elupaigad, eelkõige taimede, lindude ja putukate, sealhulgas tolmeldajate jaoks. Samuti tagavad need väga olulised ökosüsteemiteenused, sealhulgas sellised, mis on seotud looduskatastroofide riski vähendamise ja kontrolli (näiteks üleujutuste, soojusaarte korral), jahutamise, vaba aja veetmise võimaluste, vee ja õhu filtreerimise ning kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemisega.
- (44) Jõuliselt tuleb täiustada meetmeid, millega tagatakse, et linnade rohealade seisund enam ei halvene. Tagamaks, et linnade rohealad võimaldaksid ka edaspidi vajalikke ökosüsteemiteenuseid, tuleks nende kadu peatada, need taastada ja neid suurendada, muu hulgas roheline taristu ja looduspõhiste lahenduste parema lõimimisega linnaplaneerimisse ning roheline taristu, näiteks haljaskatuste ja -seinte lõimimisega hoonete kavandamisse.
- (45) ELi elurikkuse strateegias aastani 2030 nõutakse suuremate jõupingutuste tegemist mageveeökosüsteemide ja jõgede looduslike funktsioonide taastamiseks. Mageveeökosüsteemide taastamine peaks hõlmama jõupingutusi jõgede ning nende kaldavööndite ja lammide loodusliku piki- ja külghendatuse taastamiseks, sealhulgas kõrvaldades tõkkeid, et toetada soodsa kaitsestaatuse saavutamist jõgedele, järvedele ja lammielupaikadele ning neis elupaikades elavatele liikidele, mis on kaitstud direktiividega 92/43/EMÜ ja 2009/147/EÜ, ning täites ELi aastani 2030 ulatuses elurikkuse strateegias seatud üht peamist eesmärki, nimelt taastades vähemalt 25 000 km ulatuses jõgede vaba vool. Tõkete kõrvaldamisel peaksid liikmesriigid eelkõige võtma ette iganenud tõkked, mis ei ole enam vajalikud taastuvenergia tootmiseks, siseveelaevasõiduks, veevarustuseks ega muuks otstarbeks.

⁶⁹ 1992. aasta Kirde-Atlandi merekeskkonna kaitse konventsioon (OSPARi konventsioon), 1992. aasta Läänemere piirkonna merekeskkonna kaitse konventsioon (Helsingi konventsioon, HELCOM), 1995. aasta Vahemere merekeskkonna ja rannikuala kaitse konventsioon (Barcelona konventsioon, UNEP-MAP) ning 1992. aasta Musta mere kaitse konventsioon (Bukaresti konventsioon).

- (46) Liidus on tolmeldajate arvukus viimastel aastakümnetel märgatavalt vähenenud, kusjuures iga kolmas mesilas- ja liblikaliik väheneb ning iga kümnes selline liik on väljasuremisohus. Tolmeldajad on maismaaökosüsteemide toimimiseks, inimeste heaoluks ja toiduga kindlustatuseks väga olulised, sest nad tolmeldavad looduslikke ja kultuurtaimi. ELi põllumajanduse aastatoodangust on otseselt putuktolmeldajatega seotud peaaegu 5 000 000 000 euro suurune osa⁷⁰.
- (47) Vastuseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu üleskutsetele tegeleda tolmeldajate arvukuse vähenemisega võttis komisjon 1. juunil 2018 kasutusele tolmeldajaid käsitleva ELi algatuse⁷¹. Algatuse rakendamist käsitleva eduaruande⁷² kohaselt on tolmeldajate arvukuse vähenemise põhjuste, sealhulgas pestitsiidide kasutamise probleemiga tegelemisel endiselt märkimisväärsed probleemid. Euroopa Parlament⁷³ ja nõukogu⁷⁴ kutsusid üles võtma jõulisemaid meetmeid tolmeldajate arvukuse vähenemise vastu võitlemiseks ja kehtestama kogu liitu hõlmava tolmeldajate seire raamistiku ning selged eesmärgid ja näitajad kohustuse kohta pöörata tolmeldajate arvukuse vähenemine kasvule. Euroopa Kontrollikoda on soovitanud komisjonil luua tolmeldajaid ähvardavate riskidega tegelemiseks asjakohased juhtimis- ja järelevalvemehhanismid⁷⁵.
- (48) Ettepanekuga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus taimekaitsevahendite säästva kasutamise kohta [*vastuvõtmiseks 22. juunil 2022, lisada vastuvõetud õigusakti pealkiri ja number, kui need on olemas*] tahetakse reguleerida üht tolmeldajate arvukuse vähenemise põhjustajat, keelates pestitsiidide kasutamise ökoloogiliselt tundlikel aladel, millest paljud on käesoleva määrusega hõlmatud, näiteks aladel, kus säilitatakse tolmeldajaid, keda Euroopa punases raamatus⁷⁶ loetakse väljasuremisohuks olevaks.
- (49) Ohutu, kestliku, täisväärtusliku ja taskukohase toidu pakkumiseks on vaja kestlikke, vastupanuvõimelisi ja elurikkaid agroökosüsteeme. Elurikkad agroökosüsteemid suurendavad ka põllumajanduse vastupanuvõimet kliimamuutuste ja keskkonnariskide suhtes ning tagavad samal ajal toiduohutuse ja toiduga kindlustatuse ja aitavad luua maapiirkondades uusi töökohti, eelkõige selliseid, mis on seotud mahepõllumajanduse ning maaturismi ja vaba aja veetmisega. Seetõttu peab liit parandama oma põllumajandusmaa elurikkust mitmesuguste olemasolevate tavade abil, mis on kasulikud elurikkuse suurendamise jaoks või sellega kokku sobivad, sealhulgas

⁷⁰ Vysna, V., Maes, J., Petersen, J.E., La Notte, A., Vallecillo, S., Aizpurua, N., Ivits, E., Teller, A. „Accounting for ecosystems and their services in the European Union (INCA)“ (Ökosüsteemide ja nende teenuste arvestamine Euroopa Liidus (INCA)). II etapi lõpparuanne INCA projekti kohta, mille eesmärk on töötada välja ELi ökosüsteemi arvepidamise integreeritud süsteemi prooviuuring. Statistiline aruanne. Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, Luxembourg, 2021.

⁷¹ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele tolmeldajaid käsitleva ELi algatuse kohta (COM(2018) 395 final).

⁷² Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Tolmeldajaid käsitleva ELi algatuse rakendamisel tehtud edusammud“ (COM(2021) 261 final).

⁷³ Euroopa Parlamendi 9. juuni 2021. aasta resolutsioon ELi elurikkuse strateegia kohta aastani 2030 – toome looduse oma ellu tagasi (2020/2273(INI)), saab vaadata aadressil https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0277_ET.pdf.

⁷⁴ Nõukogu 17. detsembri 2020. aasta järeldused, mis käsitlevad Euroopa Kontrollikoja eriaruannet nr 15/2020 „Looduslike tolmeldajate kaitse ELis: komisjoni algatused ei ole vilja kandnud“ (14168/20).

⁷⁵ Eriaruanne nr 15/2020, https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR20_15/SR_Pollinators_ET.pdf.

⁷⁶ [Euroopa punane nimestik – Keskkond – Euroopa Komisjon \(europa.eu\)](https://www.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR20_15/SR_Pollinators_ET.pdf).

ekstensiivse põllumajandusega. Ekstensiivne põllumajandus on eluliselt tähtis paljude liikide ja elupaikade säilimiseks elurikastel aladel. Paljud ekstensiivsed põllumajandustavad toovad elurikkuse, ökosüsteemiteenuste ja maastikuelementide kaitse seisukohast mitmekülgset ja märkimisväärset kasu, näiteks täppis- ja mahepõllumajandus, agroökoloogia, agrometsandus ja vähese intensiivsusega püsirohumaad.

- (50) Tuleb kehtestada taastamismeetmed, et suurendada agroökosüsteemide elurikkust kogu liidus, sealhulgas aladel, kus puuduvad direktiivi 92/43/EMÜ kohaldamisalasse kuuluvad elupaigatüübid. Kuna puudub ühine agroökosüsteemide seisundi hindamise meetod, mis võimaldaks püstitada konkreetseid agroökosüsteemide taastamise eesmärgid, on asjakohane kehtestada üldine kohustus parandada agroökosüsteemide elurikkust ja mõõta selle kohustuse täitmist olemasolevate näitajate alusel.
- (51) Kuna põllulinnud on agroökosüsteemide seisundi üldtuntud ja laialdaselt tunnustatud põhinäitajad, on asjakohane seada eesmärgid nende taastumiseks. Selliste eesmärkide saavutamise kohustus kehtiks liikmesriikide, mitte põllumajandustootjate suhtes. Liikmesriigid peaksid saavutama need eesmärgid, kehtestades tulemuslikud põllumajandusmaa taastamise meetmed ning tehes koostööd põllumajandustootjate ja muude sidusrühmadega ja toetades neid meetmete kavandamisel ja rakendamisel kohapeal.
- (52) Põllumajandusmaa mitmekesised maastikuelemendid, sealhulgas puhverribad, külvikorraga või külvikorraline kesa, hekid, üksikud puud või puuderühmad, puude read, põlluservad, laigud, kraavid, ojad, väikesed märgalad, terrassid, kivikalmed ja -aiad, väikesed tiigid ja kultuurilised elemendid, moodustavad koha looduslikele taimedele ja loomadele, sealhulgas tolmeldajatele, hoiavad ära mulla erosiooni ja vähenemise, filtreerivad õhku ja vett ning toetavad kliimamuutuste leevendamist ja nendega kohanemist ja tolmeldamisest sõltuvate põllumajanduskultuuride tootlikkust. Tootlikke puid põllumaa agrometsandussüsteemides ja tootmisega mitteseotud hekkide tootlikes osades võib samuti pidada elurikasteks maastikuelementideks, tingimusel et neid ei töödelda väetiste ega pestitsiididega ning saaki korjatakse üksnes ajal, mil see ei ohusta elurikkust. Seepärast tuleks kehtestada nõue tagada mitmekesiste maastikuelementidega põllumajandusmaa osakaalu kasvusuundumus. Selline nõue võimaldaks liidul täita veel üht ELi aastani 2030 ulatuva elurikkuse strateegia põhikohustust, nimelt katta vähemalt 10 % põllumajandusmaast mitmekesiste maastikuelementidega. Kasvusuundumus tuleks saavutada ka muude olemasolevate näitajate puhul, nagu rohumaaliblikate indeks ja orgaanilise süsiniku varu mineraalsetes põllumuldades.
- (53) Ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) eesmärk on toetada ja tugevdada keskkonnakaitset, sealhulgas elurikkust. Poliitika konkreetsete eesmärkide hulka kuulub panustamine elurikkuse vähenemise peatamise ja selle suundumuse ümberpööramise, ökosüsteemiteenuste parandamine ning elupaikade ja maastike säilitamine. Uues ÜPP tingimuste standardis nr 8 „Maa hea põllumajandus- ja keskkonnaseisund“ (HPK 8)⁷⁷ nõutakse, et pindalatoetuste saajatel peab vähemalt 4 % põllumaast põllumajandusettevõtte tasandil olema tootmisega mitteseotud maa-alade

⁷⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 2. detsembri 2021. aasta määrus (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 6.12.2021, lk 1).

või objektide, sealhulgas kesa all, ning nad peavad säilitama olemasolevad maastikule iseloomulikud vormid. Kõnealuse hea põllumajandus- ja keskkonnaseisundi standardi järgimisega seotud 4 % osakaalu võib vähendada 3 %ni, kui teatavad eeltingimused on täidetud⁷⁸. See kohustus aitab liikmesriikidel saavutada põllumajandusmaa mitmekesiste maastikuelementide osas positiivset suundumust. Peale selle on liikmesriikidel ÜPP raames võimalus koostada põllumajandustootjate põllumajandustavade jaoks põllumajandusmaal ökokavad, mis võivad hõlmata maastikuelementide või tootmisega mitteseotud alade säilitamist ja loomist. Liikmesriigid võivad oma ÜPP strateegiakavadesse lisada ka põllumajanduse keskkonna- ja kliimakoostuse, sealhulgas maastikuelementide paremat majandamist, mis läheb kaugemale HPK 8 tingimuslikkusest ja/või ökokavadest. Keskkonna ja kliimameetmete programmi LIFE looduse ja elurikkuse projektid aitavad samuti suunata Euroopa elurikkust põllumajandusmaal 2030. aastaks taastumisele, toetades direktiivi 92/43/EMÜ ja direktiivi 2009/147/EÜ ning ELi aastani 2030 ulatava elurikkuse strateegia rakendamist.

- (54) Põllumajanduses (st rohu- ja põllumaadena) kasutatava turvasmulla⁷⁹ ehk kuivendatud turbaalade taastamine ja taassoostamine⁸⁰ aitab saavutada olulist elurikkusega kaasnevat kasu, vähendada oluliselt kasvuhoonegaaside heidet ja saada muud keskkonnaalast kasu ning aitab samal ajal muuta põllumajandusmaastikku mitmekesisemaks. Liikmesriigid saavad valida mitmesuguseid põllumajanduses kasutatavate kuivendatud turbaalade taastamise meetmeid, nagu põllumaa muutmine püsirohumaaks, ekstensiivistamise meetmed, millega koos vähendatakse kuivendamist, aga ka täielik taassoostamine koos sookultuuride kasvatamise võimalusega või turvast moodustava taimestiku rajamine. Kõige suurem kliimaalane kasu tuleneb põllumaa taastamisest ja taassoostamisest, millele järgneb intensiivselt kasutatavate rohumaade taastamine. Et võimaldada põllumajanduses kasutatavate kuivendatud turbaalade taastamise eesmärki paindlikult rakendada, võivad liikmesriigid põllumajanduses kasutatavate kuivendatud turbaalade eesmärkide täitmisel arvesse võtta kuivendatud turbaalade taastamist ja taassoostamist turbakaevandamisaladel ning teataval määral ka kuivendatud turbaalade taastamist ja taassoostamist muul otstarbel kasutataval (nt metsa all oleval) maa-alal.
- (55)
- (56) Et elurikkuse eeliseid täielikult ära kasutada, peaks kuivendatud turbaalade taastamine ja taassoostamine ulatuma kaugemale direktiivi 92/43/EMÜ I lisa loetletud märgalade elupaigatüüpidele, mis tuleb taastada ja taasluua. Andmeid turvasmulla ulatuse ning selle kasvuhoonegaaside heite ja nende sidumise kohta jälgitakse ja need tehakse kättesaadavaks LULUCFi sektori aruandluse kaudu riiklikes kasvuhoonegaaside inventuurides, mille liikmesriigid esitavad ÜRO kliimamuutuste raamkonventsioonile.

⁷⁸ Kui põllumajandustootja kohustub tõhustatud ökokava alusel panema vähemalt 7 % oma põllumaast tootmisega mitteseotud maa-alade või objektide, sealhulgas kesa alla või kui vähemalt 7 % põllumaast põllumajandusettevõtte tasandil hõlmab ka püüdekultuure või lämmastikku siduvaid kultuure, mida haritakse taimekaitsevahendeid kasutamata.

⁷⁹ Mõiste „turvasmuld“ on määratletud riiklike kasvuhoonegaaside inventuure käsitlevates valitsustevahelise kliimamuutuste paneeli 2006. aasta suunistes, mille on riikliku kasvuhoonegaaside inventuuride programmi raames koostanud Eggleston H.S., Buendia L., Miwa K., Ngara T. ja Tanabe K. (toimetajad).

⁸⁰ Taassoostamine on kuivendatud pinnase muutmise märjaks pinnaseks. Riiklike kasvuhoonegaaside inventuure käsitlevate valitsustevahelise kliimamuutuste paneeli 2014. aasta suuniste 1. peatükk, 2013. aasta suunist ja 2006. aasta suuniste lisa märgalade kohta (toimetajad Hiraishi, T., Krug, T., Tanabe, K., Srivastava, N., Baasansuren, J., Fukuda, M. ja Troxler, T. G.).

Taastatud ja taassoostatud turbaalade tootlikku kasutamist saab jätkata alternatiivsetel viisidel. Näiteks paludikultuur ehk sootaimede kasvatamine soostunud turbaaladel võib hõlmata mitut liiki pilliroo, teavat liiki puidu, mustika ja jõhvika ning turbasambla kasvatamist ning vesipühvlite karjatamist. Sellised tavad peaksid tuginema kestliku majandamise põhimõtetele ja olema suunatud elurikkuse suurendamisele, et neil oleks nii rahaliselt kui ka ökoloogiliselt suur väärtus. Paludikultuur võib olla kasulik ka mitmele liidus ohustatud liigile ning võib samuti hõlbustada märgalade ja nendega seotud liikide populatsioonide ühendatust liidus. Kuivendatud turbaalade taastamise ja taassoostamise meetmeid ning võimaliku saamata jäänud tulu kompenseerimist saab rahastada mitmesugustest allikatest, sealhulgas liidu eelarvest ja liidu rahastamisprogrammide alusel tehtavatest kulutustest.

- (57) Uues ELi metsastrateegias aastani 2030⁸¹ on tõstetud esile vajadus taastada metsade elurikkus. Metsad ja muu metsamaa katavad rohkem kui 43,5 % ELi maismaast. Elurikkad metsaökosüsteemid on kliimamuutuste suhtes haavatavad, kuid need on ka looduslikud liitlased kliimamuutuste ja kliimaga seotud riskidega kohanemisel ja nende vastu võitlemisel, sealhulgas tänu oma süsinikuvarule ja süsiniku sidumise funktsioonile, ning tagavad paljud muud elutähtsad ökosüsteemiteenused ja hüved, nagu puit, toit ja mittepuidulised metsasaadused, kliima reguleerimine, mulla stabiliseerimine ja erosiooni takistamine ning õhu ja vee puhastamine.
- (58) Tuleb kehtestada taastamismeetmed, et suurendada metsaökosüsteemide elurikkust kogu liidus, sealhulgas aladel, kus puuduvad direktiivi 92/43/EMÜ kohaldamisalasse kuuluvad elupaigatüübid. Kuna puudub ühine metsaökosüsteemide seisundi hindamise meetod, mis võimaldaks püstitada konkreetset metsaökosüsteemide taastamise eesmärgid, on asjakohane kehtestada üldine kohustus parandada metsaökosüsteemide elurikkust ja mõõta selle kohustuse täitmist selliste olemasolevate näitajate alusel nagu seisev ja lamav lagupuit, ebahühtlase vanuselise struktuuriga metsade osakaal, metsade ühendatus, levinud metsalindude indeks⁸² ja orgaanilise süsiniku varu.
- (59) Direktiivide 92/43/EMÜ ja 2009/147/EÜ alusel kaitstud elupaikade ja liikide, tolmeldajate ning magevee-, linna-, põllumajandus- ja metsaökosüsteemide taastamise eesmärgid ja kohustused peaksid üksteist täiendama ja toimima koostöös, et saavutada üldeesmärk taastada ökosüsteemid liidu maismaa- ja merealadel. Ühe konkreetse eesmärgi täitmiseks vajalikud taastamismeetmed aitavad paljudel juhtudel täita ka muid eesmarke või kohustusi. Seepärast peaksid liikmesriigid kavandama taastamismeetmeid strateegiliselt, et need aitaksid võimalikult tulemuslikult kaasa looduse taastamisele kogu liidus. Taastamismeetmeid tuleks kavandada ka nii, et need aitaksid leevendada kliimamuutusi ja nendega kohaneda ning ära hoida ja ohjata looduskatastroofide mõju. Nende eesmärk peaks olema optimeerida ökosüsteemide ökoloogilisi, majanduslikke ja sotsiaalseid funktsioone, sealhulgas nende tootlikkuse potentsiaali, võttes arvesse nende panust asjaomaste piirkondade ja kogukondade kestlikku arengusse. Oluline on, et liikmesriigid koostaksid parimatele olemasolevatele teaduslikele tõenditele tuginedes üksikasjalikud riiklikud taastamiskavad ning et üldsusele antaks varajased ja tõhusad võimalused osaleda kavade ettevalmistamises. Liikmesriigid peaksid võtma arvesse oma territooriumil valitsevaid eritingimusi ja -vajadusi, et kavades saaks reageerida asjakohastele

⁸¹ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Uus ELi metsastrateegia aastani 2030“ (COM(2021) 572 final).

⁸² Levinud linnuliikide indeks (ELi koondnäitaja) – toodete andmekogud – Eurostat (europa.eu).

surveteguritele, ohtudele ja elurikkuse vähenemise põhjustajatele, ning peaksid tegema koostööd piiriülese taastamise ja ühendatuse tagamiseks.

- (60) Selleks et tagada koostoime looduse kaitsmiseks, säilitamiseks ja taastamiseks liidus võetud ja võetavate meetmete vahel, peaksid liikmesriigid oma riiklike taastamiskavade ettevalmistamisel võtma arvesse järgmist: Natura 2000 alade jaoks kehtestatud kaitsemeetmed ning tähtsuse järjekorda pandud tegevuskavad, mis on koostatud kooskõlas direktiividega 92/43/EMÜ ja 2009/147/EÜ; meetmed direktiivi 2000/60/EÜ kohaselt koostatud vesikondade majandamiskavades sisalduvate veekogude hea ökoloogilise ja keemilise seisundi saavutamiseks; kõigis liidu merepiirkondades hea keskkonnaseisundi saavutamist toetavad merestrateegiad, mis on koostatud kooskõlas direktiiviga 2008/56/EÜ; riiklikud õhusaaste kontrolli programmid, mis on koostatud direktiivi (EL) 2016/2284 alusel; bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni artikli 6 kohaselt välja töötatud riiklikud elurikkuse strateegiad ja tegevuskavad, samuti määruse (EL) nr 1380/2013 kohaselt vastu võetud kaitsemeetmed ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/1241 kohaselt vastu võetud tehnilised meetmed⁸³.
- (61) Selleks et tagada sidusus käesoleva määruse ning direktiivi (EL) 2018/2001,⁸⁴ määruse (EL) 2018/1999⁸⁵ ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 98/70/EÜ eesmärkide vahel seoses taastuvatest energiaallikatest toodetud energia edendamisega,⁸⁶ eelkõige riiklike taastamiskavade ettevalmistamise käigus, peaksid liikmesriigid võtma arvesse taastuveniaprojektide potentsiaali aidata saavutada looduse taastamise eesmärke.
- (62) Võttes arvesse, kui oluline on tegeleda järjepidevalt elurikkuse vähenemise ja kliimamuutustega seotud probleemidega, tuleks elurikkuse taastamisel võtta arvesse taastuvenienergia kasutuselevõtmist ning vastupidi. Teatises „REPowerEU: Euroopa ühismeede taskukohasema, kindlama ja kestlikuma energiavarustuse tagamiseks“⁸⁷ on kirjas, et liikmesriigid peaksid kiiresti kaardistama taastuveniaprojektide jaoks olemasolevad sobivad maa- ja merealad, hindama nende kättesaadavust ja tagama nende kättesaadavuse kooskõlas nende riiklike energia- ja kliimakavadega, panusega 2030. aasta läbivaadatud taastuvenienergiaeesmärgi saavutamisse ning muude

⁸³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta määrus (EL) 2019/1241, mis käsitleb kalavarude ja mereökosüsteemide kaitsmist tehniliste meetmete abil ning millega muudetakse nõukogu määrusi (EÜ) nr 1967/2006, (EÜ) nr 1224/2009 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EL) nr 1380/2013, (EL) 2016/1139, (EL) 2018/973, (EL) 2019/472 ja (EL) 2019/1022 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 894/97, (EÜ) nr 850/98, (EÜ) nr 2549/2000, (EÜ) nr 254/2002, (EÜ) nr 812/2004 ja (EÜ) nr 2187/2005 (ELT L 198, 25.7.2019, lk 105).

⁸⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/2001 taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta (ELT L 328, 21.12.2018, lk 82).

⁸⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1999, milles käsitletakse energialiidu ja kliimameetmete juhtimist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 663/2009 ja (EÜ) nr 715/2009, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 94/22/EÜ, 98/70/EÜ, 2009/31/EÜ, 2009/73/EÜ, 2010/31/EL, 2012/27/EL ja 2013/30/EL ning nõukogu direktiive 2009/119/EÜ ja (EL) 2015/652 ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 525/2013 (ELT L 328, 21.12.2018, lk 1).

⁸⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. oktoobri 1998. aasta direktiiv 98/70/EÜ bensiini ja diislikütuse kvaliteedi ning nõukogu direktiivi 93/12/EMÜ muutmise kohta (EÜT L 350, 28.12.1998, lk 58).

⁸⁷ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „REPowerEU: Euroopa ühismeede taskukohasema, kindlama ja kestlikuma energiavarustuse tagamiseks“ (COM(2022) 108 final).

kaalutlustega, nagu ressursside kättesaadavus, võrgutaristu ja ELi elurikkuse strateegia eesmärgid. Komisjoni ettepanekus võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi (EL) 2018/2001 taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta, direktiivi 2010/31/EL hoonete energiatõhususe kohta ja direktiivi 2012/27/EL, milles käsitletakse energiatõhusust,⁸⁸ ning komisjoni soovitusel taastuvenergiaprojektidele loa andmise kiirendamise ja energiaostulepingute lihtsama sõlmimise kohta,⁸⁹ mis mõlemad võeti vastu 18. mail 2022, nähakse samuti ette taastuvenergia eelisarendusalade kindlaksmääramine. Need on konkreetsed maal või merel asuvad kohad, mis sobivad eriti hästi selleks, et rajada sinna taastuvenergia tootmise jaamad, välja arvatud biomassil töötavad põletuskäitised, kus teatavat liiki taastuvenergia kasutuselevõtul ei ole eeldatavasti olulist keskkonnamõju, võttes arvesse valitud territooriumi eripära. Liikmesriigid peaksid eelistama tehis- ja ehitatud pindu, nagu katused, transporditaristu alad, parkimisalad, prügilad, tööstuspiirkonnad, kaevandused, tehissiseveekogud, -järved või -veehoidlad ning asjakohasel juhul asulareoveepuhastid, samuti degradeerunud maa, mis ei ole põllumajanduses kasutatav. Taastuvenergia eelisarendusalade määramisel peaksid liikmesriigid vältima kaitsealasid ja võtma arvesse riiklikke looduse taastamise kavasisid. Liikmesriigid peaksid koordineerima riiklike taastamiskavade koostamist taastuvenergia eelisarendusalade määramisega. Looduse taastamise kavade koostamisel peaksid liikmesriigid tagama koostoime juba määratud taastuvenergia eelisarendusaladega ja tagama, et nende alade toimimine, sealhulgas direktiiviga (EL) 2018/2001 ette nähtud loamenetlused, mida neil aladel kohaldatakse, ei muutu.

- (63) Selleks et tagada koostoime liikmesriikides juba kavandatud või kehtestatud taastamismeetmetega, peaks riiklikes taastamiskavades neid taastamismeetmeid tunnustama ja neid arvesse võtma. Võttes arvesse valitsustevahelise kliimamuutuste paneeli 2022. aasta aruandes osutatud kiireloomulist vajadust võtta meetmeid kahjustatud ökosüsteemide taastamiseks, peaksid liikmesriigid rakendama neid meetmeid taastamiskavade koostamisega samal ajal.
- (64) Riiklikes taastamiskavades tuleks arvesse võtta ka selliste teadusprojektide tulemusi, mis on olulised ökosüsteemide seisundi hindamiseks, taastamismeetmete kindlakstegemiseks ja kehtestamiseks ning seire-eesmärkideks.
- (65) Asjakohane on võtta arvesse konkreetset olukorda liidu äärepoolseimates piirkondades, mis on loetletud Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 349, milles on sätestatud erimeetmed nende piirkondade toetamiseks. Nagu on ette nähtud ELi elurikkuse strateegias aastani 2030, tuleks äärepoolseimate piirkondade ökosüsteemide kaitsmisele ja taastamisele pöörata erilist tähelepanu, arvestades nende erakordse elurikkuse väärtuslikkust.
- (66) Euroopa Keskkonnaamet peaks toetama liikmesriike riiklike taastamiskavade ettevalmistamisel ning taastamisesmärkide ja -kohustuste täitmisel tehtud

⁸⁸ Ettepanek: Euroopa parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi (EL) 2018/2001 taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta, direktiivi 2010/31/EL hoonete energiatõhususe kohta ja direktiivi 2012/27/EL, milles käsitletakse energiatõhusust (COM(2022) 222 final).

⁸⁹ Komisjoni soovitus taastuvenergiaprojektidele loa andmise menetluste kiirendamise ja energiaostulepingute lihtsama sõlmimise kohta (C(2022) 3219 final).

edusammude jälgimisel. Komisjon peaks hindama, kas riiklikud taastamiskavad on nende eesmärkide ja kohustuste täitmiseks piisavad.

- (67) Komisjoni 2020. aasta looduse seisundi aruandest ilmneb, et oluline osa teabest, mille liikmesriigid on esitanud kooskõlas nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ⁹⁰ artikliga 17 ja direktiivi 2009/147/EÜ artikliga 12, eelkõige teave kaitstavate elupaikade ja liikide kaitsestaatuse ja -suundumuste kohta, pärineb osalistest uuringutest või põhineb üksnes eksperdihinnangutel. Samuti on aruande kohaselt veel teadmata mitme direktiivi 92/43/EMÜ alusel kaitstava elupaigatüübi ja liigi seisund. Nende puuduvate teadmiste hankimine ning seiresse ja järelevalvesse investeerimine on vajalikud selleks, et toetada tugevaid ja teaduspõhiseid riiklikke taastamiskavasid. Selleks et eri seiremeetodid oleksid õigeaegsemad, tulemuslikumad ja sidusamad, peaks seires ja järelevalves kasutama parimal võimalikul viisil ära liidu rahastatavate teadus- ja innovatsiooniprojektide tulemusi ning uut tehnoloogiat, näiteks kohapealset ja kaugseiret, kasutades satelliidiandmeid ja -teenuseid, mida osutatakse liidu kosmoseprogrammi raames (EGNOS/Galileo ja Copernicus). ELi missioonid „Meie ookeanide ja veekogude taastamine“, „Kliimamuutustega kohanemine“ ja „Euroopa mullakokkulepe“ toetavad taastamiseesmärkide rakendamist⁹¹.
- (68) Selleks et jälgida edusamme riiklike taastamiskavade rakendamisel, kehtestatud taastamismeetmeid, alasisid, mille suhtes kohaldatakse taastamismeetmeid, ja andmeid jõetõkete inventuuri kohta, tuleks kehtestada süsteem, millega nõutakse liikmesriikidelt sellise seire tulemuste kohta asjakohaste andmete loomist, ajakohastamist ja kättesaadavaks tegemist. Andmete elektrooniliseks esitamiseks komisjonile tuleks kasutada Euroopa Keskkonnaameti süsteemi Reportnet ja püüda hoida kõigi üksuste halduskoormus võimalikult piiratuna. Selleks et tagada asjakohane taristu üldsuse juurdepääsuks, aruandluseks ja andmete jagamiseks ametiasutuste vahel, peaksid liikmesriigid vajaduse korral andmekirjeldustes tuginema Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2003/4/EÜ,⁹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2007/2/EÜ⁹³ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2019/1024⁹⁴ osutatud kirjeldustele.
- (69) Selleks et tagada käesoleva määruse tulemuslik rakendamine, peaks komisjon liikmesriike taotluse korral toetama tehnilise toe instrumendi⁹⁵ kaudu, mis pakub kohandatud tehnilist tuge reformide kavandamisel ja rakendamisel. Tehniline tugi hõlmab näiteks haldussuutlikkuse suurendamist, õigusraamistike ühtlustamist ja asjakohaste parimate tavade jagamist.

⁹⁰ Nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.7.1992, lk 7).

⁹¹ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele Euroopa missioonide kohta (COM(2021) 609 final).

⁹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. jaanuari 2003. aasta direktiiv 2003/4/EÜ keskkonnateabele avaliku juurdepääsu ja nõukogu direktiivi 90/313/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 41, 14.2.2003, lk 26).

⁹³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. märtsi 2007. aasta direktiiv 2007/2/EÜ, millega rajatakse Euroopa Ühenduse ruumiandmete infrastruktuur (INSPIRE) (ELT L 108, 25.4.2007, lk 1).

⁹⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/1024 avaandmete ja avaliku sektori valduses oleva teabe taaskasutamise kohta (ELT L 172, 26.6.2019, lk 56).

⁹⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/240, millega luuakse tehnilise toe instrument (ELT L 57, 18.2.2021, lk 1).

- (70) Komisjon peaks andma aru edusammudest, mida liikmesriigid on teinud käesoleva määruse kohaste taastamisesmärkide ja -kohustuste täitmisel, tuginedes Euroopa Keskkonnaameti koostatud kogu liitu hõlmavatele eduaruannetele ning muudele analüüsidele ja aruannetele, mille liikmesriigid on teinud kättesaadavaks sellistes asjakohastes poliitikavaldkondades nagu loodus ning mere- ja veepoliitika.
- (71) Selleks et tagada käesolevas määruses sätestatud eesmärkide ja kohustuste täitmine, on äärmiselt oluline teha looduse taastamisse piisavaid era- ja avaliku sektori investeeringuid ning liikmesriigid peaksid lõimima oma riigieelarvesse kulutused, mida tehakse elurikkuse-eesmärkide täitmiseks, sealhulgas seoses riiklike taastamiskavade rakendamise tulenevate võimaluste ja üleminekukuludega, ja kajastama seda, kuidas liidu rahalisi vahendeid kasutatakse. Liidu rahastamise puhul aitavad elurikkuse eesmärkide saavutamisele kaasa kulutused liidu eelarvest ja sellistest liidu rahastamisprogrammidest nagu keskkonna- ja kliimameetmete programm (LIFE),⁹⁶ Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfond (EMKVF),⁹⁷ Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond (EAFRD),⁹⁸ Euroopa Põllumajanduse Tagatisfond (EAGF), Euroopa Regionaalarengu Fond (ERF), Ühtekuuluvusfond⁹⁹ ning Õiglase Ülemineku Fond,¹⁰⁰ samuti liidu teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm „Euroopa horisont“,¹⁰¹ kavatsusega eraldada 2024. aastal 7,5 % ning 2026. ja 2027. aastal 10 % mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027¹⁰² iga-aastastest kulutustest elurikkuse-eesmärkidele. Taaste- ja vastupidavusraha¹⁰³ on täiendav rahastamisallikas elurikkuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamise jaoks. Programmi LIFE puhul tuleks erilist tähelepanu pöörata strateegiliste loodusprojektide asjakohasele kasutamisele konkreetse vahendina, mis võiks toetada käesoleva määruse rakendamist, lõimides olemasolevaid rahalisi vahendeid tulemuslikul ja tõhusal viisil.
- (72) Erasektori rahastamise soodustamiseks on olemas mitmesugused ELi, riiklikud ja eraalgatused, näiteks programm „InvestEU“,¹⁰⁴ mis pakub võimalusi kaasata avaliku

⁹⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/783, millega luuakse keskkonna- ja kliimameetmete programm (LIFE) ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1293/2013 (ELT L 172, 17.5.2021, lk 53).

⁹⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. juuli 2021. aasta määrus (EL) 2021/1139, millega luuakse Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfond ja muudetakse määrust (EL) 2017/1004 (ELT L 247, 13.7.2021, lk 1).

⁹⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. detsembri 2020. aasta määrus (EL) 2020/2220, millega kehtestatakse teatavad üleminekusätted Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) ja Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondi (EAGF) toetuse kohta 2021. ja 2022. aastal ning muudetakse määrusi (EL) nr 1305/2013, (EL) nr 1306/2013 ning (EL) nr 1307/2013 seoses 2021. ja 2022. aastal eraldatavate vahendite ja nende määruste kohaldamisega ning määrust (EL) nr 1308/2013 seoses 2021. ja 2022. aastal eraldatavate vahendite ja sellise toetuse jaotamisega (ELT L 437, 28.12.2020, lk 1).

⁹⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1058, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi (ELT L 231, 30.6.2021, lk 60).

¹⁰⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1056, millega luuakse Õiglase Ülemineku Fond (ELT L 231, 30.6.2021, lk 1).

¹⁰¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/695, millega luuakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm „Euroopa horisont“ ja kehtestatakse selle osalemis- ja levitamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1290/2013 ja (EL) nr 1291/2013 (ELT L 170, 12.5.2021, lk 1).

¹⁰² Nõukogu 17. detsembri 2020. aasta määrus (EL, Euratom) 2020/2093, millega määratakse kindlaks mitmeaastane finantsraamistik aastateks 2021–2027 (ELT L 433I, 22.12.2020, lk 11).

¹⁰³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusraha (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17).

¹⁰⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. märtsi 2021. aasta määrus (EL) 2021/523, millega luuakse programm „InvestEU“ ja millega muudetakse määrust (EL) 2015/1017 (ELT L 107, 26.3.2021, lk 30).

ja erasektori rahalisi vahendeid, et toetada muu hulgas looduse ja elurikkuse seisukorra parandamist rohelise ja sinise taristu projektide kaudu ning süsinikku siduvat põllumajandust kui keskkonnahoidlikku ettevõtlusmudelit¹⁰⁵.

- (73) Liikmesriigid peaksid oma riiklike taastamiskavade ettevalmistamisel ja rakendamisel edendama õiglast ja kogu ühiskonda hõlmavat lähenemisi, lisades üldsuse osalemise protsessid ning võttes arvesse kohalike kogukondade ja sidusrühmade vajadusi.
- (74) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115¹⁰⁶ kohaselt peavad ÜPP strateegiakavad aitama saavutada pikaajalisi riiklike eesmärke, mis on esitatud kõnealuse määruse XIII lisas loetletud seadusandlikes aktides või tulenevad nendest, ja olema nendega kooskõlas. Käesolevat looduse taastamise määrust tuleks arvesse võtta, kui komisjon vaatab määruse (EL) 2021/2115 artikli 159 kohaselt 31. detsembriks 2025 läbi kõnealuse määruse XIII lisas esitatud loetelu.
- (75) Kooskõlas kohustusega, mis on võetud kaheksandas keskkonnaalases tegevusprogrammis aastani 2030,¹⁰⁷ peaksid liikmesriigid järk-järgult kaotama riiklikud keskkonnakahjulikud toetused, kasutades võimalikult hästi ära turupõhiseid vahendeid ja rohelise eelarvestamise vahendeid, sealhulgas neid, mida on vaja sotsiaalselt õiglase ülemineku tagamiseks, ning toetades ettevõtjaid ja muid sidusrühmi looduskapitali arvestamiseks mõeldud standarditud tavade väljatöötamisel.
- (76) Selleks et tagada käesoleva määruse vajalik kohandamine, peaks komisjonil olema õigus võtta kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 290 vastu õigusakte I kuni VII lisa muutmiseks, et kohandada elupaikade rühma, ajakohastada teavet levinud põllulindude indeksi kohta ning kohandada agroökosüsteemide elurikkuse näitajate loetelu, metsaökosüsteemide elurikkuse näitajate loetelu ja mereliikide loetelu uusimate teaduslike tõenditega ja taastamismeetmete näidetega. Eriti oluline on, et komisjon korraldaks oma ettevalmistava töö käigus asjakohaseid konsultatsioone, sealhulgas ekspertide tasandil, ja et need konsultatsioonid viidaks läbi kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes⁵² sätestatud põhimõtetega. Eelkõige selleks, et tagada võrdne osalemine delegeeritud õigusaktide ettevalmistamises, saavad Euroopa Parlament ja nõukogu kõik dokumendid liikmesriikide ekspertidega samal ajal ning nende ekspertidel on pidev juurdepääs komisjoni eksperdirühmade koosolekutele, millel arutatakse delegeeritud õigusaktide ettevalmistamist.
- (77) Selleks et tagada käesoleva määruse rakendamiseks ühetaolised tingimused, tuleks komisjonile anda rakendamisvolitused, et määrata kindlaks tolmeldajate seire meetod, käesoleva määruse IV lisas loetletud agroökosüsteemide näitajate seire meetodid ja käesoleva määruse VI lisas loetletud metsaökosüsteemide näitajad, töötada välja raamistik tolmeldajate rahuldava taseme, käesoleva määruse IV lisas loetletud agroökosüsteemide näitajate ja käesoleva määruse VI lisas loetletud metsaökosüsteemide näitajate kindlaksmääramiseks, kehtestada riiklike

¹⁰⁵ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule „Kestlikud süsinikuringed“ (COM(2021) 800 final).

¹⁰⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 2. detsembri 2021. aasta määrus (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatistfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013.

¹⁰⁷ [Viide lisatakse pärast kaheksanda keskkonnaalase tegevusprogrammi avaldamist].

taastamiskavade ühtne vorm ning määrata kindlaks komisjonile andmete ja teabe elektroonilise esitamise vorm, struktuur ja üksikasjalik kord. Nende volituste kasutamisel tuleks järgida Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 182/2011¹⁰⁸.

- (78) Komisjon peaks käesolevat määrust hindama. Institutsioonidevahelise parema õigusloome kokkuleppe punkti 22 kohaselt peaks see hindamine põhinema tõhususe, tulemuslikkuse, asjakohasuse, sidususe ja ELi lisaväärtuse kriteeriumidel ning see peaks olema aluseks võimalike edasiste meetmete mõju hindamisele. Peale selle peaks komisjon hindama vajadust kehtestada täiendavad taastamisesmärgid, mis põhinevad artiklitega 4 ja 5 hõlmamata ökosüsteemide seisundi hindamise ühistel meetoditel, võttes arvesse kõige uuemaid teaduslikke tõendeid.
- (79) Kuna käesoleva määruse eesmärke ei suuda liikmesriigid piisaval määral saavutada, küll aga saab neid meetme ulatuse ja toime tõttu paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

I PEATÜKK

ÜLDSÄTTED

Artikkel 1

Reguleerimisese

1. Käesoleva määrusega kehtestatakse eeskirjad, et aidata kaasa järgmisele:
 - (a) looduse elurikkuse ja vastupanuvõime pidev, pikaajaline ja püsiv taastumine kõigil liidu maismaa- ja merealadel ökosüsteemide taastamise kaudu;
 - (b) kliimamuutuste leevendamist ja nendega kohanemist puudutavate liidu üldeesmärkide saavutamine;
 - (c) liidu rahvusvaheliste kohustuste täitmine.
2. Käesoleva määrusega kehtestatakse raamistik, mille alusel kehtestavad liikmesriigid viivitamata tulemuslikud ja alapõhised taastamismeetmed, mis 2030. aastaks hõlmavad kokku vähemalt 20 % liidu maismaa- ja merealadest ning 2050. aastaks kõiki taastamist vajavaid ökosüsteeme.

¹⁰⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisevolituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13).

Artikkel 2
Geograafiline kohaldamisala

Käesolevat määrust kohaldatakse artiklites 4–10 osutatud ökosüsteemide suhtes

- (a) liikmesriikide territooriumil;
- (b) vetes, merepõhjal ja selle aluspinnasel, mis jäävad territoriaalvete ulatuse mõõtmiseks kasutatavast lähtejoonest mere poole ja ulatuvad selle ala kaugeimasse otsa, mis 1982. aasta Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni mereõiguse konventsiooni kohaselt kuulub liikmeriigi suveräänsete õiguste alla.

Artikkel 3
Mõisted

Kasutatakse järgmisi mõisteid:

- (1) „ökosüsteem“ – taime-, looma- ja mikroorganismikooslustest ja nende eluta keskkonnast koosnev dünaamiline kompleks, mis moodustab nende vastastiktoimel põhineva funktsionaalse üksuse ning hõlmab elupaigatüüpe ning liikide elupaiku ja populatsioone;
- (2) „liigi elupaik“ – eriomaste abiootiliste ja biootiliste tegurite abil määratletud keskkond, kus see liik elab oma bioloogilise tsükli mõnes etapis;
- (3) „taastamine“ – protsess, mille käigus aidatakse aktiivselt või passiivselt kaasa sellele, et taastuks ökosüsteemi hea seisund või liigutaks selle poole, elupaigatüübi parim saavutatav seisund ja selle elupaigatüübi puhul soodsat seisundit tähistav võrdluspindala, teatava liigi elupaiga piisav kvaliteet ja kvantiteet või liikide populatsioonide rahuldav tase, et säilitada või suurendada elurikkust ja ökosüsteemi vastupanuvõimet;
- (4) „hea seisund“ – seisund, milles ökosüsteemi põhinäitajad, st selle füüsikaline, keemiline, koostiseline, struktuuriline ja funktsionaalne seisund, ning selle maastiku- ja merealanäitajad kajastavad väga head ökoloogilist terviklikkust, stabiilsust ja vastupanuvõimet, mis on vajalik ökosüsteemi pikaajaliseks säilitamiseks;
- (5) „soodsat seisundit tähistav võrdluspindala“ – riigi tasandil konkreetses biogeograafilises või merepiirkonnas olev elupaigatüübi kogupindala, mida loetakse vähimaks, mis on vajalik selleks, et tagada elupaigatüübi ja selle liikide pikaajaline elujõulisus ning kogu selle oluline ökoloogiline varieerumine selle looduslikus levilas, ning mis koosneb elupaigatüübiga kaetud alast ja, kui see ala ei ole piisav, elupaigatüübi taasloomiseks vajalikust alast;
- (6) „elupaiga piisav kvaliteet“ – liigi elupaiga kvaliteet, mis võimaldab rahuldada liigi ökoloogilised vajadused tema bioloogilise tsükli igas etapis, nii et liik püsib oma looduslikus levilas asuvas elupaigas elujõuline pika aja jooksul;
- (7) „elupaiga piisav kvantiteet“ – liigi elupaiga kvantiteet, mis võimaldab rahuldada liigi ökoloogilised vajadused tema bioloogilise tsükli igas etapis, nii et liik püsib oma looduslikus levilas asuvas elupaigas elujõuline pika aja jooksul;

- (8) „tolmeldaja“ – metsloom, kes kannab õietolmu taime tolmukapeast taime emakasuudmesse, mis võimaldab õit viljastada ja seemneid toota;
- (9) „tolmeldajapopulatsioonide vähenemine“ – tolmeldajate arvukuse või mitmekesisuse või mõlema vähenemine;
- (10) „kohalik haldusüksus“ – provintsi, piirkonna või liidumaa tasandist allapoole jääv liikmesriigi madala tasandi haldusüksus, mis on kehtestatud kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1059/2003¹⁰⁹ artikliga 4;
- (11) „linnad“ – kohalikud haldusüksused, kus vähemalt 50 % elanikest elab ühes või mitmes linnakeskuses, mõõdetuna kasutades linnastumise määra vastavalt määruse (EÜ) nr 1059/2003 artikli 4b lõike 3 punktile a;
- (12) „väiksemad linnad ja eeslinnad“ – kohalikud haldusüksused, kus vähem kui 50 % elanikest elab linnakeskuses, kuid vähemalt 50 % elab linnaklastris, mõõdetuna kasutades linnastumise määra, mis on kehtestatud kooskõlas määruse (EÜ) nr 1059/2003 artikli 4b lõike 3 punktiga a;
- (13) „linna roheala“ – kõik linna haljasalad, laialehelised metsad, okasmetsad, segametsad, looduslikud rohumaad, nõmmrabad ja nõmmed, üleminekulised metsaalad ning hõreda taimkattega alad, mis asuvad linnades või väiksemates linnades ja eeslinnades, arvatuna andmete põhjal, mis on saadud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/696¹¹⁰ kohase Copernicuse maismaaseire teenuse abil;
- (14) „linna puude võrastiku liitus“ – linnades või väiksemates linnades ja eeslinnades puudega kaetud koguala, arvatuna puukatte tiheduse andmete põhjal, mis on saadud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/696 kohase Copernicuse maismaaseire teenuse abil;
- (15) „taastuvenergia eelisarendusala“ – Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2018/2001/EL¹¹¹ artikli 2 punktis 9a määratletud taastuvenergia eelisarendusala;

¹⁰⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. mai 2003. aasta määrus (EÜ) nr 1059/2003, millega kehtestatakse ühine statistiliste territoriaalüksuste liigitus (NUTS) (ELT L 154, 21.6.2003, lk 1).

¹¹⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/696, millega luuakse liidu kosmoseprogramm ja Euroopa Liidu Kosmoseprogrammi Amet ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 912/2010, (EL) nr 1285/2013 ja (EL) nr 377/2014 ning otsus nr 541/2014/EL (ELT L 170, 12.5.2021, lk 69).

¹¹¹ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi (EL) 2018/2001 taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta, direktiivi 2010/31/EL hoonete energiatõhususe kohta ja direktiivi 2012/27/EL, milles käsitletakse energiatõhusust (COM(2022)222 final).

II PEATÜKK

TAASTAMISEESMÄRGID JA -KOHUSTUSED

Artikkel 4

Maismaa-, ranniku- ja mageveeökosüsteemide taastamine

1. Liikmesriigid kehtestavad taastamismeetmed, mis on vajalikud, et parandada heasse seisundisse I lisas loetletud elupaigatüüpidega kaetud alad, mis ei ole heas seisundis. Need meetmed on 2030. aastaks kehtestatud vähemalt 30 %-l, 2040. aastaks vähemalt 60 %-l ja 2050. aastaks vähemalt 90 %-l iga I lisas loetletud elupaigatüüpide rühma all olevast pindalast, mis ei ole heas seisundis, nagu on kvantifitseeritud artiklis 12 osutatud riiklikus taastamiskavas.
2. Liikmesriigid kehtestavad taastamismeetmed, mis on vajalikud, et taastada I lisas loetletud elupaigatüübid aladel, mis ei ole nende elupaigatüüpidega kaetud. Need meetmed on 2030. aastaks kehtestatud vähemalt 30 %-l, 2040. aastaks vähemalt 60 %-l ja 2050. aastaks 100 %-l täiendavast kogupindalast, mis on vajalik, et saavutada iga I lisas loetletud elupaigatüüpide rühma puhul kogu soodsat seisundit tähistav võrdluspindala, nagu on kvantifitseeritud artiklis 12 osutatud riiklikus taastamiskavas.
3. Liikmesriigid kehtestavad direktiivi 92/43/EMÜ II, IV ja V lisas loetletud liikide maismaa-, ranniku- ja magevee-elupaikade ning direktiivi 2009/147/EÜ kohaldamisalasse kuuluva loodusliku linnustiku maismaa-, ranniku- ja magevee-elupaikade jaoks taastamismeetmed, mis on vajalikud, et parandada nende elupaikade kvaliteeti ja kvantiteeti muu hulgas nende taasloomise kaudu ning suurendada ühendatust, kuni on saavutatud nende elupaikade piisav kvaliteet ja kvantiteet.
4. Käesoleva artikli lõigete 1, 2 ja 3 kohaste taastamismeetmete jaoks kõige sobivamate alade kindlaksmääramisel tuginetakse parimatele olemasolevatele teadmistele ja uusimatele teaduslikele tõenditele I lisas loetletud elupaigatüüpide seisundi kohta, mille mõõtmisel võetakse aluseks struktuur ja funktsioonid, mis on vajalikud nende elupaigatüüpide, sealhulgas neis leiduvate tüüpiliste liikide pikaajaliseks säilimiseks, nagu on osutatud direktiivi 92/43/EMÜ artikli 1 punktis e, ning käesoleva artikli lõikes 3 osutatud liikide elupaikade kvaliteedi ja kvantiteedi kohta. Alad, kus I lisas loetletud elupaigatüüpide seisund ei ole teada, loetakse heas seisundis mitte olevaks.
5. Lõigetes 1 ja 2 osutatud taastamismeetmetes arvestatakse vajadust parandada ühendatust I lisas loetletud elupaigatüüpide vahel ning võetakse arvesse neis elupaigatüüpides leiduvate lõikes 3 osutatud liikide ökoloogilisi vajadusi.
6. Liikmesriigid tagavad, et aladel, mille suhtes võetakse taastamismeetmeid kooskõlas lõigetega 1, 2 ja 3, paraneb I lisas loetletud elupaigatüüpide seisund pidevalt kuni hea seisundi saavutamiseni ning paraneb lõikes 3 osutatud liikide elupaikade kvaliteet pidevalt kuni nende piisava kvaliteedi saavutamiseni. Liikmesriigid tagavad, et neil aladel, kus on saavutatud hea seisund ja liikide elupaikade piisav kvaliteet, seisund ei halvene.
7. Liikmesriigid tagavad, et neil aladel, kus esinevad I lisas loetletud elupaigatüübid, seisund ei halvene.

8. Väljaspool Natura 2000 alasid on lõigetes 6 ja 7 sätestatud kohustuste täitmata jätmise põhjendatud, kui see on tingitud järgmisest:
 - (a) vääramatu jõud;
 - (b) vältimatud elupaikade muutused, mis on otseselt tingitud kliimamuutustest; või
 - (c) ülekaaluka avaliku huviga seotud projekt, mille jaoks ei ole vähem kahjustavaid alternatiivseid lahendusi ning mis määratakse kindlaks üksikjuhtumite kaupa.
9. Natura 2000 aladel on lõigetes 6 ja 7 sätestatud kohustuste täitmata jätmise põhjendatud, kui see on tingitud järgmisest:
 - (a) vääramatu jõud;
 - (b) vältimatud elupaikade muutused, mis on otseselt tingitud kliimamuutustest; või
 - (c) direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 lõike 4 kohaselt loa saanud kava või projekt.
10. Liikmesriigid tagavad
 - (a) I lisas loetletud elupaigatüüpide puhul heas seisundis oleva elupaigaala suurenemise, kuni vähemalt 90 % alast on heas seisundis ja kuni igas liikmesriigi territooriumil asuvas biogeograafilises piirkonnas on iga elupaigatüübi puhul saavutatud soodsat seisundit tähistav võrdluspindala;
 - (b) kasvusuundumuse direktiivi 92/43/EMÜ II, IV ja V lisas osutatud liikide ning direktiivi 2009/147/EÜ kohaldamisalasse kuuluvate liikide maismaa-, ranniku- ja magevee-elupaikade piisava kvaliteedi ja kvantiteedi poole.

Artikkel 5

Mereökosüsteemide taastamine

1. Liikmesriigid kehtestavad taastamismeetmed, mis on vajalikud, et parandada heasse seisundisse II lisas loetletud elupaigatüüpidega kaetud alad, mis ei ole heas seisundis. Need meetmed on 2030. aastaks kehtestatud vähemalt 30 %-l, 2040. aastaks vähemalt 60 %-l ja 2050. aastaks vähemalt 90 %-l iga II lisas loetletud elupaigatüüpide rühma all olevast pindalast, mis ei ole heas seisundis, nagu on kvantifitseeritud artiklis 12 osutatud riiklikus taastamiskavas.
2. Liikmesriigid kehtestavad taastamismeetmed, mis on vajalikud, et taastada II lisas loetletud elupaigatüübid aladel, mis ei ole nende elupaigatüüpidega kaetud. Need meetmed on 2030. aastaks kehtestatud vähemalt 30 %-l, 2040. aastaks vähemalt 60 %-l ja 2050. aastaks 100 %-l täiendavast kogupindalast, mis on vajalik, et saavutada iga elupaigatüüpide rühma puhul kogu soodsat seisundit tähistav võrdluspindala, nagu on kvantifitseeritud artiklis 12 osutatud riiklikus taastamiskavas.
3. Liikmesriigid kehtestavad III lisas ning direktiivi 92/43/EMÜ II, IV ja V lisas loetletud liikide mereelupaikade ning direktiivi 2009/147/EÜ kohaldamisalasse kuuluva loodusliku linnustiku mereelupaikade jaoks taastamismeetmed, mis on vajalikud, et parandada nende elupaikade kvaliteeti ja kvantiteeti muu hulgas nende taasloomise kaudu ning suurendada ühendatust, kuni on saavutatud nende elupaikade piisav kvaliteet ja kvantiteet.
4. Lõigete 1, 2 ja 3 kohaste taastamismeetmete jaoks kõige sobivamate alade kindlaksmääramisel tuginetakse parimatele olemasolevatele teadmistele ja

uusimatele teaduslikele tõenditele II lisas loetletud elupaigatüüpide seisundi kohta, mille mõõtmisel võetakse aluseks struktuur ja funktsioonid, mis on vajalikud nende elupaigatüüpide, sealhulgas neis leiduvate tüüpiliste liikide pikaajaliseks säilimiseks, nagu on osutatud direktiivi 92/43/EMÜ artikli 1 punktis e, ning lõikes 3 osutatud liikide elupaikade kvaliteedi ja kvantiteedi kohta. Alad, kus II lisas loetletud elupaigatüüpide seisund ei ole teada, loetakse heas seisundis mitte olevaks.

5. Lõigetes 1 ja 2 osutatud taastamismeetmetes arvestatakse vajadust parandada ühendatust II lisas loetletud elupaigatüüpide vahel ning võetakse arvesse neis elupaigatüüpides leiduvate lõikes 3 osutatud liikide ökoloogilisi vajadusi.
6. Liikmesriigid tagavad, et aladel, mille suhtes võetakse taastamismeetmeid kooskõlas lõigetega 1, 2 ja 3, paraneb II lisas loetletud elupaigatüüpide seisund pidevalt kuni hea seisundi saavutamiseni ning paraneb lõikes 3 osutatud liikide elupaikade kvaliteet pidevalt kuni nende piisava kvaliteedi saavutamiseni. Liikmesriigid tagavad, et neil aladel, kus on saavutatud hea seisund ja liikide elupaikade piisav kvaliteet, seisund ei halvene.
7. Liikmesriigid tagavad, et neil aladel, kus esinevad II lisas loetletud elupaigatüübid, seisund ei halvene.
8. Väljaspool Natura 2000 alasid on lõigetes 6 ja 7 sätestatud kohustuste täitmata jätmise põhjendatud, kui see on tingitud järgmisest:
 - (a) vääramatu jõud;
 - (b) vältimatud elupaikade muutused, mis on otseselt tingitud kliimamuutustest; või
 - (c) ülekaaluka avaliku huviga seotud projekt, mille jaoks ei ole vähem kahjustavaid alternatiivseid lahendusi ning mis määratakse kindlaks üksikjuhtumite kaupa.
9. Natura 2000 aladel on lõigetes 6 ja 7 sätestatud kohustuste täitmata jätmise põhjendatud, kui see on tingitud järgmisest:
 - (a) vääramatu jõud;
 - (b) vältimatud elupaikade muutused, mis on otseselt tingitud kliimamuutustest; või
 - (c) direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 lõike 4 kohaselt loa saanud kava või projekt.
10. Liikmesriigid tagavad
 - (a) II lisas loetletud elupaigatüüpide puhul heas seisundis oleva elupaigaala suurenemise, kuni vähemalt 90 % alast on heas seisundis ja kuni igas liikmesriigi territooriumil asuvas biogeograafilises piirkonnas on iga elupaigatüübi puhul saavutatud soodsat seisundit tähistav võrdluspindala.
 - (b) positiivse suundumuse III lisas ning direktiivi 92/43/EMÜ II, IV ja V lisas osutatud liikide ning direktiivi 2009/147/EÜ kohaldamisalasse kuuluvate liikide mereelupaikade piisava kvaliteedi ja kvantiteedi poole.

Artikkel 6

Linnaökosüsteemide taastamine

1. Liikmesriigid tagavad, et üheski linnas ega väiksemas linnas või eeslinnas ei ole 2030. aastaks linna roheala ega linna puude võrastiku liitus võrreldes 2021. aastaga summaarselt vähenenud.

2. Liikmesriigid tagavad, et linnades ning väiksemates linnades ja eeslinnades oleva linna roheala kogupindala riigis suureneb 2040. aastaks vähemalt 3 % ning 2050. aastaks vähemalt 5 % võrra linnade ning väiksemate linnade ja eeslinnade kogupindalast 2021. aastal. Lisaks tagavad liikmesriigid järgmise:
 - (a) 2050. aastaks linna puude võrastiku liitus vähemalt 10 % kõigis linnades ning väiksemates linnades ja eeslinnades ning
 - (b) olemasolevatesse ja uutesse hoonetesse ja taristuarendustesse muu hulgas renoveerimise ja uuendamise kaudu lõimitud linna rohealade summaarne juurdekasv kõigis linnades ning väiksemates linnades ja eeslinnades.

Artikkel 7

Jõgede loodusliku ühendatuse ning lammide looduslike funktsioonide taastamine

1. Liikmesriigid koostavad pinnavete piki- ja külgühendatust takistavate tõkete loendi ning teevad kindlaks tõkked, mis tuleb eemaldada, et aidata saavutada käesoleva määruse artiklis 4 sätestatud taastamisesmärke ning eesmärki taastada liidus 2030. aastaks vähemalt 25 000 km ulatuses jõgede vaba vool, piiramata direktiivi 2000/60/EÜ, eelkõige selle artikli 4 lõigete 3, 5 ja 7, ning määruse (EL) nr 1315/2013, eelkõige selle artikli 15 kohaldamist.
2. Liikmesriigid kõrvaldavad pinnavete piki- ja külgühendatust takistavad tõkked, mis on käesoleva artikli lõike 1 kohaselt kindlaks tehtud, kooskõlas nende kõrvaldamise kavaga, millele on osutatud artikli 12 lõike 2 punktis f. Tõkete kõrvaldamisel võtavad liikmesriigid eelkõige ette iganenud tõkked, mis ei ole enam vajalikud taastuenergia tootmiseks, siseveelaevastõuks, veevarustuseks ega muuks otstarbeks.
3. Liikmesriigid täiendavad lõikes 2 osutatud tõkete kõrvaldamist meetmetega, mis on vajalikud seonduvate lammide looduslike funktsioonide parandamiseks.

Artikkel 8

Tolmeldajapopulatsioonide taastamine

1. Liikmesriigid pööravad 2030. aastaks tolmeldajapopulatsioonide vähenemissuundumuse ümber ja saavutavad seejärel nende populatsioonide kasvusuundumuse, mida mõõdetakse pärast 2030. aastat iga kolme aasta tagant, kuni on saavutatud rahuldav väärtus, mis on määratud kindlaks kooskõlas artikli 11 lõikega 3.
2. Komisjon võtab vastu rakendusaktid, et kehtestada tolmeldajapopulatsioonide seire meetod. Need rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 21 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.
3. Lõikes 2 osutatud meetod hõlmab standardlähemisi viisi iga-aastaste andmete kogumiseks tolmeldajaliikide arvukuse ja mitmekesisuse kohta ning tolmeldajapopulatsioonide suundumuste hindamiseks.

Artikkel 9

Agroökosüsteemide taastamine

1. Lisaks aladele, mille suhtes võetakse taastamismeetmeid vastavalt artikli 4 lõigetele 1, 2 ja 3, kehtestavad liikmesriigid taastamismeetmed, mis on vajalikud, et suurendada agroökosüsteemide elurikkust.
2. Liikmesriigid saavutavad riigi tasandil kasvusuundumuse iga järgmise agroökosüsteemide näitaja puhul, mida on täpsemalt kirjeldatud IV lisas, ning seda mõõdetakse alates käesoleva määruse jõustumise kuupäevast kuni 31. detsembrini 2030 ja seejärel iga kolme aasta tagant, kuni on saavutatud artikli 11 lõike 3 kohaselt kindlaks määratud rahuldav väärtus:
 - (a) rohumaaliblikate indeks;
 - (b) orgaanilise süsiniku varu mineraalsetes põllumuldades;
 - (c) mitmekesiste maastikuelementidega põllumajandusmaa osakaal.
3. Liikmesriigid kehtestavad taastamismeetmed tagamaks, et V lisas loetletud liikidel põhinev levinud põllulindude indeks riigi tasandil, mis on indekseeritud... *[väljaannete talitus: lisada kuupäev = selle kuu esimene päev, mis on käes 12 kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva]* = 100, saavutab järgmise väärtuse:
 - (a) 110 aastaks 2030, 120 aastaks 2040 ja 130 aastaks 2050 sellistes V lisas loetletud liikmesriikides, kus põllulinnupopulatsioonid on ajalooliselt rohkem kahanenud;
 - (b) 105 aastaks 2030, 110 aastaks 2040 ja 115 aastaks 2050 sellistes IV lisas loetletud liikmesriikides, kus põllulinnupopulatsioonid on ajalooliselt vähem kahanenud.
4. Liikmesriigid kehtestavad taastamismeetmed põllumajanduses kasutatava turvasmulla jaoks aladel, mis on kuivendatud turbaalad. Need meetmed kehtestatakse vähemalt järgmises ulatuses:
 - (a) 30 %-l sellistest aladest 2030. aastaks, kusjuures vähemalt veerand sellest taassoostatakse;
 - (b) 50 %-l sellistest aladest 2040. aastaks, kusjuures vähemalt pool sellest taassoostatakse;
 - (c) 70 %-l sellistest aladest 2050. aastaks, kusjuures vähemalt pool sellest taassoostatakse.
- (16) Liikmesriigid võivad kehtestada taastamismeetmeid, sealhulgas näha ette taassoostamise turbakaevandamisaladel ning lugeda, et need alad aitavad kaasa esimese lõigu punktides a, b ja c osutatud vastavate eesmärkide saavutamisele.
- (17) Lisaks võivad liikmesriigid kehtestada taastamismeetmed, et taassoostada turvasmullad aladel, mis on kuivendatud turbaalad ning mida kasutatakse muuks kui põllumajanduslikuks otstarbeks või turba kaevandamiseks, ning lugeda, et need taassoostatud alad aitavad kaasa esimese lõigu punktides a, b ja c osutatud eesmärkide saavutamisele kuni 20 % ulatuses.

Artikkel 10

Metsaökosüsteemide taastamine

1. Lisaks aladele, mille suhtes võetakse taastamismeetmeid vastavalt artikli 4 lõigetele 1, 2 ja 3, kehtestavad liikmesriigid taastamismeetmed, mis on vajalikud, et suurendada metsaökosüsteemide elurikkust.
2. Liikmesriigid saavutavad riigi tasandil kasvusuundumuse iga järgmise metsaökosüsteemide näitaja puhul, mida on täpsemalt kirjeldatud VI lisas, ning seda mõõdetakse alates käesoleva määruse jõustumise kuupäevast kuni 31. detsembrini 2030 ja seejärel iga kolme aasta tagant, kuni on saavutatud artikli 11 lõike 3 kohaselt kindlaks määratud rahuldav väärtus:
 - (a) seisev lagupuit;
 - (b) lamav lagupuit;
 - (c) ebaühtlase vanuselise struktuuriga metsade osakaal;
 - (d) metsade ühendatus;
 - (e) levinud metsalindude indeks;
 - (f) orgaanilise süsiniku varu.

III PEATÜKK

RIIKLIKUD TAASTAMISKAVAD

Artikkel 11

Riiklike taastamiskavade koostamine

1. Liikmesriigid koostavad riiklikud taastamiskavad ning teevad ettevalmistava seire ja uuringud, mis on vajalikud, et teha kindlaks artiklites 4–10 sätestatud eesmärkide ja kohustuste täitmiseks vajalikud taastamismeetmed, võttes arvesse uusimaid teaduslikke tõendeid.
2. Liikmesriigid kvantifitseerivad ala, mis tuleb taastada, et saavutada artiklites 4 ja 5 sätestatud taastamiseesmärgid, ning võtavad seejuures arvesse artikli 4 lõigetes 1 ja 2 ning artikli 5 lõigetes 1 ja 2 osutatud elupaigatüüpide seisundit ning oma territooriumil leiduvate artikli 4 lõikes 3 ja artikli 5 lõikes 3 osutatud liikide elupaikade kvaliteeti ja kvantiteeti. Kvantifitseerimisel lähtutakse muu hulgas järgmisest teabest:
 - (a) iga elupaigatüübi puhul:
 - i) elupaigaala kogupindala ja selle praeguse jaotuse kaart;
 - ii) sellise elupaiga pindala, mis ei ole heas seisundis;
 - iii) soodsat seisundit tähistav võrdluspindala, võttes arvesse dokumenteeritud elupaigakadu vähemalt viimase 70 aasta jooksul ja kliimamuutuste tõttu prognoositavaid keskkonnatingimuste muutusi;
 - iv) alad, mis on elupaigatüüpide taasloomiseks kõige sobivamad, võttes arvesse kliimamuutuste tõttu juba toimuvaid ja prognoositavaid keskkonnatingimuste muutusi;

- (b) liikide elupaikade piisav kvaliteet ja kvantiteet, mis on vajalik, et saavutada nende soodne kaitsestaatus, võttes arvesse nende elupaigatüüpide taasloomiseks kõige sobivamaid alasid ja liikide populatsioonide jõudsaks arenguks vajalikku elupaikade ühendatust, samuti kliimamuutuste tõttu juba toimuvaid ja prognoositavaid keskkonnatingimuste muutusi.
3. Liikmesriigid kehtestavad hiljemalt 2030. aastaks iga artikli 8 lõikes 1, artikli 9 lõikes 2 ja artikli 10 lõikes 2 osutatud näitaja rahuldavad väärtused avatud ja tõhusa menetluse ja hindamise kaudu ning tuginedes uusimatele teaduslikele tõenditele ja artikli 17 lõikes 9 osutatud raamistikule, kui see on olemas.
4. Liikmesriigid teevad kindlaks ja kaardistavad taastamist vajavad põllumajandus- ja metsaalad, eelkõige alad, kus tegevuse intensiivistumise või muude majandamistegurite tõttu on vaja suuremat ühendatust ja maastiku mitmekesisust.
5. Liikmesriigid teevad kindlaks koostoime kliimamuutuste leevendamise, kliimamuutustega kohanemise ja katastroofide ennetamisega ning prioriseerivad vastavalt taastamismeetmeid. Liikmesriigid võtavad samuti arvesse järgmist:
- (a) lõimitud riiklikku energia- ja kliimakava, millele on osutatud määruse (EL) 2018/1999 artiklis 3;
- (b) oma pikaajalist strateegiat, millele on osutatud määruse (EL) 2018/1999 artiklis 15;
- (c) liidu siduvat 2030. aasta eesmärki, mis on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2018/2001/EL artiklis 3.
6. Liikmesriigid koordineerivad riiklike taastamiskavade koostamist taastuenergia eelisarendusalade määramisega. Looduse taastamise kavade koostamisel tagavad liikmesriigid koostoime juba määratud taastuenergia eelisarendusaladega ja tagavad, et nende alade toimimine, sealhulgas direktiiviga (EL) 2018/2001 ette nähtud loamenetlused, mida neil aladel kohaldatakse, ei muutu.
7. Riiklike taastamiskavade koostamisel võtavad liikmesriigid arvesse järgmist:
- (a) kaitsemeetmed, mis on kehtestatud Natura 2000 alade jaoks kooskõlas direktiiviga 92/43/EMÜ;
- (b) tähtsuse järjekorda pandud tegevuskavad, mis on koostatud kooskõlas direktiiviga 92/43/EMÜ;
- (c) meetmed direktiivi 2000/60/EÜ kohaselt koostatud vesikondade majandamiskavades sisalduvate veekogude hea ökoloogilise ja keemilise seisundi saavutamiseks;
- (d) kõigis liidu merepiirkondades hea keskkonnaseisundi saavutamist toetavad merestrategiad, mis on koostatud kooskõlas direktiiviga 2008/56/EÜ;
- (e) riiklikud õhusaaste kontrolli programmid, mis on koostatud direktiivi (EL) 2016/2284 alusel;
- (f) riiklikud elurikkuse strateegiad ja tegevuskavad, mis on koostatud kooskõlas bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni artikliga 6;
- (g) ühise kalanduspoliitika alusel vastu võetud kaitsemeetmed.
8. Riiklike taastamiskavade koostamisel kasutavad liikmesriigid vastavalt oma riigisisestele ja piirkondlikele tingimustele taastamismeetmete näiteid, mis on loetletud VII lisas, ning uusimaid teaduslikke tõendeid.

9. Liikmesriigid püüavad riiklike taastamiskavade koostamisel optimeerida ökosüsteemide ökoloogilisi, majanduslikke ja sotsiaalseid funktsioone ning nende panust asjaomaste piirkondade ja kogukondade kestlikku arengusse.
10. Liikmesriigid edendavad võimaluse korral koostöötet teiste liikmesriikide riiklike taastamiskavadega, eelkõige üle riigipiire ulatuvate ökosüsteemide puhul.
11. Liikmesriigid tagavad, et taastamiskava koostatakse avatud, kaasaval ja tulemuslikul viisil ning et üldsusele antakse varajased ja tõhusad võimalused selle väljatöötamiseks osalemiseks. Konsultatsioonid peavad vastama direktiivi 2001/42/EÜ artiklites 4–10 sätestatud nõuetele.

Artikkel 12

Riiklike taastamiskavade sisu

1. Riiklik taastamiskava hõlmab ajavahemikku kuni 2050. aastani ning sisaldab artiklites 4–10 sätestatud eesmärkidele ja kohustustele vastavaid vahetähtaegu.
2. Liikmesriigid lisavad riiklikku taastamiskavasse järgmised elemendid, kasutades käesoleva artikli lõike 4 kohaselt kehtestatud ühtset vormi:
 - (a) nende alade kvantifitseerimine, mis tuleb artiklites 4–10 sätestatud taastamisesmärkide saavutamiseks taastada, tuginedes artikli 11 kohaselt tehtud ettevalmistavale tööle ja nende alade georefereeritud kaartidele;
 - (b) artiklites 4–10 sätestatud eesmärkide ja kohustuste täitmiseks kavandatud või kehtestatud taastamismeetmete kirjeldus ning märged selle kohta, millised neist taastamismeetmetest on kavandatud või kehtestatud direktiivi 92/43/EMÜ kohaselt loodud Natura 2000 võrgustikus;
 - (c) teave meetmete kohta, millega tagatakse kooskõlas artikli 4 lõikega 6 ja artikli 5 lõikega 6, et I ja II lisas loetletud elupaigatüüpidega kaetud alade seisund ei halvene aladel, kus on saavutatud hea seisund, ning et artikli 4 lõikes 3 ja artikli 5 lõikes 3 osutatud liikide elupaikade seisund ei halvene aladel, kus on saavutatud nende liikide elupaikade piisav kvaliteet;
 - (d) teave meetmete kohta, millega tagatakse kooskõlas artikli 4 lõikega 7 ja artikli 5 lõikega 7, et I ja II lisas loetletud elupaigatüüpidega kaetud alade seisund ei halvene;
 - (e) tõkete loend ja eemaldamiseks kindlaks tehtud tõkked kooskõlas artikli 7 lõikega 1, nende eemaldamise kava kooskõlas artikli 7 lõikega 2 ning vaba vooluga jõgede hinnanguline pikkus, mis on kavas nende tõkete eemaldamisega saavutada 2030. ja 2050. aastaks, samuti muud lammide looduslike funktsioonide taastamise meetmed kooskõlas artikli 7 lõikega 3;
 - (f) taastamismeetmete kehtestamise ajakava kooskõlas artiklitega 4–10;
 - (g) vajaduse korral eraldi osa, milles on esitatud kohandatud taastamismeetmed liikmesriigi äärepoolseimates piirkondades;
 - (h) selliste alade seire, mille suhtes võetakse taastamismeetmeid kooskõlas artiklitega 4 ja 5, ning protsess artiklite 4–10 kohaselt kehtestatud taastamismeetmete tulemuslikkuse hindamiseks ja nende läbivaatamiseks, kui see on vajalik, et tagada artiklites 4–10 sätestatud eesmärkide ja kohustuste täitmine;

- (i) viide sätetele, millega tagatakse artiklites 4–10 osutatud taastamismeetmete pidev, pikaajaline ja püsiv mõju;
 - (j) taastamismeetmetega aja jooksul seotud hinnanguline positiivne kaasmõju kliimamuutuste leevendamise seisukohast ning nende meetmete laiem sotsiaal-majanduslik kasu;
 - (k) eraldi osa, milles kirjeldatakse, kuidas riiklikus taastamiskavas võetakse arvesse järgmist:
 - i) kliimamuutuste stsenaariumide asjakohasus taastamismeetmete liigi ja asukoha kavandamisel;
 - ii) taastamismeetmete potentsiaal minimeerida kliimamuutustest loodusele tulenevat mõju, ennetada looduskatastroofe ja toetada kohanemist;
 - iii) koostoime riiklike kohanemisstrateegiatega või -kavadega ja riiklike katastroofiohu hindamise aruannetega;
 - iv) ülevaade riiklikus taastamiskavas ning riiklikus energia- ja kliimakavas sisalduvate meetmete vastastikmõjust;
 - (l) taastamismeetmete rakendamisega seotud hinnanguline rahastamisvajadus, sealhulgas toetus sidusrühmadele, keda taastamismeetmed või muud käesolevast määrusest tulenevad uued kohustused mõjutavad, ning kavandatud rahastamine avaliku või erasektori vahenditest, sealhulgas (kaas)rahastamine liidu rahastamisvahenditest;
 - (m) teave toetuste kohta, mis mõjutavad negatiivselt käesolevas määruses sätestatud eesmärkide ja kohustuste täitmist;
 - (n) riikliku taastamiskava koostamise ja kehtestamise protsessi kokkuvõte, sealhulgas teave üldsuse osalemise kohta ning selle kohta, kuidas on võetud arvesse kohalike kogukondade ja sidusrühmade vajadusi;
 - (o) eraldi osa, milles kirjeldatakse, kuidas on kooskõlas artikli 14 lõikega 5 võetud arvesse artikli 14 lõike 4 kohaseid komisjoni tähelepanekuid riikliku taastamiskava projekti kohta. Kui asjaomane liikmesriik komisjoni tähelepanekut või olulist osa sellest ei järgi, põhjendab ta seda.
3. Asjakohasel juhul sisaldab riiklik taastamiskava kaitsemeetmeid, mille liikmesriik kavatseb vastu võtta ühise kalanduspoliitika alusel, sealhulgas ühistes soovitusetes esitatud kaitsemeetmed, mille liikmesriik kavatseb alata määruses (EL) nr 1380/2013 sätestatud korras, ning kogu asjakohast teavet nende meetmete kohta.
4. Komisjon võtab vastu rakendusaktid, et kehtestada riiklike taastamiskavade ühtne vorm. Need rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 21 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega. Komisjoni abistab ühtse vormi väljatöötamisel Euroopa Keskkonnaamet (EEA).

Artikkel 13

Riikliku taastamiskava projekti esitamine

Liikmesriigid esitavad komisjonile artiklites 11 ja 12 osutatud riikliku taastamiskava projekti hiljemalt... *[väljaannete talitus: lisada kuupäev = selle kuu esimene päev, mis on käes 24 kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva].*

Artikkel 14

Riiklike taastamiskavade hindamine

1. Komisjon hindab riiklike taastamiskavade projekte kuue kuu jooksul alates nende kättesaamise kuupäevast. Hindamisel teeb komisjon asjaomase liikmesriigiga tihedat koostööd.
2. Riikliku taastamiskava projekti hindamisel kontrollib komisjon, kas see vastab artiklile 12 ning kas see on piisav, et täita artiklites 4–10 sätestatud eesmärgid ja kohustusi, artiklis 1 osutatud liidu üldeesmärgid, artikli 7 lõikes 1 osutatud erieesmärgid taastada liidus 2030. aastaks vähemalt 25 000 km ulatuses jõgede vaba vool ning eesmärgid katta 2030. aastaks vähemalt 10 % liidu põllumajandusmaast mitmekesiste maastikuelementidega.
3. Komisjoni abistavad riiklike taastamiskavade projektide hindamisel eksperdid või Euroopa Keskkonnaamet.
4. Komisjon võib kuue kuu jooksul alates riikliku taastamiskava projekti kättesaamise kuupäevast esitada liikmesriikidele tähelepanekuid.
5. Liikmesriigid võtavad lõplikus riiklikus taastamiskavas komisjoni tähelepanekuid nõuetekohaselt arvesse.
6. Kuue kuu jooksul alates komisjoni tähelepanekute saamisest vormistavad liikmesriigid riikliku taastamiskava lõplikult, avaldavad selle ja esitavad selle komisjonile.

Artikkel 15

Riiklike taastamiskavade läbivaatamine

1. Liikmesriigid vaatavad riikliku taastamiskava vähemalt korra kümne aasta jooksul kooskõlas artiklitega 11 ja 12 läbi, võttes seejuures arvesse kavade rakendamisel tehtud edusamme, parimaid kättesaadavaid teaduslikke tõendeid ning olemasolevaid teadmisi selle kohta, kuidas on keskkonnatingimused kliimamuutuste tõttu muutunud või eeldatavasti muutuvad.
2. Kui artikli 17 kohase seire põhjal selgub, et riiklikus taastamiskavas sisalduvad meetmed ei ole artiklites 4–10 sätestatud eesmärkide ja kohustuste täitmiseks piisavad, muudavad liikmesriigid kava ja lisavad täiendavaid meetmeid.
3. Kui komisjon leiab artikli 18 lõigetes 1 ja 2 osutatud teabe ning artikli 18 lõigetes 4 ja 5 osutatud hindamise põhjal, et liikmesriigi edusammud ei ole artiklites 4–10 sätestatud eesmärkide ja kohustuste täitmiseks piisavad, võib ta paluda, et see liikmesriik esitaks ajakohastatud riikliku taastamiskava projekti koos täiendavate meetmetega. Ajakohastatud riiklik taastamiskava koos täiendavate meetmetega avaldatakse ja esitatakse kuue kuu jooksul alates komisjonilt vastava palve saamise kuupäevast.

Artikkel 16

Õiguskaitse kättesaadavus

1. Liikmesriigid tagavad, et üldsuse liikmetel, kel on piisav huvi või kes väidavad, et nende õigusi on kahjustatud, on kooskõlas siseriikliku õigusega juurdepääs läbivaatamismenetlusele kohtus või seaduse alusel loodud muus sõltumatus ja

erapooletus organis, et vaidlustada riiklike taastamiskavade sisuline või menetluslik õiguspärasus ja pädevate asutuste poolne tegematajätmine, olenemata sellest, milline on olnud üldsuse liikmete osa riikliku taastamiskava koostamise ja kehtestamise protsessis.

2. Liikmesriigid määravad kooskõlas eesmärgiga tagada üldsusele laialdane õiguskaitse kättesaadavus kindlaks, mida käsitatakse piisava huvi ja õiguste kahjustamisena. Lõike 1 kohaldamisel loetakse, et igal valitsusvälisel organisatsioonil, mis edendab keskkonnakaitset ja vastab kõigile siseriikliku õiguse nõuetele, on õigused, mida on võimalik kahjustada, ning et tema huvi on piisav.
3. Lõikes 1 osutatud läbivaatamismenetlus peab olema erapooletu, õiglane, õigeaegne ja tasuta või olema mitte üle jõu käival kulukas ning tagama piisavad ja tõhusad õiguskaitsevahendid, sealhulgas vajaduse korral esialgse õiguskaitse.
4. Liikmesriigid tagavad, et üldsusele tehakse kättesaadavaks praktiline teave võimaluste kohta kasutada haldusliku ja kohtuliku läbivaatamise menetlusi.

IV PEATÜKK

SEIRE JA ARUANDLUS

Artikkel 17

Seire

1. Liikmesriigid seiravad järgmist:
 - (a) elupaigatüüpide seisund ja seisundi suundumus ning artiklites 4 ja 5 osutatud liikide elupaikade kvaliteet ja kvaliteedi suundumus aladel, mille suhtes võetakse taastamismeetmeid, vastavalt artikli 12 lõike 2 punktis h osutatud seirele;
 - (b) linna roheala pindala ning puude võrastiku liitus linnades ning väiksemates linnades ja eeslinnades, nagu on osutatud artiklis 6;
 - (c) IV lisas loetletud agroökosüsteemide elurikkuse näitajad;
 - (d) V lisas loetletud levinud põllulinnuliikide populatsioonid;
 - (e) VI lisas loetletud metsaökosüsteemide elurikkuse näitajad;
 - (f) tolmeldajaliikide arvukus ja mitmekesisus vastavalt artikli 8 lõike 2 kohaselt kehtestatud meetodile;
 - (g) I ja II lisas loetletud elupaigatüüpidega kaetud alade pindala ja seisund kogu nende territooriumil;
 - (h) artikli 4 lõikes 3 ja artikli 5 lõikes 3 osutatud liikide elupaiga pindala ja kvaliteet kogu nende territooriumil.
2. Lõike 1 punkti a kohast seiret alustatakse kohe, kui taastamismeetmed on kehtestatud.
3. Lõike 1 punktide b, c, d ja e kohast seiret alustatakse [väljaannete talitus: lisada käesoleva määruse jõustumise kuupäev].

4. Käesoleva artikli lõike 1 punkti f kohast seiret alustatakse üks aasta pärast artikli 8 lõikes 2 osutatud rakendusakti jõustumist.
5. Käesoleva artikli lõike 1 punktide a, b ja c kohast seiret seoses orgaanilise süsiniku varuga mineraalsetes põllumuldades ja mitmekesiste maastikuelementidega põllumajandusmaa osakaaluga ning punkti e kohast seiret seoses seisva lagupuidu, lamava lagupuidu, ebaühtlase vanuselise struktuuriga metsade osakaalu, metsade ühendatuse ja orgaanilise süsiniku varuga tehakse vähemalt iga kolme aasta tagant ja võimaluse korral igal aastal. Kõnealuse lõike punkti c kohast seiret seoses rohumaaliblikate indeksiga, sama lõike punktide d ja e kohast seiret seoses levinud metsalindude indeksiga ning sama lõike punkti f kohast seiret seoses tolmeldajaliikidega tehakse igal aastal. Kõnealuse lõike punktide g ja h kohast seiret tehakse vähemalt iga kuue aasta tagant ja seda koordineeritakse direktiivi 92/43/EMÜ artikli 17 kohase aruandlustsükliga.
6. Liikmesriigid tagavad, et käesoleva määruse artikli 9 lõike 2 punktis b osutatud agroökosüsteemide näitajaid ning artikli 10 lõike 2 punktides a, b ja f osutatud metsaökosüsteemide näitajaid seiratakse viisil, mis on kooskõlas määruste (EL) 2018/841 ja (EL) 2018/1999 kohaselt nõutava seirega.
7. Liikmesriigid avalikustavad käesoleva artikli alusel tehtud seire tulemusel saadud andmed kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2007/2/EÜ¹¹² ja lõikes 5 sätestatud seiresagedusega.
8. Liikmesriikide seiresüsteemid peavad põhinema elektroonilistel andmebaasidel ja geoinfosüsteemidel ning neis tuleb maksimeerida juurdepääsu kaugseiretehnoloogia, Maa seire (Copernicuse programmi teenused), kohapealsete andurite ja seadmete ning ka kodanikuteaduse pakutavatele andmetele ja teenustele ning nende andmete ja teenuste kasutamist, rakendades tehisintellekti ning täiustatud andmeanalüüsi ja -töötamise võimalusi.
9. Komisjon võib võtta vastu rakendusaktid, et
 - (a) määrata kindlaks IV lisas loetletud agroökosüsteemide elurikkuse näitajate seire meetodid;
 - (b) määrata kindlaks VI lisas loetletud metsaökosüsteemide elurikkuse näitajate seire meetodid;
 - (c) töötada välja artikli 11 lõikes 3 osutatud rahuldavate väärtuste kehtestamise raamistik.

Need rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 21 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

Artikkel 18 **Aruandlus**

1. Liikmesriigid teatavad komisjonile igal aastal alates [väljaannete talitus: lisada kuupäev = käesoleva määruse jõustumise kuupäev] elektrooniliselt ala, mille suhtes võetakse artiklites 4–10 osutatud taastamismeetmeid, ja artiklis 7 osutatud tõkked, mis on eemaldatud.

¹¹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. märtsi 2007. aasta direktiiv 2007/2/EÜ, millega rajatakse Euroopa Ühenduse ruumiandmete infrastruktuur (INSPIRE) (ELT L 108, 25.4.2007, lk 1).

2. Liikmesriigid esitavad komisjonile, keda abistab Euroopa Keskkonnaamet, vähemalt iga kolme aasta tagant elektrooniliselt järgmised andmed ja teabe:
- (a) edusammud riikliku taastamiskava rakendamisel, taastamismeetmete kehtestamisel ning artiklites 4–10 sätestatud eesmärkide ja kohustuste täitmisel;
 - (b) artikli 17 kohaselt tehtud seire tulemused. Artikli 17 lõike 1 punktide g ja h kohaselt tehtud seire tulemused tuleks esitada ka georefereeritud kaartide kujul;
 - (c) selliste alade asukoht ja ulatus, mille suhtes võetakse artiklis 4, artiklis 5 ja artikli 9 lõikes 4 osutatud taastamismeetmeid, sealhulgas nende alade georefereeritud kaart;
 - (d) artikli 7 lõikes 1 osutatud tõkete ajakohastatud loend;
 - (e) teave edusammude kohta, mis on tehtud rahastamisvajaduste rahuldamisel kooskõlas artikli 12 lõike 2 punktiga 1, sealhulgas ülevaade tegelikest investeeringutest võrreldes algselt eeldatud investeeringutega.

Esimene aruanne esitatakse 2031. aasta juunis ja see hõlmab ajavahemikku kuni 2030. aastani.

3. Komisjon võtab vastu rakendusaktid, et kehtestada käesoleva artikli lõigetes 1 ja 2 osutatud teabe esitamise vorm, struktuur ja üksikasjalik kord. Need rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 21 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega. Komisjoni abistab elektroonilise aruandluse vormi, struktuuri ja üksikasjaliku korra väljatöötamisel Euroopa Keskkonnaamet.
4. Euroopa Keskkonnaamet esitab komisjonile iga-aastase tehnilise ülevaate käesolevas määruses sätestatud eesmärkide ja kohustuste täitmisel tehtud edusammude kohta, võttes aluseks andmed, mille liikmesriigid on kättesaadavaks teinud kooskõlas käesoleva artikli lõikega 1 ja artikli 17 lõikega 7.
5. Euroopa Keskkonnaamet esitab komisjonile kogu liitu hõlmava tehnilise ülevaate käesolevas määruses sätestatud eesmärkide ja kohustuste täitmisel tehtud edusammude kohta, võttes aluseks andmed, mille liikmesriigid on kättesaadavaks teinud kooskõlas käesoleva artikli lõigetega 1, 2 ja 3. Ta võib lisaks kasutada ka teavet, mis on esitatud direktiivi 92/43/EMÜ artikli 17, direktiivi 2000/60/EÜ artikli 15, direktiivi 2009/147/EÜ artikli 12 ja direktiivi 2008/56/EÜ artikli 18 alusel. Aruanne esitatakse 2032. aasta juuniks ja edasised aruanded seejärel iga kolme aasta tagant.
6. Komisjon esitab Euroopa Parlamendile ja nõukogule alates 2029. aastat iga kolme aasta tagant aruande käesoleva määruse rakendamise kohta.
7. Liikmesriigid tagavad, et lõigetes 1 ja 2 osutatud teave on piisav ja ajakohane ning et see on üldsusele kättesaadav kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiividega 2003/4/EÜ, 2007/2/EÜ ja (EL) 2019/1024.

V PEATÜKK

DELEGEERITUD VOLITUSED JA KOMITEEMENETLUS

Artikkel 19

Lisade muutmine

1. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 20 vastu delegeeritud õigusakte I lisa muutmiseks, et kohandada elupaigatüüpide rühmi.
2. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 20 vastu delegeeritud õigusakte II lisa muutmiseks, et kohandada elupaigatüüpide loetelu ja elupaigatüüpide rühmi.
3. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 20 vastu delegeeritud õigusakte III lisa muutmiseks, et kohandada artiklis 5 osutatud mereliikide loetelu vastavalt uusimatele teaduslikele tõenditele.
4. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 20 vastu delegeeritud õigusakte IV lisa muutmiseks, et kohandada agroökosüsteemide näitajate kirjeldust, ühikut ja meetodikat vastavalt uusimatele teaduslikele tõenditele.
5. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 20 vastu delegeeritud õigusakte V lisa muutmiseks, et kohandada liikide loetelu, mida liikmesriikides kasutatakse levinud põllulindude indeksi jaoks.
6. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 20 vastu delegeeritud õigusakte VI lisa muutmiseks, et kohandada metsaökosüsteemide näitajate kirjeldust, ühikut ja meetodikat vastavalt uusimatele teaduslikele tõenditele.
7. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 20 vastu delegeeritud õigusakte VII lisa muutmiseks, et kohandada taastamismeetmete näidete loetelu.

Artikkel 20

Delegeeritud volituste rakendamine

1. Komisjonile antakse õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte käesolevas artiklis sätestatud tingimustel.
2. Artiklis 19 osutatud õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte antakse komisjonile viieks aastaks alates [väljaannete talitus: lisada käesoleva määruse jõustumise kuupäev]. Komisjon esitab delegeeritud volituste kohta aruande hiljemalt üheksa kuud enne viieaastase tähtaja möödumist. Volituste delegeerimist uuendatakse automaatselt samaks ajavahemikuks, välja arvatud juhul, kui Euroopa Parlament või nõukogu esitab selle suhtes vastuväite, tehes seda hiljemalt kolm kuud enne iga ajavahemiku lõppemist.
3. Euroopa Parlament või nõukogu võib artiklis 19 osutatud volituste delegeerimise igal ajal tagasi võtta. Tagasivõtmisotsusega lõpetatakse otsuses nimetatud volituste delegeerimine. Otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas* või otsuses nimetatud hilisemal kuupäeval. See ei mõjuta juba jõustunud delegeeritud õigusaktide kehtivust.

4. Enne delegeeritud õigusakti vastuvõtmist konsulteerib komisjon kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes¹¹³ sätestatud põhimõtetega iga liikmesriigi määratud ekspertidega.
5. Niipea kui komisjon on delegeeritud õigusakti vastu võtnud, teeb ta selle samal ajal teatavaks Euroopa Parlamendile ja nõukogule.
6. Artikli 19 alusel vastu võetud delegeeritud õigusakt jõustub üksnes juhul, kui Euroopa Parlament ega nõukogu ei ole kahe kuu jooksul pärast õigusakti teatavastegemist Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitanud selle suhtes vastuväiteid või kui Euroopa Parlament ja nõukogu on enne selle tähtaja möödumist komisjonile teatanud, et nad ei esita vastuväiteid. Euroopa Parlamendi või nõukogu algatusel pikendatakse seda tähtaega kahe kuu võrra.

Artikkel 21

Komiteemenetlus

1. Komisjoni abistab komitee. See komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.
2. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.

VI PEATÜKK

LÕPPSÄTTED

Artikkel 22

Läbivaatamine

1. Komisjon hindab käesoleva määruse kohaldamist 31. detsembriks 2035.
2. Komisjon esitab Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele hindamise peamisi järeldusi sisaldava aruande. Kui komisjon peab seda asjakohaseks, lisatakse aruandele seadusandlik ettepanek käesoleva määruse asjakohaste sätete muutmiseks, võttes arvesse vajadust kehtestada täiendavad taastamisesmärgid, tuginedes artiklitega 4 ja 5 hõlmamata ökosüsteemide seisundi hindamise ühiste meetoditele ning uusimatele teaduslikele tõenditele.

Artikkel 23

Jõustumine

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

¹¹³ Euroopa Parlamendi, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni vahel sõlmitud institutsioonidevaheline parema õigusloome kokkulepe (ELT L 123, 12.5.2016, lk 1).

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel,

*Euroopa Parlamendi nimel
president*

*Nõukogu nimel
eesistuja*

FINANTSSELGITUS

1. ETTEPANEKU/ALGATUSE RAAMISTIK

1.1. Ettepaneku/algatuse nimetus

Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus looduse taastamise kohta.

1.2. Asjaomased poliitikavaldkonnad

Poliitikavaldkond: 09 Keskkond ja kliimameetmed

Tegevused:

09 02 Keskkonna ja kliimameetmete programm (LIFE)

09 10 Euroopa Keskkonnaamet (EEA)

1.3. Ettepanek/algatus käsitleb

uut meedet

uut meedet, mis tuleneb katseprojektist / ettevalmistavast meetmest¹¹⁴

olemasoleva meetme pikendamist

ühe või mitme meetme ümbersuunamist teise või uude meetmesse või ühendamist teise või uue meetmega

1.4. Eesmärgid

1.4.1. Üldeesmärgid

Kavandatava määruse eesmärk on aidata ökosüsteemide, elupaikade ja liikide taastamise kaudu kaasa elurikka ja vastupanuvõimelise looduse pidevale, pikaajalisele ja kestlikule taastumisele liidu maismaa- ja merealadel ning panustada liidu kliimamuutuste leevendamise ja kliimamuutustega kohanemise eesmärkide saavutamisse ning ELi rahvusvaheliste kohustuste täitmisse.

Üldeesmärgist tulenevalt on käesoleva kavandatava määruse konkreetne eesmärk järgmine:

- taastada kahjustatud ökosüsteemide hea seisund kogu ELis 2050. aastaks ja suunata need 2030. aastaks taastumisele. Kui ökosüsteemid on taastatud, tuleks neid hoida heas seisundis.

Konkreetses eesmärgist tulenevad tegevuseesmärgid on järgmised:

- kehtestada õiguslikult siduvad eesmärgid ökosüsteemide hea seisundi taastamiseks ja säilitamiseks;

- kehtestada toimiv raamistik, et tagada määruse rakendamine, eelkõige liikmesriikide kohustuse kaudu hinnata ökosüsteeme, koostada riiklik taastamiskava ning aruandluse ja läbivaatamise kava.

1.4.2. Oodatavad tulemused ja mõju

Märkige, milline peaks olema ettepaneku/algatuse oodatav mõju toetusesaajatele/sihtrühmale.

¹¹⁴ Vastavalt finantsmääruse artikli 58 lõike 2 punktile a või b.

Looduse taastamisest saab kasu kogu ühiskond tänu tõhusamale kliimamuutuste leevendamisele ja nendega kohanemisele ning katastroofiriski juhtimisele. Looduse taastamine pakub lisaks töö- ja sissetulekuvõimalusi ning mõjub positiivselt kodanike tervisele, tagab parema loodus- ja kultuuripärandi ning identiteedi, samuti parema toidu ja vee kvaliteedi ning toidu ja veega kindlustatuse. See toob kasu ka mitmele majandussektorile, eelkõige neile, mis sõltuvad suurel määral ökosüsteemiteenustest, nagu põllumajanduslik toidutööstus, kalandus, metsamajandus, vee-ettevõtjad, turism ja finantssektor.

Ökosüsteemide taastamine on osutunud kulutõhusaks (kasu ületab kaugelt kulud), kuid selleks on vaja investeeringuid, millega maa ja loodusvarade haldajate jaoks kaasnevad rahalised ja alternatiivkulud, mida võib kompenseerida valitsuste ja ökosüsteemiteenuste ostjate pakutavate stiimulite kaudu. Määruse rakendamiseks liikmesriikide valitud taastamis-, säilitamis- ja kompensatsioonimeetmete meetodi ja ulatusega määratakse täpsemalt kindlaks, milliseid sidusrühmi, kuidas ja millal määrus mõjutab. Sissetuleku kaotusega seotud võimalikud lühiajalised kulud, mida kestlikumatele tavadele ülemineku ajal võivad kanda teatud elanikkonnarühmad, näiteks põllumajandustootjad, metsaomanikud või kalurid, võiks katta osaliselt või täielikult ELi ja muude allikate vahenditest.

Kavandatav määrus mõjutab ka ametiasutusi riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil, sest nemad osaleksid ökosüsteemide ja nende teenuste kaardistamises ja hindamises ning taastamisprogrammide kavandamises, rahastamises, rakendamises ja järelevalves. Halduskoormust püütakse vähendada, kasutades 1. etapis seatud eesmärkide puhul olemasolevate õigusaktide kohaseid seire- ja aruandlusmehhanisme (eelkõige linnudirektiiv ja elupaikade direktiiv, veepoliitika raamdirektiiv, merestrateegia raamdirektiiv ning LULUCFi määrus), samuti andmeid, mida on juba kogunud Euroopa Keskkonnaamet ja Teadusuuringute Ühiskeskus, näiteks Copernicuse programmi kaudu. 2. etapis püstitatakse lisaeesmärgid ja lähtestsenaariumid ökosüsteemide jaoks, mille kohta ei ole andmed ja seiremehhanismid veel täielikud. Seetõttu täiendatakse olemasolevaid mehhanisme kõigi ökosüsteemide seisundi hindamise meetodi väljatöötamisega.

1.4.3. Tulemusnäitajad

Märkige, milliste näitajate abil jälgitakse edusamme ja saavutusi.

Ettepaneku rakendamine peaks tagama, et ökosüsteemid ELis on 2030. aastaks suunatud taastumisele ja 2050. aastaks on nende hea seisund taastatud.

Rakendamise jälgimiseks on ette nähtud kaks peamist näitajat:

- taastamise ja taasloomise meetmed või tegevused, mille liikmesriigid on kehtestanud ökosüsteemi taastumise tagamiseks;
- ökosüsteemide seisund ja kaitsestaatus riiklikul ja/või (biogeograafilisel) piirkondlikul tasandil ning kas on märgata positiivseid suundumusi võrreldes kõnealuse ökosüsteemi asjakohase lähtestsenaariumiga.

Ökosüsteemi hea seisundi määratlus ning asjakohased taastamis- ja taasloomismeedmed on ökosüsteemide lõikes erinevad. Elupaikade direktiivi I lisas loetletud elupaikade kohta on olemas määratlused, lähtestsenaarium, eesmärgid ja seiremehhanismid. Muude ökosüsteemide jaoks, mille andmed ja seiremehhanismid ei ole veel täielikult välja töötatud, on ettepanekus kindlaks määratud protsess kogu

ELi hõlmava meetodika väljatöötamiseks, mille alusel saab hinnata nende ökosüsteemide olukorda, võimaldades hiljem püstitada konkreetseid lisaeesmärke ja lähtestsenaariume. Paljude selliste ökosüsteemide, näiteks linna-, põllumajandus- ja metsamaa puhul on teave ökosüsteemi seisundiga seotud mitme näitaja kohta juba olemas üleeuroopaliste seirekavade kaudu (näiteks algatuse Euroopa metsad raames) või koguvad sellist teavet Euroopa Keskkonnaamet või komisjon, näiteks Copernicuse programmi kaudu. Näitajad peaksid olema asjakohased, vastuvõetavad, realistlikud, lihtsad ja usaldusväärsed.

1.5. Ettepaneku/algatuse põhjendused

1.5.1. Lühivi- või pikaajalises perspektiivis täidetavad vajadused, sealhulgas algatuse rakendamise üksikasjalik ajakava

Euroopa rohelises kokkuleppes tuuakse esile looduse parema kaitse ja taastamise olulisus. ELi elurikkuse strateegias aastani 2030 on esitatud üldeesmärk muuta elurikkuse vähenemise suundumust, nii et 2030. aastaks oleks Euroopa elurikkus suunatud taastumisele ning et 2050. aastaks oleksid kõik ELi ökosüsteemid taastatud, vastupidavad ja piisavalt kaitstud. Nii Euroopa Parlament kui ka Euroopa Ülemkogu on nõudnud jõupingutuste suurendamist ökosüsteemide taastamiseks.

Kavandatav määrus on vahetult kohaldatav selle jõustumise päevast alates.

Siiski tuleb võimalikult kiiresti täita hulk haldusülesandeid, millest mõned algavad juba 2022. aastal (st jõustumise ettevalmistamise ajal, enne kui Euroopa Parlament ja nõukogu selle heaks kiidavad) ja mõned pärast jõustumist. Osa ülesandeid on ühekordsed (IT-taristu loomine), ent teisi tuleb täita seni, kuni määrust kohaldatakse. Eelkõige:

Enne määruse jõustumist alustatavad tegevused:

a) 2022–2023: komisjon (keskkonna peadirektoraat ja Teadusuuringute Ühiskeskus) töötab koostöös Euroopa Keskkonnaameti ja liikmesriikidega välja meetodika nende ökosüsteemide seisundi hindamiseks, mille jaoks ei ole veel olemas seiremehhanisme ja lähtestsenaariumeid, nii et määruse muutmise saaks püstitada täiendavad taastamisesmärgid. Teadusuuringute Ühiskeskus toetab keskkonna peadirektoraati halduskokkuleppe kaudu, et töötada välja asjakohane meetodika / asjakohased meetodid ja lähtestsenaariumid.

b) 2022–2024: komisjon töötab välja taastamismeetmeid ja taastamise majandamistavasid käsitlevad suunised, et julgustada liikmesriike alustama varakult taastamistegevust ja võimaldada neil seda teha, sealhulgas nende ökosüsteemide puhul, mille kohta ei ole veel eesmärke püstitatud.

Pärast määruse jõustumist:

c) 2024: komisjon võtab komiteemenetluse teel vastu riiklike taastamiskavade ühtse vormi (sealhulgas näiteks jõetõkete inventuuri elektroonilised aruandevormid) ja aruandevormi.

d) 2024 ja 2025: komisjon võtab vastu suunised II lisa elupaigatüüpide tõlgendamise ja uue meetodika / uute meetodite kohta ökosüsteemide (näiteks elupaikade direktiiviga hõlmamata äärepoolseimate piirkondade ökosüsteemide) seisundi hindamiseks, samuti rakendusaktid tolmeldajate seire meetodi kohta (meetodiga nähakse ette standardne lähenemisviis tolmeldajaliikide arvukuse ja mitmekesisuse

iga-aastaste andmete kogumiseks ning tolmeldajapopulatsiooni suundumuste hindamiseks) ning põllumajandus- ja metsaökosüsteemide näitajate seiremeetodite kohta.

Liikmesriigid alustavad võimalikult kiiresti pärast määruse jõustumist ökosüsteemide hindamist, määrates kindlaks alad, kus ökosüsteem on heas seisundis ja kus kahjustatud, samuti alad, mis on kaotatud viimase 70 aasta jooksul, ja alad, mis on ökosüsteemi taasloomiseks kõige sobivamad.

e) 2026–2027: komisjon saab liikmesriikidelt riiklikud taastamiskavad, mis esitatakse kahe aasta jooksul alates määruse jõustumisest. Riiklikud taastamiskavad hõlmavad näiteks ökosüsteemide hindamise tulemusi, kvantifitseeritud ja ruumiliselt piiritletud pindalapõhiseid taastamisvajadusi ning kaardistamisel ja inventuuril põhinevaid meetmeid, piiriüleseid aspekte, taastamismeetmete rakendamise ajakava, rakendamiskulusid, kavandatavat taastamisjärgset seiret ning läbivaatamismehhanismi.

f) 2026–2027 (esimene voor, liikmesriigid võivad hiljem ajakohastada): keskkonna peadirektoraat, keda abistavad väliseksperdid (lepingud) ja Euroopa Keskkonnaamet, hindab liikmesriikide esitatud riiklikke taastamiskavasid.

g) 2026–2027: hanked (teenuste leping) mõju hindamiseks (või mitmeks mõjuhindanguks) või/ja halduskokkuleppeks Teadusuuringute Ühiskeskusega, et kehtestada uued eesmärgid ja vastavad lähtestsenaariumid.

Liikmesriigid esitavad vähemalt iga kolme aasta järel (alates sellest, kui on möödunud viis aastat määruse jõustumise kuupäevast) aruande kehtestatud taastamismeetmete ja nende seire tulemuste kohta.

h) Alates 2030. aastast iga kolme aasta järel: Euroopa Keskkonnaamet koostab kogu liitu hõlmava aruande liikmesriikide edusammude kohta eesmärkide saavutamisel, tuginedes taastamismeetmetele ja ökosüsteemide seisundi suundumustele, millest liikmesriigid on aruandekohustuse raames teatanud, ning elupaikade ja liikide kaitsestaatuse suundumuse tulemustele, mis põhinevad elupaikade direktiivi artikli 17 ja linnudirektiivi artikli 12 kohaselt liikmesriikide esitatud seireandmetel ning direktiivi 2000/60/EÜ artikli 15, direktiivi 2009/147/EÜ artikli 12 ja direktiivi 2008/56/EÜ artikli 18 kohaselt esitatud tabel. Tuginedes kogu liitu hõlmavale Euroopa Keskkonnaameti eduaruandele, esitab komisjon nõukogule ja Euroopa Parlamendile iga kolme aasta järel aruande käesoleva määruse rakendamise kohta.

i) 2027 või hiljem: mõjuhindangu(te) põhjal teeb komisjon ettepaneku määrus läbi vaadata / teha määruse muudatus, et lisada uus eesmärk (uued eesmärgid).

Kui uued taastamiseesmärgid on vastu võetud, peavad liikmesriigid oma riiklikud taastamiskavad läbi vaatama ja neid vastavalt kohandama.

j) 2033–2034: keskkonna peadirektoraat hindab Euroopa Keskkonnaameti toetusel muudetud riiklikke taastamiskavu.

k) 2030–2050 (pidevalt): keskkonna peadirektoraat jälgib Teadusuuringute Ühiskeskuse ja Euroopa Keskkonnaameti toetusel määruse rakendamist ELi liikmesriikides, tagamaks, et sellega saavutatakse kavandatud eesmärgid ja et kõik ELi liikmesriigid rakendavad ELi õigusakte.

l) komisjon vaatab 31. detsembriks 2035 läbi määruse rakendamise ning esitab läbivaatamise kohta aruande Euroopa Parlamendile ja nõukogule.

Euroopa Keskkonnaamet pakub toetust järgmiste ülesannete kaudu.

Enne määruse jõustumist (2022–2023)

Tuginedes arutelude edenemisele kaasseadusandjate vahel, alustab Euroopa Keskkonnaamet järgmiste tegevustega:

- riiklike taastamiskavade vormide ja teabesüsteemi (sealhulgas jõetõkete kõrvaldamise kavade) väljatöötamine;
- vormi ja infosüsteemi väljatöötamine regulaarse aruandluse jaoks rakendatud meetmete, taastatud ja taasloodud alade ning ökosüsteemide ja liikide populatsioonide seisundi kohta;
- II lisa elupaigatüüpide tõlgendamise juhendi väljatöötamine;
- selliste ökosüsteemide/elupaikade/liikide seire, näitajate ja hea seisundi hindamise meetodika väljatöötamise toetamine, mille puhul seda veel ei ole (näiteks teatavad äärepoolseimate piirkondade ökosüsteemid), nii et selle meetodika alusel saaks püstitada 2. etapi eesmärgid. Seda ülesannet täidetakse koostöös Teadusuuringute Ühiskeskuse ja keskkonna peadirektoraadiga.

Pärast määruse jõustumist (eeldatavasti 2024. aastal)

- 2024-2026: taasloodavate aladega seotud eesmärkide kindlaksmääramise toetamine – toetada liikmesriike soodsa kaitsestaatuse saavutamiseks taasloodava ala hindamises (ettevalmistus võib alata juba enne jõustumist);
- 2024-2050: andmete hankimine/käitlemine/kvaliteedikontroll ja elektrooniliste aruandlussüsteemide/nõuete haldamine. See hõlmab andmete (näiteks interaktiivsete kaartide, töölaudade, aruannete) avaldamist ja neile juurdepääsu tagamist.
- 2024. aastast alates: teatavate eesmärkide, nagu linnade rohealade ja puude võrastiku liitust käsitlevate linnaeesmärkide jälgimine, näiteks Copernicuse programmi kaudu;
- 2024–2050 (pidevalt): andmete avaldamine, visualiseerimine ja neile juurdepääsu tagamine (aruanded, tulemustabelid, kaardid), kasutades võimaluse korral olemasolevaid infosüsteeme (Euroopa bioloogilise mitmekesisuse teabesüsteem, Euroopa elurikkuse teadmuskeskus, Euroopa veeteabesüsteem, Euroopa metsateabesüsteem jne);
- umbes 2026–2027 (esimene voor): liikmesriikide esitatud riiklike taastamiskavade hindamise toetamine (koos komisjoni ja välistöövõtjaga);
- 2030. aastast alates iga kolme aasta järel: selliste eduaruannete hindamine, mille liikmesriigid on esitanud eesmärkide saavutamisel liikmesriikide ja liidu tasandil tehtud edusammude kohta, tuginedes taastamismeetmetele ja ökosüsteemide seisundi suundumustele, millest liikmesriigid on aruandekohustuse raames teatanud (kasutades käesoleva tabeli teise punkti kohaselt välja töötatud aruandevormi), ning elupaikade ja liikide kaitsestaatuse suundumuse tulemustele, mis põhinevad elupaikade direktiivi artikli 17 ja linnudirektiivi artikli 12 kohaselt liikmesriikide esitatud seireandmetel ning direktiivi 2000/60/EÜ artikli 15, direktiivi 2009/147/EÜ artikli 12 ja direktiivi 2008/56/EÜ artikli 18 kohaselt esitatud tabelil;

- 2024-2050: kasutajatugi liikmesriikide jaoks – liikmesriikide süstemaatiline toetamine tehnilisemates küsimustes, mis on seotud seire, aruandluse, eesmärkide seadmise ja riikliku taastamiskava ettevalmistamisega.

Mitmes eelnimetatud rakendusetapis toetatakse ja täiendatakse Euroopa Keskkonnaameti, Teadusuuringute Ühiskeskuse ja keskkonna peadirektoraadi tööd teadusuuringute tulemuste (näiteks IPBESi ning ELi teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammi kaudu) ning teaduslike vahendite (näiteks modelleerimine, stsenaariumid, eksperdirühma aruanded) kasutamisega.

1.5.2. *ELi meetme lisaväärtus (see võib tuleneda eri teguritest, nagu koordineerimisest saadav kasu, õiguskindlus, suurem tulemuslikkus või vastastikune täiendavus). Käesoleva punkti kohaldamisel tähendab „ELi meetme lisaväärtus“ väärtust, mis tuleneb liidu sekkumisest ja lisandub väärtusele, mille liikmesriigid oleksid muidu üksi loonud.*

ELi tasandi meetme põhjused (*ex ante*):

- Elurikkuse vähenemine ja ökosüsteemide seisundi halvenemine, sealhulgas surve ökosüsteemidele, on ulatuslik ja piiriülene probleem, mida ei saa tõhusalt lahendada üksnes liikmesriigi tasandil.

Oodatav tekkiv liidu lisaväärtus (*ex post*):

- Vaja on ELi tasandi koordineeritud meetmeid õiges mastaabis, et saavutada märkimisväärne taastamise tase ning et sünergiast ja tõhususe suurenemisest oleks kasu. Näiteks ühe ökosüsteemi taastamine (ja seeläbi selle elurikkuse toetamine) avaldab positiivset mõju teistele naaber- või ühendatud ökosüsteemidele ja nende elurikkusele. Paljud liigid eksisteerivad edukamalt ühendatud ökosüsteemide võrgustikus.

- ELi tasandi meetmed loovad võrdsed võimalused, lahendades nn parasiitluse probleemi, st mõned liikmesriigid, kes ei tee algatusi ökosüsteemide taastamiseks oma territooriumil, võivad saada ebaõiglasi lühiajalisi eeliseid võrreldes nende liikmesriikidega, kes algatavad taastamise. See võib tavaliselt juhtuda piiriülestes piirkondades.

- Ulatuslike ja koordineeritud meetmete võtmine elurikkuse ja ökosüsteemide taastamiseks ELi tasandil annab ELile vajaliku usaldusväarsuse, et olla oma tegutsemisega eeskujuks rahvusvahelisel tasandil.

1.5.3. *Samalaadsetest kogemustest saadud õppetunnid*

Ökosüsteemi taastamiseks tehtud jõupingutused on seni olnud ebapiisavad. Tuvastati kolm poliitikavaldkonna puudust.

1. Vabatahtlikud eesmärgid ei ole olnud tõhusad. ELi 2020. aastani ulatuva elurikkuse strateegia vabatahtlikku eesmärki taastada vähemalt 15 % kahjustatud ökosüsteemidest ei täidetud. Selle strateegia hindamisuuringus leiti, et üheks ökosüsteemide taastamise ebaõnnestumise põhjuseks oli eesmärkide vabatahtlik, mitte õiguslikult siduv olemus. Sellest tulenenud pühendumuse ja poliitilise prioriteedi puudumine taastamistegevuses oli peamine takistus, mis tõi kaasa ebapiisava rahastamise ja vahendite eraldamise taastamise jaoks. Teisalt tagas

2020. aastani ulatuva elurikkuse strateegia teine eesmärk, mis puudutas invasiivseid võõrliike ja mis muudeti uue määruse vastuvõtmisega õiguslikult siduvaks, kõnealuse eesmärgi ulatusliku rakendamise ja kasu, mida ei oleks selle eesmärgi vabatahtliku olemuse korral saavutatud.

2. Puudused kehtivates õigusaktides. 2020. aastani ulatuva elurikkuse strateegia ja mõne peamise õigusakti hindamine on toonud esile rakendamisega seotud probleemid, mis kajastavad kõnealuste küsimuste keerukust. Peale selle on endiselt mitmeid puudusi, sest õigusaktide aspektid ei ole taastamisesmärgide saavutamiseks piisavalt konkreetset (merestrategie raamdirektiiv), tähtajalised (elupaikade direktiiv) ega mõõdetavad (merestrategie raamdirektiiv).

3. Tervikliku lähenemisviisi puudumine. Ökosüsteeme käsitletakse eraldi eri õigusaktides ning see on põhjustanud teatavaid probleeme koordineeritud rakendamisel. Linnudirektiiv ja elupaikade direktiiv, veepoliitika raamdirektiiv ja merestrategie raamdirektiiv on üldiselt sidusad, kuid linnudirektiivi ja elupaikade direktiivi toimivuse kontroll on siiski toonud esile mõned rakendamisega seotud probleemid valdkondades, kus need direktiivid on omavahel seotud, näiteks veekogud, mille seisund sõltub ümbritsevatest kaldaäärsetest elupaikadest, ning nendega tuleks tegeleda lõimitult, et saavutada konkreetset taastamisesmärgid, näiteks lammide puhul.

1.5.4. *Kooskõla mitmeaastase finantsraamistikuga ja võimalik koostoime muude asjakohaste meetmetega*

Algatus on osa Euroopa rohelisest kokkuleppes, mis on ELi kestliku majanduskasvu strateegia. See hõlmab eesmärki tagada, et 2030. aastaks on ELi elurikkus suunatud taastumisele ja et 2050. aastaks taastatakse kõik ELi ökosüsteemid. Algatusega seatakse siduvad eesmärgid kahjustatud ökosüsteemide, elupaikade ja liikide hea seisundi taastamiseks. See tuleneb ka ELi aastani 2030 ulatuvas elurikkuse strateegias seatud eesmärkidest ja aitab neid saavutada.

Algatus kuulub mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 rubriigi 3 (Loodusvarad ja keskkond) jaotise 9 (Keskkond ja kliimameetmed) alla. Õigusaktide abil saab kaasata rahalisi vahendeid, selleks et täita eesmärk eraldada mitmeaastase finantsraamistiku kohastest iga-aastastest kulutustest elurikkuse toetamiseks 2024. aastal 7,5 % ning 2026. ja 2027. aastal 10 %, võttes samal ajal arvesse kliima- ja elurikkuse-eesmärkide praegust kattuvust.

Ettepanek täiendab muid 2030. aasta elurikkuse strateegias kirjeldatud meetmeid, eelkõige järgmisi: 1) teha äriühingu kestliku üldjuhtimise tugevdamiseks koostööd tööstuse ja ettevõtetega; 2) töötada välja ELi kestliku rahanduse taksonoomia ja uuendatud kestliku rahanduse strateegia, mis tagaksid elurikkust arvestavad investeeringud; 3) tugevdada rahvusvahelist koostööd sarnaste meetmete vastuvõtmise edendamiseks (see kuulub mitmeaastase finantsraamistiku 14. peatüki (Välistegevus) alla).

Elurikkuse strateegiaga seati eesmärgiks eraldada vähemalt 20 miljardit eurot aastas loodusele tehtavateks kulutusteks, sealhulgas Natura 2000 ja rohelise taristu investeerimisprioriteetideks, ning luua programmi „InvestEU“ raames spetsiaalne looduskapitali ja ringmajanduse algatus, et kaasata järgmise kümne aasta jooksul vähemalt 10 miljardit eurot. Peale selle toetatakse 2021. aasta juulis uuendatud kestliku rahanduse strateegiaga majandustegevust, mis aitab vähendada

kasvuhoonegaaside heidet, ning luuakse raamistik, millega tagatakse, et finantssüsteem aitab leevendada olemasolevaid ja tulevasi riske elurikkusele ning kajastada paremini seda, kuidas elurikkuse vähenemine mõjutab ettevõtete kasumlikkust ja pikaajalisi väljavaateid.

Ajavahemikus 2021–2027 kaetakse toetuskulud (rakendamiseks liikmesriikides) Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist, Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist, Euroopa Regionaalarengu Fondist, Ühtekuuluvusfondist, keskkonna ja kliimameetmete programmist (LIFE), teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammist (programm „Euroopa horisont“), Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondist, säästva kalapüügi partnerluslepingutest ja piirkondlikest kalandusorganisatsioonidest, Euroopa kosmoseprogrammist, Euroopa ühendamise rahastust, Euroopa Sotsiaalfond+-ist, programmist „InvestEU“, liidu elanikkonnakaitse mehhanismist ning ELi liikmesriikide riiklikust rahastamisest ja erasektori vahenditest.

1.5.5. *Erinevate kasutada olevate rahastamisvõimaluste, sealhulgas vahendite ümberpaigutamise võimaluste hinnang*

Uue määruse ettepaneku rakendamisega kaasnevad komisjoni jaoks uued ülesanded ja tegevused. Selleks on vaja inimressursse, Euroopa Keskkonnaameti toetust, hankeressursse välistöövõtjate leidmiseks ja ühte või mitut halduskokkulepet Teadusuuringute Ühiskeskusega.

Keskkonna peadirektoraadis on määruse rakendamiseks vaja viit täistööajale taandatud lisatöötajat (4 AD + 1 AST).

Punktis 1.5.1 loetletud rakendusülesanded suurendavad märgatavalt keskkonna peadirektoraadi töökoormust näiteks järgmistes valdkondades:

- riiklike taastamiskavade ja liikmesriikide täiendava aruandluse hindamine (perioodiline aruandlus seire ja taastamismeetmete rakendamise kohta);
- mitmesuguste komiteemenetluse õigusaktide ja nende tulevaste muudatuste väljatöötamine;
- kõnealuse õigusakti alusel loodud uue erikomisjoni juhtimine (vähemalt kaks koosolekut aastas) ning eksperdirühmade koosolekud;
- mitmesuguste juhenddokumentide ja teabematerjalide väljatöötamine, mida on vaja liikmesriikide toetamiseks uue määruse rakendamisel.

Liikmesriikide kavandamise ja aruandlusega seotud lisaülesanded ning nendest tulenevad andmevood eeldavad keskkonna peadirektoraadilt ettevalmistustöid, hindamist ja järeelmeetmeid. Määruses ette nähtud rakendusaktid ja õigusakti tulevased muudatused uute taastamisesmärkide kehtestamiseks toovad samuti kaasa märkimisväärse töökoormuse nii ettevalmistuste kui ka seadusandlike menetluste kujul. Nende (tehnilise) töö osade puhul, mis tellitakse allhanke korras töövõtjatelt või Euroopa Keskkonnaametilt / Teadusuuringute Ühiskeskuselt, vajab keskkonna peadirektoraat vahendeid selle töö koordineerimiseks, juhtimiseks ja järelevalveks.

Uuel määruisel on eriline poliitiline kaal ja ulatuslik kohaldamisala ning see puudutab komisjoni mitme teise talituse pädevusvaldkonda, mistõttu on vaja teha palju ettevalmistus- ja analüütilist tööd, et hallata nii poliitilisel kui ka töötasandil rohkem suhtlust komisjoni teiste osakondade, Euroopa Keskkonnaameti, nõukogu ja Euroopa Parlamendi, sidusrühmade ja liikmesriikide valitsusasutustega.

Kõigi eelnimetatud ülesannete täitmine nõuab õigusaktide pikaajalise rakendamise kestel järjepidevat suurt poliitilist otsustusvõimet, poliitilisi teadmisi, analüütilisi oskusi, sõltumatust ja vastupidavust, milleks on lühiajaliste lepinguliste töötajate asemel vaja pigem alalisi AD ametnikke.

Allhankeid kasutatakse nii palju kui võimalik, kuid selleks on vaja ka järelevalvet. Peale selle on olemas põhiülesanded, mis eeldavad suurt poliitilist tundlikkust ja mida peab täitma komisjon.

Teadusuuringute Ühiskeskus

Ette on nähtud üks või mitu halduskokkulepet Teadusuuringute Ühiskeskusega, et määrata kindlaks seire, näitajate valimise ja hea seisundi hindamise meetodika nende ökosüsteemide puhul, mille kohta see veel puudub, ning püstitada uued eesmärgid ja vastavad lähtestsenaariumid 2. etapis. Selle tegevuse hinnanguline eelarve on 350 000 eurot aastas. Hinnang põhineb varasematel halduskokkulepetel ja/või sarnaste omadustega lepingutel.

Teenuslepingud

Paljude rakendusülesannete jaoks on vaja välist toetust konsultantidelt, näiteks:

- riiklike taastamiskavade hindamiseks (liikmesriigid peavad kavad esitama 2026. aasta alguseks¹¹⁵);
- taastamist käsitlevate suuniste väljatöötamiseks liikmesriikide jaoks.

Nende lepingute jaoks vajalik eelarve on hinnanguliselt 600 000 eurot aastas. Esimestel aastatel keskendutakse suuniste väljatöötamisele ja hilisematel aastatel riiklikele taastamiskavadele (2026). See hinnang põhineb eelarvel, mida on vaja veepoliitika raamdirektiivi kohase võrreldava ülesande täitmiseks, st veemajanduskavade läbivaatamiseks.

Uute (2. etapi) eesmärkide ühe või mitme mõjuhinnangu (teenuse) hankelepingu puhul on hinnanguline eelarve kolme aasta jooksul 300 000 eurot aastas.

Euroopa Keskkonnaamet

Euroopa Keskkonnaamet toetab komisjoni ettevalmistusetapis (2022–2023, kuigi lisavahendid tehakse kättesaadavaks alles 2023. aastal) ja määruse rakendamise ajal. Sellega kaasneb märkimisväärne töökoormus mitme uue ülesande tõttu Euroopa Keskkonnaametis (vt punkt 1.5.1). Hinnanguliselt on Euroopa Keskkonnaametis nende ülesannete täitmiseks vaja täistööajale taandatud lisatöötajaid: seitset ajutist töötajat (TA) ja viit lepingulist töötajat (CA). Neist üks ajutine töötaja on AST tasandil ja tegeleb abistavate ülesannetega (haldus- ja finantsjuhtimine ning tugi). Peale selle vajab Euroopa Keskkonnaamet kuni 2027. aastani lisaelarvet peamiselt IT-taristu jaoks summas 1 433 000 eurot, ökosüsteemi oskusteabe jaoks (150 000 eurot aastas kuni 2027. aastani) ja tegevuseelarveks 3 406 000 eurot kuni 2027. aastani.

¹¹⁵

Sõltuvalt sellest, millal määrus jõustub, mis omakorda sõltub vastuvõtmise kuupäevast.

Hinnangu aluseks on nende ülesannete täitmiseks vajalik suutlikkus ja oskusteave ning IT-taristu. Vt üksikasjalik selgitus allpool.

Euroopa Keskkonnaametis on vaja järgmisi töötajaid:

1. Valdkond	2. Täiendavad ametikohad	3. Eelarve	4. Ülesanded	5. Ajakava
<p>Temaatiline oskusteave ökosüsteemieesmärkide kohta:</p> <p>Nende ametikohtade eesmärk oleks pakkuda põhjalikku temaatilist oskusteavet kõigi seitsme ökosüsteemitüübi kohta, mille jaoks looduse taastamise määruses on püstitatud eesmärgid (mõned eksperdid võivad tegeleda mitme ökosüsteemitüübiga ja mõne ökosüsteemitüübi jaoks on vaja rohkem kui ühte eksperti, näiteks tolmeldajate puhul). Need eksperdid pakuksid toetust eespool esitatud tabelis loetletud 11 ülesande puhul.</p>	<p>5 AD6 töötajat, kellel on mis tahes kombinatsioon järgmistest erialateadmistest:</p> <ul style="list-style-type: none"> - märgalade taastamine (sh turbaalade taassoostamine, lodud ja rannikuäärsed märgalad) - metsaökosüsteemide taastamine - agroökosüsteemid ja rohumaad, k.a nõmmed ja võserikud, põllulinnud - magevee taastamine: järved ja lammielupaigad, sealhulgas jõetõkked - mereökosüsteemide taastamine, sh rannikualad - linnaökosüsteemide taastamine - tolmeldajad 	<p>150 000 eurot aastas, et toetada oskusteabe kasutamist ökosüsteemide puhul, millel puudub tugev esindatus kuue palgatava töötaja hulgas või mis vajaksid lisatööd. Näiteks hõlmab merekeskkond suurt hulka ökosüsteeme, mis on rühmitatud üheks süsteemiks, samuti hõlmavad metsa- ja agroökosüsteemid 85 % ELi maismaast.</p>	<p>Kõige olulisem tehniline oskusteave, mida vajatakse peamiste ökosüsteemitüüpide kohta, et juhtida järgmisi looduse taastamise määruses ette nähtud ülesannetega seotud ülesandeid:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. juhtida ökosüsteemitüüpide riikliku taastamiskava vormi väljatöötamist ja rakendamist (kui vahendid saab teha kättesaadavaks enne rakendamist) 2. toetada taasloodavate piirkondadega seotud eesmärkide määramist ökosüsteemitüübi kohta 3. juhtida aruandevormi väljatöötamist 6. toetada kõige olulisemate ökosüsteemitüüpide puhul riiklike taastamiskavade hindamist 7. juhtida liikmesriikide eduaruannete hindamist 9. toetada kõige olulisemate ökosüsteemitüüpide seire, näitajate ja hea seisundi hindamise meetodi kindlaksmääramist 10. liikmesriikide jaoks loodud kasutajatoe peamiste vastustega tegelemine <p>Peale selle aitavad need ametikohad</p> <ul style="list-style-type: none"> • toetada loodusdirektiivide kohase aruandluse kaudu saadud andmete kvaliteedi parandamist, mis praegu puudub • ühendada ja kooskõlastada Teadusuuringute Ühiskeskusega oma ülesanne töötada välja taastamise edusammude mõõtmise meetodid <p>Peamine tehniline oskusteave, mida vajatakse järgmiste looduse</p>	<p>Alates 2023. aastast: ülesanded nr 1, 2, 3, 9, 10</p> <p>2026–2027: ülesanne nr 6</p> <p>Alates 2030. aastast: ülesanne nr 7</p>

	1 tegevusüksuse IV ametikoht, taastamise tehniline tugi		<p>taastamise määruses ette nähtud ülesannete toetamiseks:</p> <p>7. liikmesriikide eduaruannete hindamise toetamine, eelkõige suuremate oluliste ökosüsteemide kohta esitatud aruannete puhul</p> <p>8. linnapiirkondade eesmärkide jälgimise toetamine</p> <p>9. seire, näitajate ja hea seisundi hindamise meetodi kindlaksmääramine</p> <p>10. liikmesriikide jaoks loodud kasutajatoe tegevuse toetamine</p> <p>Sellele lisaks need temaatika järgi valitud tehnilised eksperdid</p> <ul style="list-style-type: none"> • pakuvad täiendavat tuge tehnilise oskusteabega, mida vajatakse seireks ökosüsteemitüüpide lõikes • tagavad kogutud tehniliste andmete kvaliteedi ja teevad kvaliteedikontrolli 	
	1 AST ametikoht haldus- ja finantsjuhtimise toetamiseks			
<p>Andmeanalüüsi oskusteave (andmebaasid, GIS, aruandlus, analüüs jne) aruandluse toetamiseks jne:</p> <p>Nende ametikohtade eesmärk oleks pakkuda andmeanalüüsi tuge, mida on vaja looduse taastamise määruse ja riiklike taastamiskavadega seotud edusammude kvaliteedi hindamiseks. See töövaldkond hõlmaks aruandlust (andmete hankimine/käitlemine/kvaliteet</p>	1 tegevusüksuse IV ametikoht, aruandluse andmetugi, andmebaasid ja vaaturid, andmeanalüüsid jne	<p>Aruandlusraamistik u tegevuse alustamise kulud 600 000 praeguse IT-taristu arendamiseks</p> <p>Halduskulud aastas 200 000 aasta kohta</p>	<p>Avaliku reaajas andmete jagamise kavandamisega seotud ülesannete juhtimine. See hõlmaks ka eelnimetatud kavandatud ülesandeid:</p> <p>4. andmete hankimise/käitlemise/kvaliteedikontrolli toetamine, mis hõlmab infosüsteemi tugiteenuseid ja IT-kulutusi kvaliteedi tagamisele / kvaliteedikontrollile</p> <p>5. andmete avaldamine ja üldsuse juurdepääs andmetele (näiteks interaktiivsed kaardid, töölaud, aruandlus) ning andmebaaside haldamine</p> <p>8. tehniline tugi linnapiirkondade eesmärkide jälgimiseks</p> <p>10. kasutajatoe loomine liikmesriikide jaoks ja selle haldamine</p>	<p>Enne rakendamist 2022. aastal</p> <p>Looduse taastamise määruse kohane haldamine</p>

dikontroll), infosüsteemide toetamist (näiteks vaaturid, töölaad, interaktiivsed kaardid), andmeanalüüsi, sh GISi toetamist. Euroopa Keskkonnaameti andme- ja teabeteenused (DIS) on praegu üle koormatud ning piisavad IT-toe lisaressursid on ameti jaoks nende uute ülesannete täitmiseks väga olulised.	2 tegevusüksuse ametikohta, statistikaekspertid	IV GIS	Tehniline ekspert, kes on seotud järgmisega: <ul style="list-style-type: none"> • ökosüsteemitüüpide ruumiline kaardistamine taastatava ala hindamiseks • jõgede inventuuride ja seireandmete kaardistamine (statistika ja interpoleerimine) 	
Üldine koordineerimine ja juhtimine, EIONET, liikmesriikide koordineerimine Selle ametikoha eesmärk oleks juhtida aruandlusprotsessi üldist koordineerimist, kus suurem osa tööst tehakse eelnimetatud ametikohal.	1 AD7 töötaja riikliku taastamiskava läbivaatamise juhtimiseks ja koordineerimiseks, liikmesriikide suutlikkuse suurendamiseks riikliku taastamiskava väljatöötamisel, läbivaatamisel ja rakendamisel	Koosolekud 20 000 aastas Teabevahetus	See oluline ekspert aitab koordineerida riiklike taastamiskavade läbivaatamist, tegevusi liikmesriikide suutlikkuse suurendamiseks ja riiklike taastamiskavade rakendamist. Samuti on ette nähtud, et see isik täidab järgmisi ülesandeid: 5. andmete avaldamine ja juurdepääsu tagamine andmetele (näiteks interaktiivsed kaardid, töölaad, aruandlus) 6. riiklike taastamiskavade hindamise toetamine 7. liikmesriikide eduaruannete hindamise toetamine 10. liikmesriikide jaoks loodud kasutajatoe koordineerimine	Alates rakendamisest
VAHESUMMA	1 x AD 7 5 x AD 6 1 x AST 4 x tegevusüksus IV	Teenuste hankeleping (ökosüsteemi oskusteave): 150 000 aastas IT-kulud: 600 000 alustamiseks + 200 000 rakendusaastral		

Tolmeldajate algatuse lisatoetus – tolmeldajate seirevõrgustik	1 tegevusüksuse IV ametikoht, tolmeldajad / statistilised meetodid		<ul style="list-style-type: none"> • Luua kontakte ja koordineerida koostööd Teadusuuringute Ühiskeskuse tolmeldajate ekspertidega 	
KOKKU	1 x AD 7 5 x AD 6 1 x AST 5 x tegevusüksus IV			

1.6. Ettepaneku/algatuse kestus ja finantsmõju

- piiratud kestusega
 - hõlmab ajavahemikku [PP/KK]AAAA–[PP/KK]AAAA;
 - finantsmõju kulukohustuste assigneeringutele avaldub ajavahemikul AAAA–AAAA ja maksete assigneeringutele ajavahemikul AAAA–AAAA.
- piiramatu kestusega
 - Rakendamise käivitumisperiood hõlmab ajavahemikku 1.1.2022–1.1.2024,
 - millele järgneb täieulatuslik rakendamine.

1.7. Ettenähtud eelarve täitmise viisid¹¹⁶

- Eelarve otsene täitmine** komisjoni poolt
 - oma talituste kaudu, sealhulgas kasutades liidu delegatsioonides töötavat komisjoni personali;
 - rakendusametite kaudu
- Eelarve jagatud täitmine** koostöös liikmesriikidega
- Eelarve kaudne täitmine**, mille puhul eelarve täitmise ülesanded on delegeeritud:
 - kolmandatele riikidele või nende määratud asutustele;
 - rahvusvahelistele organisatsioonidele ja nende allasutustele (nimetage);
 - Euroopa Investeeringupangale ja Euroopa Investeeringufondile;
 - finantsmääruse artiklites 70 ja 71 osutatud asutustele;
 - avalik-õiguslikele asutustele;
 - avalikke teenuseid osutavatele eraõiguslikele asutustele, kuivõrd neile antakse piisavad finantstagatised;
 - liikmesriigi eraõigusega reguleeritud asutustele, kellele on delegeeritud avaliku ja erasektori partnerluse rakendamine ja kellele antakse piisavad finantstagatised;
 - isikutele, kellele on delegeeritud Euroopa Liidu lepingu V jaotise kohaste ühise välis- ja julgeolekupoliitika erimeetmete rakendamine ja kes on kindlaks määratud asjaomases alusaktis.
 - Mitme eelarve täitmise viisi valimise korral esitage üksikasjad rubriigis „Märkused“.

Märkused

¹¹⁶ Eelarve täitmise viise koos viidetega finantsmäärusele on selgitatud veebisaidil BudgWeb <https://myintracomm.ec.europa.eu/budgweb/ET/man/budgmanag/Pages/budgmanag.aspx>

2. HALDUSMEETMED

2.1. Järelevalve ja aruandluse eeskirjad

Märkige sagedus ja tingimused.

Algatus hõlmab hankeid, halduskokkuleppeid ja Euroopa Keskkonnaametile antavate eraldiste suurendamist ning avaldab mõju komisjoni inimressurssidele. Seda liiki kulude suhtes kohaldatakse standardeeskirju.

2.2. Haldus- ja kontrollisüsteem(id)

2.2.1. Eelarve täitmise viisi(de), rahastamise rakendamise mehhanismi(de), maksete tegemise korra ja kavandatava kontrollistrateegia selgitus.

Ei kohaldata – vt eespool

2.2.2. Teave kindlakstehtud riskide ja nende vähendamiseks kasutusele võetud sisekontrollisüsteemi(de) kohta

Ei kohaldata – vt eespool

2.2.3. Kontrollide kulutõhususe (kontrollikulude suhe hallatavate vahendite väärtusse) hinnang ja põhjendus ning prognoositav veariski tase (maksete tegemise ja sulgemise ajal).

Ei kohaldata – vt eespool

2.3. Pettuse ja eeskirjade eiramise ärahoidmise meetmed

Nimetage rakendatavad või kavandatud ennetus- ja kaitsemeetmed, näiteks pettustevastase võitluse strateegias esitatud meetmed.

Ei kohaldata – vt eespool

3. ETTEPANEKU/ALGATUSE HINNANGULINE FINANTSMÕJU

3.1. Mitmeaastase finantsraamistiku rubriigid ja kulude eelarveread, millele mõju avaldub

- Olemasolevad eelarveread

Järjestage mitmeaastase finantsraamistiku rubriigiti ja iga rubriigi sees eelarveridade kaupa

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	Eelarverida	Kulu liik	Rahaline osalus			
	Nr	Liigendatud/liigendamata ¹¹⁷	EFTA riigid ¹¹⁸	kandidaatriigid ¹¹⁹	kolmandad riigid	finantsmääruse artikli 21 lõike 2 punkti b tähenduses
3	09 02 01 – loodus ja bioloogiline mitmekesisus	Liigendatud	JAH	EI	/EI	EI
3	09 10 02 – Euroopa Keskkonnaamet	Liigendatud	JAH	JAH	EI	EI
7	20 01 02 01 – töötasu ja hüvitised	Liigendamata.	EI	EI	EI	EI
7	20 02 01 01 – lepingulised töötajad	Liigendamata.	EI	EI	EI	EI

- Uued eelarveread, mille loomist taotletakse: ei kohaldata

¹¹⁷ Liigendatud = liigendatud assigneeringud / liigendamata = liigendamata assigneeringud.

¹¹⁸ EFTA: Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsioon.

¹¹⁹ Kandidaatriigid ja vajaduse korral Lääne-Balkani potentsiaalsed kandidaatriigid.

3.2. Ettepaneku hinnanguline finantsmõju assigneeringutele

3.2.1. Hinnanguline mõju tegevusassigneeringutele – ülevaade

- Ettepanek/algatus ei hõlma tegevusassigneeringute kasutamist
- Ettepanek/algatus hõlmab tegevusassigneeringute kasutamist, mis toimub järgmiselt:

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	3	Rubriik 3: Loodusvarad ja keskkond
---	---	------------------------------------

DG: ENV			Aasta 2022	Aasta 2023	Aasta 2024	Aasta 2025	Aasta 2026	Aasta 2027	KOKKU
•Tegevusassigneeringud									
09 02 01 – loodus ja bioloogiline mitmekesisus	Kulukohustus ed	(1a)	0,950	0,950	0,950	1,250	1,250	1,250	6,600
	Maksed	(2a)	0,950	0,950	0,950	1,250	1,250	1,250	6,600
Eelarverida	Kulukohustus ed	(1b)							
	Maksed	(2b)							
Eriprogrammide vahenditest rahastatavad haldusassigneeringud ¹²⁰									
Eelarverida			(3)						
Assigneeringud KOKKU DG ENV	Kulukohustus ed	= 1a + 1b + 3	0,950	0,950	0,950	1,250	1,250	1,250	6,600
	Maksed	= 2a + 2b + 3	0,950	0,950	0,950	1,250	1,250	1,250	6,600

¹²⁰ Tehniline ja/või haldusabi ning ELi programmide ja/või meetmete rakendamiseks antava toetusega seotud kulud (endised BA read), kaudne teadustegevus, otsene teadustegevus.

Eespool nimetatud summat on vaja selleks, et toetada mitmesuguseid õigusaktide rakendamisega seotud ülesandeid, mida keskkonna peadirektoraat ja Teadusuuringute Ühiskeskus hakkavad täitma.

Hanketegevuse hulka kuuluvad üldine toetamisleping looduse taastamise määruse rakendamise kohta ja mõjuhindangu toetuslepingud uute taastamisesmärkide seadmiseks.

Peale selle kuuluvad kõnealusesse kategooriasse halduskokkulepped Teadusuuringute Ühiskeskusega, eelkõige selleks, et määrata kindlaks seire, näitajate ja hea seisundi hindamise meetod taastamisesmärkide jaoks, mille kohta seda veel ei ole, samuti teatavate eesmärkide seiresüsteemi loomise ettevalmistamiseks ja toetamiseks.

Ülesanded	Ressursid	Kõik kulud, v.a personali- ja halduskulud							KOKKU
		(miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma))							
		2022	2023	2024	2025	2026	2027		
Üldine toetus looduse taastamise määruse rakendamisele (riiklike taastamiskavade hindamiseks, liikmesriikidele suuniste väljatöötamiseks...)	Teenusleping/välisekspertid	0,600	0,600	0,600	0,600	0,600	0,600	3,600	
Seire, näitajate ja hea seisundi hindamise meetodika kindlaksmääramine. Teatavate taastamisesmärkide seire ettevalmistamine ja toetamine.	ENV ja Teadusuuringute Ühiskeskuse vaheline halduskokkulepe	0,350	0,350	0,350	0,350	0,350	0,350	2,100	
Uute taastamisesmärkide mõju hindamine	Mõju hindamise toetamisleping(ud)				0,300	0,300	0,300	0,900	
KOKKU:		0,950	0,950	0,950	1,250	1,250	1,250	6,600	

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik			3	Loodusvarad ja keskkond					
Euroopa Keskkonnaamet			2023	2024	2025	2026	2027	KOKKU	
Jaotis 1: personalikulud	Kulukohustused	(1)	1,023	2,086	2,128	2,170	2,214	9,621	
	Maksed	(2)	1,023	2,086	2,128	2,170	2,214	9,621	
Jaotis 2: taristu, halduskulud	Kulukohustused	(1a)	0,275	0,281	0,287	0,292	0,298	1,433	
	Maksed	(2a)	0,275	0,281	0,287	0,292	0,298	1,433	
Jaotis 3: tegevuskulud	Kulukohustused	(3a)	1,004	0,587	0,596	0,605	0,614	3,406	
	Maksed	(3b)	1,004	0,587	0,596	0,605	0,614	3,406	
Euroopa Keskkonnaameti assigneeringud KOKKU	Kulukohustused	= 1 + 1a + 3a	2,302	2,954	3,011	3,067	3,126	14,460	
	Maksed	= 2 + 2a + 3b	2,302	2,954	3,011	3,067	3,126	14,460	

Märkused Euroopa Keskkonnaameti kulude kohta:

Jaotis 1 Kulu täistööajale taandatud töötaja kohta arvutatakse järgmiselt:

- ajutiste töötajate (AD/AST) puhul on keskmine personalikulu 157 000 eurot aastas korrutatuna 1 342ga (elukalliduse koefitsient Kopenhaagenis);
- lepinguliste töötajate puhul on keskmine personalikulu 85 000 eurot aastas x 1 342;
- alates 2024. aastast kohaldatakse aastast inflatsioonimäär 2 %;
- esimesel aastal (2023) arvestatakse personalikulud ainult poole aasta jooksul eeldusel, et kõiki töötajaid ei võeta tööle juba 2023. aasta jaanuaris.

Jaotis 2 Selle jaotise alla kuuluvad kommunaalteenused, rentimine ja teenused ning lõppkasutajate IT- ja sidevajadused, näiteks sülearvutid, tarkvaralitsentsid, telefoniteenused, veebimajutus. Kulud kohandatakse aastase inflatsioonimääraga 2 %.

Jaotise 3 kulud sisaldavad järgmist:

- liikmesriikidelt kogutud andmete kvaliteedi tagamise ja kvaliteedikontrolliga seotud IT-kulud (IT-süsteemi esialgseks arendamiseks ja ülesehituseks 600 000 eurot, iga-aastaseks halduseks 200 000 eurot). Euroopa Keskkonnaamet püüab kasutada väliseid IT-eksperte (sise- või väliseksperdid, et oleks võimalik saavutada suurem tõhusus). Pange tähele, et need kulud lisanduvad jaotise 2 IT-kuludele, mis on seotud Euroopa Keskkonnaameti olemasolevate andmebaaside ja IT-süsteemidega;
- Looduse taastamise määruse konkreetse teabesüsteemi iga-aastane uuendamine nende majutamiseks ning eelkõige andmete esitamiseks ja muude suhtlusrakenduste kasutamiseks (200 000 eurot);
- ökosüsteemi oskusteabe toetamislepingud (teenuste hankelepingud, uuringud): 150 000 eurot aastas;
- 9 näitaja ja ühe koondnäitaja väljatöötamine ja koostamine (60 lehekülge): 15 000 eurot aastas;
- teavitustegevus – ühe põhiaruande avaldamine aastas (digitaalselt, mitte paberil): 15 000 eurot aastas;
- EIONETi koosolekud: 1 füüsiline kohtumine aastas 20 000 eurot.

Euroopa Keskkonnaametile antava ELi toetuse nõutav suurendamine kompenseeritakse programmi LIFE (eelarverida 09.0201 – *loodus ja elurikkus*) assigneeringute vastava vähendamisega.

miljonites eurodes

			2022	2023	2024	2025	2026	2027	KOKKU
•Tegevusassigneeringud KOKKU	Kulukohustused	(4)							
	Maksed	(5)							
•Eriprogrammide vahenditest haldusassigneeringud KOKKU	rahastatavad	(6)							
Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIGI 3 (ENV + Euroopa Keskkonnaamet) assigneeringud KOKKU	Kulukohustused	= 4 + 6	0,950	3,252	3,904	4,261	4,317	4,376	21,060
	Maksed	= 5 + 6	0,950	3,252	3,904	4,261	4,317	4,376	21,060

•Tegevusassigneeringud KOKKU (kõik rubriigid)	Kulukohustused	(4)							
	Maksed	(5)							
Eriprogrammide vahenditest haldusassigneeringud KOKKU (kõik rubriigid)	rahastatavad	(6)							

Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIKIDE 1–6 (ENV + Euroopa Keskkonnaamet) assigneeringud KOKKU (võrdlussumma)	Kulukohustused	= 4 + 6	0,950	3,252	3,904	4,261	4,317	4,376	21,060
	Maksed	= 5 + 6	0,950	3,252	3,904	4,261	4,317	4,376	21,060

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	7	„Halduskulud“
---	----------	---------------

Selle punkti täitmisel tuleks kasutada haldusalaste eelarveandmete tabelit, mis on esitatud õigusaktile lisatava finantsselgituse lisas (sisekorraeeskirjade V lisa), ja laadida see üles DECIDE'i talitustevahelise konsulteerimise eesmärgil.

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

			Aasta 2022	Aasta 2023	Aasta 2024	Aasta 2025	Aasta 2026	Aasta 2027	Lisage vajalik arv aastaid, et kajastada kogu finantsmõju kestust (vt punkt 1.6)	KOKKU
DG: ENV										
• Personalikulud				0,785	0,85	0,785	0,785	0,785		3,925
• Muud halduskulud ¹²¹				0,114	0,114	0,114	0,114	0,114		0,570
DG ENV KOKKU	Assigneeringud			0,899	0,899	0,899	0,899	0,899		4,495

Täistööajale taandatud töötaja kohta (AD/ AST) arvutatud kulud on 157 000 eurot aastas. Muud halduskulud moodustavad komitee ja ekspertiirühmade koosolekute, lähetuste ja muud personaliga seotud kulud.

Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIGI 7 assigneeringud KOKKU	(Kulukohustuste kogusumma = maksete kogusumma)		0,899	0,899	0,899	0,899	0,899	0,899		4,495
---	--	--	-------	-------	-------	-------	-------	-------	--	--------------

¹²¹ Haldusassigneeringute vajadused kaetakse kõnealuse meetme haldamiseks juba antud ja/või ümberpaigutatud assigneeringute raames. Vajaduse korral võidakse meetet haldavale peadirektoraadile lisaassigneeringuid anda iga-aastase vahendite eraldamise menetluse käigus, arvestades olemasolevate eelarvepiirangutega.

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

		Aasta 2022	Aasta 2023	Aasta 2024	Aasta 2025	Aasta 2026	Aasta 2027	KOKKU
Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIKIDE 1–7 assigneeringud KOKKU	Kulukohustused	0,950	4,151	4,803	5,160	5,216	5,275	25,555
	Maksed	0,950	4,151	4,803	5,160	5,216	5,275	25,555

3.2.2. Tegevusassigneeringutest rahastatav väljund (hinnang)

kulukohustuste assigneeringud miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Märkige eesmärgid ja väljundid			Aasta N		Aasta N + 1		Aasta N + 2		Aasta N + 3		Lisage vajalik arv aastaid, et kajastada kogu finantsmõju kestust (vt punkt 1.6)						KOKKU	
	VÄLJUNDID																	
	↓	Väljun di liik ¹²²	Kesk mine kulu	Arv	Kulu	Arv	Kulu	Arv	Kulu	Arv	Kulu	Arv	Kulu	Arv	Kulu	Arv	Kulu	Väljun dite arv kokku
ERIEESMÄRK nr 1 ¹²³ ...																		
- Väljund																		
- Väljund																		
- Väljund																		
Erieesmärk nr 1 kokku																		
ERIEESMÄRK nr 2 ...																		

¹²² Väljunditena käsitatakse tarnitud tooteid ja osutatud teenuseid (näiteks rahastatud üliõpilasvahetuste arv, ehitatud teede pikkus kilomeetrites jms).

¹²³ Vastavalt punktile 1.4.2 „Erieesmärgid ...“

- Väljund																		
Erieesmärk nr 2 kokku																		
KOKKU																		

3.2.3. Hinnanguline mõju inimressurssidele

Euroopa Keskkonnaametis

- Ettepanek/algatus ei hõlma haldusassigneeringute kasutamist
- Ettepanek/algatus hõlmab haldusassigneeringute kasutamist, mis toimub järgmiselt:

Euroopa Keskkonnaameti personalivajadus (miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma))

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	KOKKU
Ajutised töötajad (AD palgaastmed)		0,632	1,289	1,315	1,342	1,368	5,947
Ajutised töötajad (AST palgaastmed)		0,105	0,215	0,219	0,224	0,228	0,991
Lepingulised töötajad		0,285	0,582	0,593	0,605	0,617	2,683
Riikide lähetatud eksperdid							
KOKKU		1,023	2,086	2,128	2,170	2,214	9,621

Kulu täistööajale taandatud töötaja kohta arvutatakse järgmiselt:

- ajutiste töötajate (AD/AST) puhul on keskmine personalikulu 157 000 eurot aastas korrutatuna 1 342ga (elukalliduse koefitsient Kopenhaagenis);
- lepinguliste töötajate puhul on keskmine personalikulu 85 000 eurot aastas x 1 342;
- esimesel aastal (2023) arvestatakse personalikulusid ainult poole aasta jooksul eeldusel, et kõiki töötajaid ei võeta tööle juba 2023. aasta jaanuaris.

Euroopa Keskkonnaameti personalivajadus (täistööajale taandatud töötajate arv)

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	KOKKU
Ajutised töötajad (1 palgaastmega AD7 + 5 palgaastmega AD6)		6	6	6	6	6	
Ajutised töötajad (AST palgaaste)		1	1	1	1	1	
Lepingulised töötajad (3 palgaastmega GF-4 ja 1 palgaastmega GF-3)		5	5	5	5	5	
Riikide lähetatud eksperdid							
KOKKU		12	12	12	12	12	

Komisjonis

- Ettepanek/algatus ei hõlma personali kasutamist
- Ettepanek/algatus hõlmab personali kasutamist, mis toimub järgmiselt:

Hinnanguline väärtus täistööaja ekvivalendina

	Aasta 2022	Aasta 2023	Aasta 2024	Aasta 2025	Aasta 2026	Aasta 2027	Lisage vajalik arv aastaid, et kajastada kogu finantsmõju kestust (vt punkt 1.6)		
• Ametikohtade loeteluga ette nähtud ametikohad (ametnikud ja ajutised töötajad)									
20 01 02 01 (komisjoni peakorteris ja esindustes)	65,0	65,0	65,0	65,0	65,0	65,0			
20 01 02 03 (delegatsioonides)									
01 01 01 01 (kaudne teadustegevus)									
01 01 01 11 (otsene teadustegevus)									
• Koosseisuväline personal (täistööajale taandatud töötajad)¹²⁴									
20 02 01 (üldvahenditest rahastatavad lepingulised töötajad, riikide lähetatud eksperdid ja renditööjõud)									
20 02 03 (lepingulised töötajad, kohalikud töötajad, riikide lähetatud eksperdid, renditööjõud ja noored eksperdid delegatsioonides)									
XX 01 xx yy zz ¹²⁵	- peakorteris								
	- delegatsioonides								
01 01 01 02 (lepingulised töötajad, riikide lähetatud eksperdid ja renditööjõud kaudse teadustegevuse valdkonnas)									
01 01 01 12 (lepingulised töötajad, riikide lähetatud eksperdid ja renditööjõud otsese teadustegevuse valdkonnas)									
KOKKU	65,0	65,0	65,0	65,0	65,0	65,0			

Personalivajadused kaetakse meedet juba haldavate peadirektoraadi töötajatega ja/või töötajate peadirektoraadisese ümberpaigutamise teel. Vajaduse korral võidakse meedet haldavale peadirektoraadile lisaassigneeringuid anda iga-aastase vahendite eraldamise menetluse käigus, arvestades eelarvepiirangutega.

Ülesannete kirjeldus:

Ametnikud ja ajutised töötajad	Keskonna peadirektoraadis on vaja nelja täiendavat AD ametikohta määruse üldpõhimõtete rakendamiseks ning teiseste õigusaktide ettevalmistamise, koostamise ja heakskiitmise menetluste järjepidevuse tagamiseks vastavalt määruses kavandatud tähtaegadele. Sellele lisaks on vaja 1 AST ametikohta, et toetada õigusaktide üldist rakendamist.
Koosseisuvälised töötajad	EI KOHALDATA

¹²⁴ Lepingulised töötajad, kohalikud töötajad, riikide lähetatud eksperdid; renditööjõud, noored spetsialistid delegatsioonides.

¹²⁵ Tegevusassigneeringutest rahastatavate koosseisuväliste töötajate ülempiiri arvestades (endised BA read).

Kooskõla kehtiva mitmeaastase finantsraamistikuga

Ettepanek/algatus:

- on täielikult rahastatav mitmeaastase finantsraamistiku asjaomase rubriigi sisese vahendite ümberpaigutamise kaudu.

Lisaülesanded, mida komisjon peab täitma, eeldavad täiendavaid ressursse seoses liidu rahalise toetusega ja Euroopa Keskkonnaameti ametikohtade loeteluga ette nähtud ametikohtadega. Neid rahastatakse eelarverealet 09.0201 – LIFE loodus ja elurikkus.

Eelarverealet 09 02 01 ettenähtud kulud kaetakse programmist LIFE ja kavandatakse keskkonna peadirektoraadi iga-aastase majandamiskava raames. Personalivajadused kaetakse eelistatavalt lisaassigneeringuga iga-aastase inimressursside eraldamise menetluse käigus.

- tingib mitmeaastase finantsraamistiku asjaomases rubriigi mittesihotstarbelise varu ja/või mitmeaastase finantsraamistiku määruuses sätestatud erivahendite kasutuselevõtu.

Selgitage, millised toimingud on vajalikud, osutades asjaomastele rubriikidele, eelarveridadele ja summadele ning nimetades kasutatavad rahastamisvahendid.

- nõuab mitmeaastase finantsraamistiku muutmist.

Selgitage, millised toimingud on vajalikud, osutades asjaomastele rubriikidele, eelarveridadele ja summadele.

Kolmandate isikute rahaline osalus

Ettepanek/algatus:

- ei hõlma kolmandate isikute poolset kaasrahastamist
- hõlmab kaasrahastamist, mille hinnanguline summa on järgmine:

assigneeringud miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

	Aasta N ¹²⁶	Aasta N + 1	Aasta N + 2	Aasta N + 3	Lisage vajalik arv aastaid, et kajastada kogu finantsmõju kestust (vt punkt 1.6)			Kokku
Nimetage kaasrahastav asutus								
Kaasrahastatavad assigneeringud KOKKU								

¹²⁶ N on aasta, mil alustatakse ettepaneku/algatuse rakendamist. „N“ asemel tuleb märkida esimene eeldatav rakendamise aasta (näiteks 2021). Sama tuleb teha ka järgnevat aastate puhul.

3.3. Hinnanguline mõju tuludele

– Ettepanekul/algatusel puudub finantsmõju tuludele.

– Ettepanekul/algatusel on järgmine finantsmõju:

omavahenditele

muudele tuludele

palun märkige, kas see on kulude eelarveridasid mõjutav sihtotstarbeline tulu

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Tulude eelarverida	Jooksva aasta eelarves kättesaadavad assigneeringud	Ettepaneku/algatuse mõju ¹²⁷					Lisage vajalik arv aastaid, et kajastada kogu finantsmõju kestust (vt punkt 1.6)	
		Aasta N	Aasta N + 1	Aasta N + 2	Aasta N + 3			
Artikkel								

Sihtotstarbeliste tulude puhul märkige, milliseid kulude eelarveridasid ettepanek mõjutab.

[...]

Muud märkused (näiteks tuludele avalduva mõju arvutamise meetod/valem või muu teave).

[...]

¹²⁷

Traditsiooniliste omavahendite (tollimaksud ja suhkrumaksud) korral tuleb märkida netosummad, st brutosumma pärast 20 % sissenõudmiskulude mahaarvamist.